

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2012

**Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα με περισσότερους από 3 εκατομμύρια υποστηρικτές, μέλη και ακτιβιστές, που πραγματοποιούν εκστρατείες, ώστε τα παγκοσμίως αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα να γίνονται σεβαστά και να προστατεύονται. Το όραμά της είναι να απολαμβάνει κάθε άνθρωπος όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν κατοχυρωθεί από την Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και άλλων διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας είναι να διεξάγει έρευνες και να αναλαμβάνει δράση για να αποτρέπει και να τερματίζει παραβιάσεις όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων -ατομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και οικονομικών. Από την ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι έως τη σωματική και πνευματική ακεραιότητα -τα δικαιώματα αυτά είναι αδιαίρετα.

Η Διεθνής Αμνηστία χρηματοδοτείται κυρίως από τα μέλη της και από δημόσιες δωρεές. Δεν δέχεται και δεν αναζητεί καμία χρηματοδότηση από κυβερνήσεις για να διεξάγει έρευνα και εκστρατείες κατά των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Διεθνής Αμνηστία είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε κυβέρνηση, πολιτική ιδεολογία, οικονομικό συμφέρον ή θρησκεία.

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα δημοκρατικό κίνημα και οι αποφάσεις της πολιτικής της λαμβάνονται από εκπροσώπους όλων των εθνικών τμημάτων στις συναντήσεις της Διεθνούς Συνέλευσης, που διοργανώνονται κάθε δύο χρόνια. Τα μέλη της Διεθνούς Εκτελεστικής Επιτροπής, που εκλέγονται προκειμένου να υλοποιούν τις αποφάσεις της, είναι: Bernard Sintobin (Φλαμανδικό Βέλγιο – Διεθνής Ταμίας), Euntae Go (Νότια Κορέα), Guadalupe Rivas (Μεξικό - Αντιπρόεδρος), Julio Torales (Παραγουάη), Nicole Bieske (Αυστραλία), Pietro Antonioni (Ιταλία - Πρόεδρος), Rune Arcander (Νορβηγία), Sandra S. Lutchman (Ολλανδία) και Zusanna Kulinska (Πολωνία).

**Ενωμένοι ενάντια στην αδικία,
δουλεύουμε μαζί για τα ανθρώπινα δικαιώματα.**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

2012

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ**

**Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ/5

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

ΑΦΡΙΚΗ/16

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ/26

ΑΣΙΑ - ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ/36

ΕΥΡΩΠΗ & ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ/45

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ/55

ΕΛΛΑΔΑ/64

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

2012

ΗΓΕΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Σαλίλ Σετί

Γενικός Γραμματέας Διεθνούς Αμνηστίας

Αλλαγή, θάρρος και συγκρούσεις χαρακτήρισαν το 2011 — ένα έτος κατά το οποίο λαοί ξεσηκώθηκαν σε διαμαρτυρίες εναντίον κυβερνήσεων και άλλων ισχυρών παραγόντων, σε πλήθος που δεν έχουμε δει εδώ και δεκαετίες. Διαμαρτύρονταν εναντίον της κατάχρησης της εξουσίας, της έλλειψης λογοδοσίας, της αυξανόμενης ανισότητας και φτώχειας, και της απουσίας ηγεσίας σε κάθε επίπεδο της κυβέρνησης. Η αντίθεση μεταξύ του θάρρους των διαδηλωτών που απαιτούσαν δικαιώματα και της αποτυχίας της ηγεσίας να ταιριάξει αυτό το θάρρος με συγκεκριμένες πράξεις, με στόχο τη δημιουργία κοινωνιών βασισμένων στο σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ήταν επώδυνα προφανής.

Αρχικά φαινόταν ότι οι διαμαρτυρίες και η αναταραχή θα περιορίζονταν σε χώρες όπου η δυσαρέσκεια και η καταστολή ήταν προβλέψιμες. Όμως, όσο περνούσε ο καιρός, κατέστη σαφές ότι η αποτυχία των κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν δικαιοσύνη, ασφάλεια και ανθρώπινη αξιοπρέπεια πυροδοτούσε διαμαρτυρίες σε ολόκληρο τον κόσμο. Από τη Νέα Υόρκη και τη Μόσχα ως το Λονδίνο και την Αθήνα, από το Ντακάρ και την Καμπάλα ως τη Λα Πας και την Κουερναβάκα, από το Πνομ Πενχ ως το Τόκιο, άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους.

Στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, η αρχική σπίθα ήταν η οργή και η απελπισία ενός νεαρού άνδρα στην Τυνησία, η οποία τροφοδοτήθηκε από το θυμό χιλιάδων διαδηλωτών που περιέβαλε τη χώρα και ανέτρεψε την κυβέρνηση του Προέδρου Μπεν Άλι. Καθώς οι διαμαρτυρίες επεκτάθηκαν στην περιοχή, οι δυτικές κυβερνήσεις πιάστηκαν εξ απήνης. Γνώριζαν ότι η οργή των διαδηλωτών για την καταστολή και την έλλειψη οικονομικών ευκαιριών ήταν βάσιμη, αλλά δεν ήθελαν να χάσουν την «ειδική σχέση» με τις καταπιεστικές κυβερνήσεις τις οποίες έβλεπαν ως ασφάλεια εναντίον της αστάθειας σε μια στρατηγική περιοχή με σημαντικά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Οι απαντήσεις των κυβερνήσεων στις ειρηνικές διαμαρτυρίες στην περιοχή ήταν βάνουσες και συχνά θανατηφόρες. Ο αριθμός των ανθρώπων που σκοτώθηκαν, τραυματίστηκαν και φυλακίστηκαν για την άσκηση των δικαιωμάτων τους αυξήθηκε σταθερά. Δεκάδες χιλιάδες εκτοπίστηκαν και ορισμένοι πραγματοποιή-

ησαν το επικίνδυνο ταξίδι μέσω της Μεσογείου σε αναζήτηση καταφυγίου. Ο εφιάλτης του σημαντικού αριθμού προσφύγων από τη Βόρεια Αφρική οδήγησε σε ακόμα περισσότερο ξενοφοβική ρητορική εκ μέρους ορισμένων πολιτικών της Ευρώπης.

Στην Αίγυπτο, έχει περάσει παραπάνω από ένας χρόνος από τότε που ο Πρώην Πρόεδρος Χόσι Μουμπάρακ παραιτήθηκε και το Ανώτατο Συμβούλιο των Ενόπλων Δυνάμεων (SCAF) ανέλαβε τον έλεγχο ισχυριζόμενο ότι ο ρόλος του ήταν μεταβατικός. Πολλοί πιστεύουν ότι το SCAF υποκινεί ή αποτυγχάνει να παρεμποδίσει τη βία, προκειμένου να νομιμοποιήσει το επιχείρημα ότι μόνο ένα κράτος που διοικείται από το στρατό είναι αρκετά ισχυρό για να εγγυηθεί την ασφάλεια.

Όμως, ίσως το πιο συγκλονιστικό στην Αίγυπτο είναι το γεγονός ότι περισσότεροι από 12.000 άμαχοι έχουν διωχθεί ποινικά από το στρατό ή έχουν τεθεί ενώπιον της στρατιωτικής δικαιοσύνης -περισσότεροι από ό,τι κατά τη διάρκεια της 30ετούς εξουσίας του Μουμπάρακ. Η άρση του νόμου έκτακτης ανάγκης, ένα ισχυρό εργαλείο παραβιάσεων, ήταν βασικό αίτημα των διαδηλωτών. Ωστόσο η προσωρινή κυβέρνηση, όπως η κυβέρνηση του Μουμπάρακ, ισχυρίζεται ότι χρειάζεται τις ειδικές δυνάμεις της προκειμένου να εγγυηθεί την ασφάλεια.

Ακόμα μια πρακτική που ακολουθήθηκε από την κυβέρνηση Μουμπάρακ είναι η εξαναγκαστική έξωση των ανθρώπων που ζούσαν σε άτυπους οικισμούς. Η μεγάλη πλειονότητα των θανάτων κατά τη διάρκεια της Επανάστασης της 25ης Ιανουαρίου εντοπιζόταν στις περιθωριοποιημένες κοινωνίες, περιλαμβανομένων και εκείνων που ζούσαν σε άτυπους οικισμούς ή παραγκουπόλεις. Εδώ και δεκαετίες έχει επιβληθεί στους Αιγυπτίους η εκδοχή της κυβέρνησης για την ασφάλεια -αξίζουν κάτι καλύτερο.

Κυρίως οι γυναίκες επηρεάστηκαν αρνητικά από το στρατιωτικό καθεστώς. Τον Μάρτιο του 2011, μια ομάδα νεαρών γυναικών που είχαν συμμετάσχει στις διαμαρτυρίες στην Πλατεία Ταχρίρ συνελήφθησαν από τις δυνάμεις ασφαλείας. Στην συνέχεια υποβλήθηκαν σε εξαναγκαστικά τεστ παρθενίας και δέχθηκαν απειλές από το στρατό. Τον Δεκέμβριο, ένα αιγυπτιακό διοικητικό δικαστήριο έκρινε παράνομη την πρακτική και διέταξε να τερματιστεί η επιβολή των τεστ παρθενίας σε κρατούμενες. Αυτό ήταν ένα θετικό βήμα, όμως η προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών και της ισότητας των φύλων έχει πολύ δρόμο μπροστά της, παρόλο που οι γυναίκες παίζουν σημαντικό ρόλο στις διαμαρτυρίες.

Όταν η Διεθνής Αμνηστία κάλεσε τα διάφορα πολιτικά κόμματα στην Αίγυπτο να δεσμευτούν να προστατεύσουν βασικές αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως ελευθερία της έκφρασης και της συνάθροισης, κατάργηση της θανατικής ποινής, θρησκευτική ελευθερία, καταπολέμηση των διακρίσεων και ισότητα των φύλων - τα δυο κόμματα που κέρδισαν την πλειοψηφία στις κοινοβουλευτικές εκλογές δεν ανταποκρίθηκαν. Το Κόμμα της Μουσουλμανικής Αδελφότητας Ελευθερίας και Δικαιοσύνης, που κέρδισε 235 έδρες (47 τοις εκατό), δεν απάντησε στο αίτημα της Διεθνούς Αμνηστίας. Το κόμμα των Σαλαφιστών Al-Nur, που ήρθε δεύτερο με 121 έδρες (24 τοις εκατό) αρνήθηκε να προωθήσει τα δικαιώματα των γυναικών

ή την κατάργηση της θανατικής ποινής.

Στη Λιβύη, ο Συνταγματάρχης Μουαμάρ αλ Καντάφι απάντησε στις διαδηλώσεις στους δρόμους με την υπόσχεση να συντρίψει τους διαδηλωτές, τους οποίους επανειλημμένα αποκαλούσε «αρουραίους». Εκείνος και ο γιος του, Saif al Islam, -στο παρελθόν ο «πρωταθλητής της μεταρρύθμισης στη Λιβύη»- κήρυξαν ανοιχτό πόλεμο για όποιον θεωρούνταν άπιστος στο καθεστώς. Η πρωτοφανής παραπομπή της Λιβύης στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ έστειλε ηχηρό μήνυμα σχετικά με τη σημασία της λογοδοσίας. Ωστόσο, η χώρα οδηγήθηκε σε ένοπλη σύγκρουση. Μέχρι τη στιγμή που ο αλ Καντάφι σκοτώθηκε κατά την κράτηση τον Οκτώβριο, οι δυνάμεις του είχαν απαγάγει και είχαν βασανίσει χιλιάδες αιχμαλώτους αγωνιστές της αντιπολίτευσης και άλλους κρατούμενους. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι εγκατέλειψαν τη σύγκρουση με αποτέλεσμα τη μαζική εκτόπιση. Η Λιβύη παραμένει ασταθής: το Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο δεν έχει αποτελεσματικό έλεγχο της χώρας, και συνεχίζονται τα βασανιστήρια, οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, άλλες μορφές αντιποίνων και οι βίαιοι εκτοπισμοί.

Το Ιράν συνέχισε την καταστολή που ξεκίνησε μετά τις εκλογές του 2009 και εκδήλωσε τη βούλησή του να συλλάβει ουσιαστικά οποιονδήποτε που χαρακτηριζόταν ότι αμφισβητούσε τον Πρόεδρο Μαχμούντ Αχμαντινετζάντ. Η κυβέρνηση ελέγχει στενά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι εφημερίδες απαγορεύονται και οι ιστοσελίδες και τα κανάλια της ξένης δορυφορικής τηλεόρασης είναι αποκλεισμένα. Οι διαμαρτυρίες εναντίον των πολιτικών της κυβέρνησης διαλύονται βίαια και οι επικριτές της κυβέρνησης συλλαμβάνονται αυθαίρετα και κρατούνται άνθρωποι που συνεχίζουν να υπερασπίζονται το δικαίωμά τους στην ελευθερία της έκφρασης.

Ο κόσμος συναντά αυτό το μοτίβο διαμαρτυρίας και θανατηφόρας απάντησης από χώρα σε χώρα. Στο Μπαχρέιν η κυβέρνηση κατέστειλε διαδηλώσεις με την υποστήριξη των στρατιωτικών δυνάμεων της Σαουδικής Αραβίας. Τον Ιούνιο, η Χίλαρι Κλίντον, Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, επανέλαβε την υποστήριξη των ΗΠΑ στη χώρα, αποκαλώντας το Μπαχρέιν «σημαντικό εταίρο», παρά τα ατράνταχτα αποδεικτικά στοιχεία για τη χρήση θανατηφόρας βίας εναντίον διαδηλωτών και φυλάκισης και βασανισμού των αρχηγών της αντιπολίτευσης από την κυβέρνηση. Η υποτονική κριτική της αντικατόπτριζε την επιθυμία της κυβέρνησης των ΗΠΑ να εξασφαλίσει ότι το Μπαχρέιν θα συνεχίσει να παρέχει ένα λιμάνι για τον 5ο Στόλο, ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι αγνοούν κατάφωρες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην Υεμένη, επίσης, ο Πρόεδρος Ali Abdullah Saleh αρνήθηκε να εγκαταλείψει την εξουσία ακόμα και αφού τραυματίστηκε σοβαρά κατά τη διάρκεια μιας βομβιστικής επίθεσης. Οπισθοχώρησε επανειλημμένα αφού ξεκίνησαν συμφωνίες για τη μεταβίβαση της εξουσίας, παρά τις διαδηλώσεις σε ολόκληρη τη χώρα που απαιτούσαν την απομάκρυνσή τους. Τελικά, τον Νοέμβριο του 2011, παραιτήθηκε από την εξουσία με αντάλλαγμα την ασυλία από δίωξη για τα εγκλήματα που είχε διαπράξει κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του και της εξέγερσης εναντίον

της. Ο Ali Abdullah Saleh παρέδωσε την εξουσία στα χέρια του Αντιπροέδρου του, Abd Rabbo Mansour Hadi, που εγκαταστάθηκε ως ο νέος Πρόεδρος κατά τη διάρκεια των αμφισβητούμενων εκλογών το Φεβρουάριο του 2012.

Στη Συρία, ο Πρόεδρος Μπασάρ αλ Άσαντ παρέμεινε επίμονα προσκολλημένος στην εξουσία απέναντι στις εκτεταμένες λαϊκές εξεγέρσεις εναντίον του καταπιεστικού κράτους του. Χιλιάδες άμαχοι σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν και πολύ περισσότεροι εκτοπίστηκαν. Η χρήση αρμάτων μάχης από το συριακό στρατό για το βομβαρδισμό της πόλης Χομς επέδειξε πλήρη αδιαφορία για τις ζωές των κατοίκων της περιοχής. Μέλη του συριακού στρατού που αποστάτησαν και εγκατέλειψαν τη χώρα αναφέρουν ότι τους είχαν δοθεί εντολές να σκοτώνουν ανθρώπους που συμμετείχαν σε ειρηνικές διαμαρτυρίες ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, που απλώς περπατούσαν στο δρόμο. Τον Φεβρουάριο του 2012, ο Ειδικός Εκπρόσωπος του ΟΗΕ για τα Παιδιά στις Ένοπλες Συγκρούσεις ανέφερε ότι εκατοντάδες παιδιά έχουν σκοτωθεί κατά τη διάρκεια των εξεγέρσεων και νεαρά παιδιά ηλικίας 10 ετών έχουν συλληφθεί, φυλακιστεί και βασανιστεί.

Η Διεθνής Κοινότητα έχει κρίσιμο ρόλο στην εδραίωση της δικαιοσύνης και της ασφάλειας για τους ανθρώπους στην περιοχή. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, η διεθνής δράση είναι σε μεγάλο βαθμό ανεπαρκής.

Εξουσία, υπευθυνότητα και λογοδοσία

Η διεθνής κοινότητα έχει αγωνιστεί να αντεπεξέλθει αποτελεσματικά. Φόβος, ευκαιρίες, υποκρισία και καλές προθέσεις χαρακτήρισαν τη δημόσια συζήτηση.

Το 2011 ο Αραβικός Σύνδεσμος βρισκόταν στο προσκήνιο, καθώς προσπαθούσε να επιλύσει τα ζητήματα σε αρκετές χώρες στην περιοχή. Η υποστήριξή τους για το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για τη Λιβύη ήταν κρίσιμη για την εξασφάλιση ότι κανένα από τα πέντε μόνιμα μέλη δεν θα ασκούσε βέτο. Ωστόσο, αναμφίβολα σε αντίθεση με την ανησυχία ορισμένων από τα μέλη του ότι οι διαμαρτυρίες θα εξαπλώνονταν στις χώρες τους, ο Αραβικός Σύνδεσμος δεν κατόρθωσε να θέσει τέλος στην καταστολή και τη βία.

Καθώς η κατάσταση στη Συρία επιδειωνόταν, ο Αραβικός Σύνδεσμος διευθέτησε την επίσκεψη στην περιοχή αποστολής παρακολούθησης. Όμως η νομιμότητα της αποστολής αμφισβητήθηκε αμέσως μόλις ο Αραβικός Σύνδεσμος κάλεσε το Στρατηγό Mohammed Ahmed Mustafa al Dabi, πρώην επικεφαλής της στρατιωτικής υπηρεσίας πληροφοριών του Σουδάν, να ηγηθεί της αποστολής. Υπό το βλέμμα του Dabi η στρατιωτική υπηρεσία πληροφοριών ήταν υπεύθυνη για την αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση, την εξαναγκαστική εξαφάνιση και το βασανισμό πολλών ανθρώπων στο Σουδάν. Η αποστολή ανέστειλε τη λειτουργία της στα τέλη Ιανουαρίου του 2012, καθώς η βία εμπόδιζε τα συστήματα παρακολούθησης να εκπληρώσουν το ρόλο τους. Μια μεταγενέστερη προσπάθεια να εισαγάγει ειρηνευτές επίσης απέτυχε. Στα τέλη Φεβρουαρίου, ο πρώην Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, ορίστηκε ως κοινός απεσταλμένος του ΟΗΕ

και του Αραβικού Συνδέσμου στη συριακή κρίση.

Όταν ο Αραβικός Σύνδεσμος κάλεσε το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να εκπληρώσει το ρόλο του διατηρώντας τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, η Ρωσία και η Κίνα, επικαλούμενες την αρχή της κρατικής κυριαρχίας, άσκησαν βέτο στο ψήφισμα που ζητούσε τον τερματισμό της βίας και την παραίτηση του Μπασάρ αλ Άσαντ. Ακόμα, η Ρωσία δικαιολόγησε το βέτο της επικρίνοντας την επέμβαση του ΝΑΤΟ στη Λιβύη για υπέρβαση της εντολής της για την προστασία των αμάχων.

Το δικαίωμα αρνησικυρίας ως μέσο υπονόμευσης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας δεν είναι κάτι νέο. Η Ρωσία (και νωρίτερα η ΕΣΣΔ) και οι ΗΠΑ έχουν ασκήσει περισσότερα από 200 βέτο μεταξύ τους -πολλά με προφανείς πολιτικές προεκτάσεις. Η αποτυχία του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ να δράσει αποτελεσματικά στο ζήτημα της Συρίας, λίγο μετά την αποτυχία του να επέμβει στην περίπτωση της Σρι Λάνκα, θέτει σοβαρά ερωτήματα σχετικά με το αν έχει την πολιτική βούληση να διασφαλίσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Χρήσιμο είναι επίσης να υπενθυμιστεί σε όσους επιδιώκουν την προστασία του ΟΗΕ ότι το διεθνές σύστημα διακυβέρνησης λειτουργεί χωρίς καμία λογοδοσία. Φαίνεται ότι τα μόλιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ υπερασπίζονται την κρατική κυριαρχία όταν προστατεύει τη συμπεριφορά τους από τον έλεγχο ή βοηθά να διατηρήσουν τις ειδικές (και επικερδείς) τους σχέσεις με καταπιεστικές κυβερνήσεις.

Το βέτο της Ρωσίας στο ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ συνοδεύτηκε από αναφορές για συνεχιζόμενες πωλήσεις όπλων από την κρατική εταιρία όπλων της Ρωσίας, Rosoboronexport, στη συριακή κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένης μιας συμφωνίας για πώληση αεριωθούμενων μαχητικών αεροσκαφών. Ένας ελεγκτής του πρώην Υπουργού Εθνικής Άμυνας της Συρίας, που αποστάτησε τον Ιανουάριο του 2012, ανέφερε ότι το εμπόριο ρωσικών όπλων στη Συρία είχε αυξηθεί κατακόρυφα από τότε που ξεκίνησαν οι εξεγέρσεις.

Ίσως δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τα πέντε μόλιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ είναι επίσης και οι σημαντικότερες χώρες παγκοσμίως σε εμπόριο συμβατικών όπλων. Συνολικά αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 70 τοις εκατό όλων των μεγάλων εξαγωγών όπλων το 2010: οι ΗΠΑ (30 τοις εκατό), η Ρωσία (23 τοις εκατό), η Γαλλία (8 τοις εκατό), το Ηνωμένο Βασίλειο (4 τοις εκατό) και η Κίνα (3 τοις εκατό). Σε ολόκληρο τον κόσμο, η ανεύθυνη ροή όπλων από αυτές τις πέντε χώρες έχει οδηγήσει σε αναρίθμητους θανάτους αμάχων καθώς και σε άλλες σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των νόμων του πολέμου.

Η Διεθνής Αμνηστία τεκμηρίωσε πώς οι Δυτικές Ευρωπαϊκές Κυβερνήσεις, οι ΗΠΑ και η Ρωσία, ενέκριναν τον εφοδιασμό πυρομαχικών, στρατιωτικών όπλων και αστυνομικού εξοπλισμού στο Μπαχρέιν, την Αίγυπτο, τη Λιβύη, τη Συρία και την Υεμένη στα χρόνια της βίαιης καταστολής που οδήγησε στις λαϊκές εξεγέρσεις. Αυτές οι εξαγωγές θα μπορούσε να έχουν αποφευχθεί, εάν τα εν λόγω κράτη είχαν πραγματικά ακολουθήσει την πολιτική που είχαν εξαγγείλει για την

αποφυγή των εξαγωγών όπλων που θα μπορούσε να συμβάλουν σε σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το ερώτημα παραμένει: μπορούν οι χώρες που είναι σε θέση να ασκούν βέτο σε κάθε ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας να είναι αξιόπιστες ως προς το ρόλο τους στη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας, όταν ταυτόχρονα είναι οι μεγαλύτεροι κερδοσκόποι από το παγκόσμιο εμπόριο όπλων; Όσο η εξουσία της αρνησικυρίας τους είναι απόλυτη και εφόσον δεν υπάρχει ισχυρή Συνθήκη για το Εμπόριο Όπλων, η οποία θα μπορούσε να τους αποτρέψει από την πώληση όπλων σε κυβερνήσεις που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο ρόλος τους ως φυλάκων της ειρήνης και της ασφάλειας μοιάζει καταδικασμένος σε αποτυχία.

Η αποτυχημένη ηγεσία παγκοσμιοποιείται

Η αποτυχία της ηγεσίας που πυροδότησε και τροφοδότησε τις λαϊκές διαμαρτυρίες στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική δεν περιορίστηκε στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ή σε μία περιοχή.

Αντικυβερνητικές διαμαρτυρίες εξαπλώθηκαν από τη Βόρεια Αφρική σε άλλα μέρη της ηπείρου. Στη Ουγκάντα, παρά την απαγόρευση όλων των δημοσίων διαμαρτυριών από την κυβέρνηση το Φεβρουάριο του 2011, άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους σε πόλεις σε όλη τη χώρα προκειμένου να διαμαρτυρηθούν εναντίον του αυξανόμενου κόστους των καυσίμων και άλλων βασικών προϊόντων. Η αστυνομία απάντησε με βία. Ομοίως, στη Ζιμπάμπουε και τη Σουαζιλάνδη, οι αρχές προσπάθησαν να συντρίψουν τις διαμαρτυρίες χρησιμοποιώντας υπερβολική βία. Αποδεικνύοντας σε ποιο σημείο είναι διατεθειμένες να φτάσουν, ορισμένες κυβερνήσεις, προκειμένου να παραμείνουν στην εξουσία, χρησιμοποίησαν ενεργά πυρομαχικά κατά των διαδηλωτών σε χώρες όπως η Μπουρκίνα Φάσο, το Μαλάουι και το Σουδάν.

Και στη Λατινική Αμερική, ο λαός ύψωσε τη φωνή του. Στη Βολιβία, οι κοινωνικές εντάσεις αυξήθηκαν εν μέσω διαμαρτυριών για τα οικονομικά ζητήματα και τα δικαιώματα των ιθαγενών. Όταν εκατοντάδες άνθρωποι έλαβαν μέρος σε μια πορεία διαμαρτυρίας 360 μιλίων από το Trinidad, τμήμα του Beni, στο La Paz στα μέσα του 2011, ο Πρόεδρος Morales αναγκάστηκε να ακυρώσει τα σχέδια κατασκευής ενός δρόμου μέσα από το Έδαφος των Ιθαγενών Isiboro Sécure και το Εθνικό Πάρκο. Τα σχέδια παραβίαζαν τις συνταγματικές εγγυήσεις για προγενέστερες διαβουλεύσεις και νόμους περιβαλλοντικής διατήρησης. Πλήθος ανθρώπων τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων όταν οι δυνάμεις ασφαλείας χρησιμοποίησαν δακρυγόνα και κλομπ για να διαλύσουν ένα αυτοσχέδιο στρατόπεδο καθ' οδόν. Στο Μεξικό, διαδηλωτές βγήκαν επανειλημμένα στους δρόμους για να απαιτήσουν τον τερματισμό της βίας, της ατιμωρησίας και της στρατιωτικοποίησης του πολέμου κατά των ναρκωτικών, καθώς εντάθηκαν οι απώλειες αμάχων.

Στη Ρωσία, οι διαμαρτυρίες τροφοδοτήθηκαν από την απογοήτευση για τη

διαφθορά, την ευνοιοκρατία και τις εικονικές δημοκρατικές διαδικασίες που έχουν στερήσει στο λαό την ευκαιρία να χρησιμοποιεί την ψήφο του και να ασκεί πίεση μέσω της αλλαγής. Οι φωνές της αντιπολίτευσης στον πολιτικό στίβο υπονομεύτηκαν συστηματικά και στερήθηκαν την πρόσβαση σε κύρια μέσα μαζικής ενημέρωσης προκειμένου να μην αντιμετωπίσει ο Πούτιν πραγματική αντιπολίτευση στις προεδρικές εκλογές. Προσθέτοντας την προσβολή στους τραυματισμούς, ο Πούτιν αναφέρθηκε στους διαδηλωτές ως "Banderlog", όπως οι άνομοι πίθηκοι στο μυθιστόρημα του Rudyard Kipling «Βιβλίο της Ζούγκλας», παρομοιάζοντας το σύμβολο διαμαρτυρίας τους, μια λευκή κορδέλα, με προφυλακτικό. Ωστόσο, οι διαμαρτυρίες είναι προάγγελος μιας νέας εποχής στη Ρωσία και σηματοδοτούν μια σειρά προκλήσεων για τον Πούτιν και τους γύρω του. Πρέπει να βρουν τρόπους να αντεπεξέλθουν σε αυτές τις απαιτήσεις τώρα που η πολιτική μεταρρύθμιση και ο σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν τεθεί σταθερά στην ημερήσια διάταξη.

Οι κινεζικές αρχές έδειξαν το φόβο τους για το είδος των δημοσίων εξεγέρσεων που συνέβαιναν στην Τυνησία ενεργώντας γρήγορα για να προλάβουν τις διαμαρτυρίες. Το Φεβρουάριο, μεγάλο μέρος των κινεζικών δυνάμεων ασφαλείας βγήκαν στους δρόμους, προκειμένου να αποτρέψουν κάθε μικρή ομάδα από το να πληθύνει στη Σανγκάι. Παρά τους αυστηρούς ελέγχους της Κίνας σχετικά με την ψηφιακή επικοινωνία και τη ροή των πληροφοριών, επίσημες πηγές ανέφεραν χιλιάδες διαδηλώσεις σε ολόκληρη τη χώρα. Οι εξαναγκαστικές εξώσεις τόσο σε αγροτικές, όσο και σε αστικές περιοχές, ήταν στο επίκεντρο για τους διαδηλωτές στην Κίνα. Στο Θιβέτ όπου ο έλεγχος είναι ακόμη αυστηρότερος, περισσότεροι από δώδεκα μοναχοί, αυτοπυρπολήθηκαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας και οι δυνάμεις ασφαλείας πυροβόλησαν και σκότωσαν αρκετούς διαδηλωτές τον Ιανουάριο του 2012.

Οι αρχές στη Μιανμάρ, επίσης, έδειξαν την ανησυχία τους σχετικά με την πιθανότητα εκτεταμένης δημόσιας αναταραχής, καθώς προχώρησαν στην ανασύνταξή τους ως νέων οπαδών της μεταρρύθμισης. Η κυβέρνηση επέτρεψε στον Εθνικό Σύνδεσμο για τη Δημοκρατία Daw Aung San Suu Kyi να εγγραφεί στις διμερείς εκλογές. Ορισμένοι εξόριστοι επαναπατρίστηκαν. Μέχρι τα μέσα Ιανουαρίου του 2012, 600 πολιτικοί κρατούμενοι είχαν απελευθερωθεί, πολλοί από αυτούς συνεχίζοντας τις αντιπολιτευτικές τους δραστηριότητες. Ωστόσο, εκατοντάδες παρέμειναν πίσω από τα κάγκελα, αν και οι ακριβείς αριθμοί είναι δύσκολο να εξακριβωθούν. Η ρητή δέσμευση της κυβέρνησης να επιτρέψει την ειρηνική αντιπολίτευση είναι ενθαρρυντική, αλλά απομένει πολύς ακόμα δρόμος.

Δημοκρατία και αποδυνάμωση

Όταν ξέσπασαν οι διαμαρτυρίες στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική και σε άλλες χώρες όπου η ελευθερία της έκφρασης και της συνάθροισης κατά κ νόνα καταστελλόταν, οι περισσότερες δημοκρατικές κυβερνήσεις φαίνονταν βέ-

βαιες ότι η πολιτική αναταραχή θα παρέμενε «εκεί πέρα.»

Στην πραγματικότητα, διαμαρτυρίες σημειώθηκαν σε ολόκληρο τον κόσμο και επέτρεψαν να επισημανθούν οι περιορισμοί των δημοκρατικών κυβερνήσεων στην προώθηση και εκπλήρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι σαφείς κατευθυντήριες γραμμές που χαράσσουν οι πολιτικοί στην προσπάθειά τους να διακρίνουν τις καλές από τις κακές κυβερνήσεις ήταν ανέκαθεν υπεραπλουστευμένες. Οι εξεγέρσεις στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική έφεραν στο φως τις εγωιστικές και υποκριτικές εξωτερικές πολιτικές των κρατών που ισχυρίζονται ότι σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όμως στις ίδιες αυτές χώρες, εγχώριες πολιτικές που οδήγησαν στη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και σε υψηλή ανοχή για διαρκώς αυξανόμενες ανισότητες συνέβαλαν στην αποτυχία της προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στο εσωτερικό τους.

Η ξενοφοβία έχει σαρώσει ολόκληρη την Ευρώπη και τις ΗΠΑ, καθώς οι μετανάστες αποτελούν τα εξιλαστήρια θύματα. Οι Ρομά, που έχουν υποστεί μεγάλες διώξεις και περιθωριοποίηση στην Ευρώπη, και άλλα θύματα της αστικής αναβάθμισης αντιμετωπίζουν εξαναγκαστικές εξώσεις και βία.

Η απάντηση της κυβέρνησης των ΗΠΑ στην οικονομική κρίση ήταν να διασώσει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που ήταν «πολύ ισχυρά για να αποτύχουν». Όμως, το έκανε χωρίς να επιβάλει όρους σχετικά με τον τρόπο διάσωσής τους. Άνθρωποι που ήταν άνεργοι, που δεν ήταν σε θέση να εξασφαλίσουν ασφάλεια υγείας και που αντιμετώπισαν τον αποκλεισμό και πιθανόν την έλλειψη στέγης, αισθάνθηκαν προδομένοι. Όπως έγραψε ο βραβευμένος με Νόμπελ Joseph Stiglitz, «Οι τράπεζες διασώθηκαν. Ορισμένα από τα χρήματα πήγαν σε επιδόματα. Λίγα από αυτά πήγαν σε δανεισμό. Τελικά, οι διευθυντές των τραπεζών κόιταξαν τους εαυτούς τους και έκαναν ό,τι συνηθίζουν να κάνουν».

Αυτό που αποκάλυψε η οικονομική κρίση ήταν ότι το κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ της κυβέρνησης και του λαού έσπασε. Οι κυβερνήσεις ήταν στην καλύτερη περίπτωση αδιάφορες για τις ανησυχίες του λαού και στη χειρότερη ενδιαφέρονταν μόνο να προστατεύσουν όσους βρίσκονταν στην εξουσία.

Στατιστικά στοιχεία που έδειχναν αυξημένες ανισότητες στα εισοδήματα και τα περιουσιακά στοιχεία ήταν αποδεικτικά στοιχεία της αποτυχίας των κυβερνήσεων να εκπληρώσουν την υποχρέωσή τους να διασφαλίσουν την προοδευτική υλοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Ενώσω η οικονομική κρίση βάθαινε, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους διαδηλώνοντας εναντίον των μέτρων λιτότητας. Στην Ελλάδα, βιντεοσκοπημένα στιγμιότυπα, εικόνες, δημοσιεύματα και καταθέσεις μαρτύρων επεσήμαναν την επανειλημμένη χρήση υπερβολικής βίας από την αστυνομία στην Αθήνα τον Ιούνιο, συμπεριλαμβανομένης της εκτεταμένης χρήσης χημικών σε μεγάλο βαθμό κατά ειρηνικών διαδηλωτών. Στην Ισπανία, η αστυνομία χρησιμοποίησε υπερβολική βία προκειμένου να σταματήσει τις διαδηλώσεις όπου άνθρωποι ζητούσαν πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές.

Οι συνεχείς διαμαρτυρίες σε ολόκληρη την Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική έδειξαν ότι οι άνθρωποι είχαν χάσει την πίστη τους στις κυβερνήσεις που επανει-

λημμένα αγνοούν τη λογοδοσία, τη δικαιοσύνη και την προώθηση της ισότητας.

Αψηφώντας την αντίδραση

Ενώ διαδηλωτές στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική αντιμετώπισαν παραβιάσεις της ελευθερίας της συνάθροισης και, σε ορισμένες περιπτώσεις, παράνομη χρήση βίας από την αστυνομία με τη χρήση νερού και δακρυγόνων, σε άλλα μέρη του κόσμου το διακύβευμα ήταν ακόμη μεγαλύτερο. Στην Τυνησία και την Αίγυπτο, στην Υεμένη και τη Συρία, διαδηλωτές αντιμετώπισαν τον κίνδυνο του θανάτου, των εξαναγκαστικών εξαφανίσεων και των βασανιστηρίων. Στη Χομς, διαδηλωτές αφήφησαν άρματα μάχης, ελεύθερους σκοπευτές, βομβαρδισμούς, συλλήψεις και βασανιστήρια.

Η σύγχρονη τεχνολογία επέβαλε ορισμένους περιορισμούς στην αστυνομία, υπενθυμίζοντας επανειλημμένα ότι οι άνθρωποι μπορούν να χρησιμοποιούν κινητά τηλέφωνα για να καταγράφουν περιστατικά αστυνομικής βίας και να τα μεταφορτώνουν σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης στη στιγμή. Δεδομένης της κατάστασης, η αστυνομία έκανε ό,τι καλύτερο για να περιορίσει τον έλεγχο των μέσων μαζικής ενημέρωσης, τον εκφοβισμό των διαδηλωτών, τη χρήση δακρυγόνων, σπρέι πιπεριού και κλομπ. Οι ΗΠΑ έκαναν μια ιδιαίτερα καινοτόμο κίνηση, όταν οι αρχές επανέφεραν ένα νόμο του 18ου αιώνα εναντίον της χρήσης μασκών προσώπου στη Νέα Υόρκη, προκειμένου να πατάξουν σε μεγάλο βαθμό ειρηνικές διαμαρτυρίες.

Είτε στην Πλατεία Ταχρίρ, το Πάρκο Zucotti ή την Πλατεία Manezhnaya, ένα κοινό σκέλος που συνέδεσε τις εν λόγω διαδηλώσεις ήταν το πόσο γρήγορα έδρασαν οι κυβερνήσεις προκειμένου να αποτρέψουν τις ειρηνικές διαμαρτυρίες και να περιορίσουν το δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης και συνεταιριζέσθαι.

Ανερχόμενη εταιρική δύναμη

Λίγα είναι τα σενάρια που παρουσιάζουν έλλειψη ηγεσίας όπως η αποτυχία των κυβερνήσεων να ρυθμίσουν τις μεγάλες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα τις πολυεθνικές εταιρίες που συχνά σημειώνουν κέρδη εις βάρος των τοπικών κοινοτήτων. Από τη Shell στο Δέλτα του Νίγηρα, Νιγηρία, στη Vedanta Resources στην Orissa, Ινδία, κυβερνήσεις δεν κατορθώνουν να εξασφαλίσουν ότι οι εταιρικοί φορείς τουλάχιστον σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε πολλές χώρες, εκατοντάδες ή χιλιάδες άνθρωποι αντιμετωπίζουν εξαναγκαστικές εξώσεις, καθώς εξορυκτικές εταιρίες κινούνται για να διεκδικήσουν φυσικούς πόρους.

Ψηφιακές εταιρίες και εταιρίες επικοινωνίας υποβάλλονται σε μεγαλύτερο έλεγχο καθώς έρχονται αντιμέτωπες με τις απαιτήσεις των κυβερνήσεων να συμμορφωθούν με εμφανώς παράνομους νόμους που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων τα δικαιώματα της ελευθερίας έκφρασης,

πληροφόρησης και ιδιωτικής ζωής. Υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία ότι επιχειρήσεις που είναι φαινομενικά αφιερωμένες (και επωφελούνται) στην έκφραση και την ανταλλαγή απόψεων, όπως το Facebook, το Google, η Microsoft, το Twitter, η Vodaphone και το Yahoo έχουν συνεργαστεί σε ορισμένες από αυτές τις παραβιάσεις.

Απειλές για την ελευθερία της έκφρασης στο Διαδίκτυο που επισημαίνονται στο πλαίσιο των επαναστάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αποτελούν νέο φαινόμενο. Η Διεθνής Αμνηστία έχει καταγράψει την αποτυχία των κυβερνήσεων, όπως αυτές της Κίνας, της Κούβας και του Ιράν να σεβαστούν την ελευθερία της έκφρασης και τα συναφή δικαιώματα στο Διαδίκτυο. Επιπλέον, νόμοι που θεσπίστηκαν πρόσφατα στο Κογκρέσο των ΗΠΑ και στην Ευρωπαϊκή Ένωση απειλούν την ελευθερία στο Διαδίκτυο.

Η αποτυχία των κυβερνήσεων να ζητήσουν οποιοδήποτε επίπεδο λογοδοσίας αυτών των εταιριών και θεσμικών οργάνων τονίζει άλλη μια φορά το πώς οι κυβερνήσεις λειτουργούν για να στηρίξουν όσους βρίσκονται στην εξουσία παρά να ενισχύσουν τους ανίσχυρους.

Αναζητώντας ηγεσία

Αυτό που προέκυψε κατά τη διάρκεια ενός έτους αναταραχής, μετάβασης και συγκρούσεων ήταν η μοναδική αποτυχία της ηγεσίας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Αξιωματούχοι καταπιεστικών κυβερνήσεων που απορρίπτουν την έννοια της οικουμενικότητας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υποστηρίζουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν δυτικές αξίες που τους έχουν επιβληθεί, είδαν τα επιχειρήματα τους να απογυμνώνονται. Άλλες κυβερνήσεις που υποστήριζαν ότι οι λαοί σε ορισμένες χώρες «δεν είναι έτοιμοι για δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα» είχαν εξίσου εκτεθεί για τις πεποιθήσεις τους.

Λοιπόν, πώς θα ανακτήσουν οι κυβερνήσεις το ρόλο τους ως νομίμων ηγετών;

Αρχικά, η υποκρισία πρέπει να σταματήσει. Κανένα κράτος δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι οι άνθρωποι που κυβερνά δεν είναι έτοιμοι για ανθρώπινα δικαιώματα και ένα συμμετοχικό σύστημα διακυβέρνησης. Και όσα κράτη ισχυρίζονται ότι υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να σταματήσουν να υποστηρίζουν δικτατορικούς ηγέτες επειδή είναι σύμμαχοι. Η κραυγή για ελευθερία, δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια πρέπει να ακουστεί σε ολόκληρο τον κόσμο και να τιμηθεί. Το πρώτο βήμα για να επιτευχθεί αυτό είναι να σεβαστούν όλα τα κράτη την ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στην ειρηνική διαμαρτυρία.

Δεύτερον, τα κράτη πρέπει να αναλάβουν σοβαρά την ευθύνη τους ως διεθνών παραγόντων -ιδιαίτερα όσοι είναι επιφορτισμένοι με τη διασφάλιση διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Ένα παράδειγμα τέτοιας δέσμευσης θα ήταν η έγκριση μιας Συνθήκης για το Εμπόριο Όπλων.

Τον Ιούλιο του 2012, τα κράτη μέλη του ΟΗΕ θα συνεδριάσουν για να συμφωνήσουν σε ένα τελικό κείμενο για τη Συνθήκη. Μια ισχυρή Συνθήκη θα εμποδί-

σει τη διεθνή μεταφορά κάθε είδους συμβατικών όπλων, όπως φορητά όπλα, ελαφρύς οπλισμός, πυρομαχικά και βασικά εξαρτήματα σε χώρες όπου υπάρχει ουσιαστικός κίνδυνος να χρησιμοποιηθούν για να διαπραχθούν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανθρωπιστικού δικαίου. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, η Συνθήκη θα καλέσει τις κυβερνήσεις να διεξαγάγουν ενδεδειγμένες αξιολογήσεις του κινδύνου για τα ανθρώπινα δικαιώματα πριν εκδώσουν άδειες εξαγωγής όπλων. Αυτό θα αποδείξει ότι οι κυβερνήσεις τιμούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια πάνω από πολιτικές σκοπιμότητες και τα κέρδη του εμπορίου όπλων. Μια ισχυρή Συνθήκη για το Εμπόριο Όπλων είναι τόσο κοντά στο να γίνει πραγματικότητα χάρη στους ακτιβιστές, υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μεμονωμένα άτομα σε βασικό, εθνικό, τοπικό και διεθνές επίπεδο, που, αναγνωρίζοντας το απίστευτο κόστος που έχει προκύψει από το ανεύθυνο εμπόριο όπλων έχουν ζητήσει από τις κυβερνήσεις να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Επιπρόσθετα, μεγαλύτερη επίβλεψη, ειδικά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή για να αποτρέψει το είδος της οικονομικής κρίσης που εξακολουθεί να οδηγεί βαθύτερα στη φτώχεια πολλούς ανθρώπους σε ολόκληρο τον κόσμο. Αδύναμη εποπτεία και απορύθμιση επέτρεψαν σε τράπεζες και εταιρίες ενυπόθηκων δανείων να στοιχηματίσουν τις αποταμιεύσεις και τα σπίτια των ανθρώπων.

Οι ηγέτες πρέπει να κατανοήσουν την επιτακτική ανάγκη για τη δημιουργία και τη διατήρηση ενός συστήματος προστασίας των αδυνάτων και περιορισμού των ισχυρών -ένα σύστημα βασισμένο στο κράτος δικαίου που εξασφαλίζει τον τερματισμό της ατιμωρησίας και την προσήλωση στα διεθνή πρότυπα τήρησης της νομιμότητας, δίκαιης δίκης και ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας, ένα σύστημα όπου οι ηγέτες θυμούνται ότι είναι εδώ για να εξυπηρετούν τα συμφέροντα των πολιτών τους. Η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που παρέχει σε όλους πραγματική πρόσβαση στη συμμετοχή στην πολιτική ζωή, όπου υπάρχει ισχυρή θεσμική στήριξη για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, είναι ένας σαφής δρόμος να κάνει αυτό το όραμα να ριζώσει.

Το κίνημα της Διεθνούς Αμνηστίας βασίζεται στην αντίληψη ότι η ελευθερία της έκφρασης και η ικανότητα αμφισβήτησης των κυβερνήσεων και απαίτησης για σεβασμό, προστασία και εκπλήρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ουσιαστικής σημασίας για την οικοδόμηση ενός κόσμου στον οποίο όλοι οι άνθρωποι ζουν ελεύθεροι και ίσοι με αξιοπρέπεια και δικαιώματα. Οι διαδηλωτές έριξαν το γάντι ζητώντας από τις κυβερνήσεις να επιδείξουν ηγετική πρωτοβουλία προωθώντας τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δικαιοσύνη, την ισότητα και την αξιοπρέπεια. Ο κόσμος έχει δείξει ότι οι ηγέτες που δεν πληρούν αυτές τις προσδοκίες δεν θα είναι πλέον αποδεκτοί.

«Μάλλον αυτή θα μπορούσε να είναι η χρονιά που η ελευθερία της έκφρασης και της συνάθροισης θα γίνεται σεβαστή.... Μάλλον αυτή θα μπορούσε να είναι η χρονιά που οι Αιθίοπες δεν θα φυλακίζονται πλέον για τις πολιτικές τους πεποιθήσεις»

Eskinder Nega, αιθίοπας δημοσιογράφος και πρώην κρατούμενος συνειδήσεως, σε ομιλία για την ελευθερία του Τύπου, την παραμονή του νέου αιθιοπικού ημερολογιακού έτους, το Σεπτέμβριο του 2011. Ημέρες αργότερα συνελήφθη και κατηγορήθηκε για τα αδικήματα της τρομοκρατίας και της προδοσίας.

Τα λαϊκά κινήματα σε ολόκληρη τη Βόρεια Αφρική ενέπνευσαν ανθρώπους στην υπο-σαχάρια Αφρική, ιδιαίτερα σε χώρες με αυταρχικές κυβερνήσεις. Συνδικαλιστές, φοιτητές και πολιτικοί αντιπολίτευσης εμπνεύστηκαν για να οργανώσουν διαδηλώσεις. Άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους για τα πολιτικά τους ιδανικά, για να αναζητήσουν περισσότερη ελευθερία και για να εκφράσουν τη βαθιά τους απογοήτευση, λόγω της φτώχειας. Διαμαρτύρονταν εναντίον της απελπιστικής κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης και της αύξησης του κόστους διαβίωσης.

Πολλοί από τους βασικούς παράγοντες που οδήγησαν στις εξεγέρσεις στη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή υπήρχαν επίσης και σε άλλες περιοχές της Αφρικής. Ανάμεσά τους βρίσκονταν οι αυταρχικοί κυβερνήτες που βρίσκονται στην εξουσία επί δεκαετίες και βασίζονται σε ένα μηχανισμό ασφάλειας για να πατάξουν κάθε αντιγνωμία. Η φτώχεια και η διαφθορά είναι γενικά φαινόμενα, υπάρχει έλλειψη βασικών ελευθεριών, και μεγάλες ομάδες συχνά περιθωριοποιούνται από την υπόλοιπη κοινωνία. Η βίαιη καταστολή διαδηλώσεων κατά τη διάρκεια του 2011 έδειξε ότι οι πολιτικοί αρχηγοί της περιοχής έμαθαν ελάχιστα από αυτό που συνέβη στους ομολόγους τους στο βορρά.

Φτώχεια

Τα ποσοστά της φτώχειας στην Αφρική έχουν μειωθεί και έχει σημειωθεί πρόοδος στην υλοποίηση των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας την τελευταία δεκαετία. Ωστόσο, εκατομμύρια άνθρωποι εξακολουθούν να ζουν στη φτώχεια, χωρίς πρόσβαση σε απαραίτητες υπηρεσίες όπως καθαρό νερό, αποχέτευση, υγειονομική περίθαλψη και εκπαίδευση.

Η ραγδαία αστικοποίηση σημαίνει ότι πολλοί Αφρικανοί ζουν χωρίς κατάλληλη στέγαση, συχνά σε παραγκουπόλεις, όπου στερούνται των πιο βασικών εγκαταστάσεων και βρίσκονται σε συνεχή κίνδυνο εξαναγκαστικής έξωσης εκ μέρους των αρχών. Άνθρωποι που εκδιώκονται με τη βία συχνά χάνουν τα υπάρχοντά τους, ενώ τα σπίτια τους καταστρέφονται. Πολλοί χάνουν ακόμα και τα προς το ζην, κάτι που τους ωθεί ακόμα περισσότερο στη φτώχεια. Χιλιάδες άνθρωποι επηρεάστηκαν όταν μαζικές εξαναγκαστικές εξώσεις πραγματοποιήθηκαν σε τουλάχιστον πέντε άτυπους οικισμούς στο Ναϊρόμπι, Κένυα. Εκατοντάδες άνθρωποι εκδιώχθηκαν με τη βία από έναν οικισμό στην επικράτεια της Ομοσπονδιακής Πρωτεύουσας της Νιγηρίας. Εξαναγκαστικές εξώσεις συνεχίστηκαν στη Ν Djamena, Chad και σε διάφορες περιοχές της Αγκόλα.

Βία, κατά τη διάρκεια αντικυβερνητικών διαδηλώσεων, ορισμένες φορές προκαλούνταν εξαιτίας των υψηλών επιπέδων ανεργίας και φτώχειας. Πρωτοβουλίες κατά της διαφθοράς συχνά αποτύγχαναν εξαιτίας έλλειψης πολιτικής στήριξης. Στη Νιγηρία, για παράδειγμα, ο Πρόεδρος καθαίρεσε την Πρόεδρο της Επιτροπής Οικονομικών και Δημοσιονομικών Εγκλημάτων έξι μήνες πριν λήξει η θητεία της, χωρίς εξήγηση.

Πολιτική καταστολή

Εμπνευσμένοι από τα γεγονότα στη Βόρεια Αφρική, αντικυβερνητικοί διαδηλωτές βγήκαν τον Ιανουάριο στους δρόμους στο Χαρτούμ και σε άλλες πόλεις σε ολόκληρο το Σουδάν. Ξυλοκοπήθηκαν από τις δυνάμεις ασφαλείας, και χιλιάδες ακτιβιστές και φοιτητές συνελήφθησαν αυθαίρετα και τέθηκαν υπό κράτηση. Σύμφωνα με πληροφορίες, πολλοί βασανίστηκαν κατά την κράτηση. Στην Ουγκάντα, πολιτικοί αντιπολίτευσης κάλεσαν το λαό να μιμηθεί τις διαμαρτυρίες στην Αίγυπτο και να βγει στους δρόμους, όμως η βία αμαύρωσε τις διαμαρτυρίες. Η αστυνομία και ο στρατός χρησιμοποίησαν υπερβολική βία εναντίον διαδηλωτών, και ο αρχηγός της αντιπολίτευσης Kizza Besigye παρενοχλήθηκε και συνελήφθη. Στη Ζιμπάμπουε, ομάδα περίπου 45 ακτιβιστών συνελήφθη το Φεβρουάριο, επειδή απλώς συζητούσαν τα γεγονότα στη Βόρεια Αφρική. Έξι από αυτούς κατηγορήθηκαν αρχικά για προδοσία. Τον Απρίλιο, οι αρχές της Ζουαζιλάνδης κατέστειλαν παρόμοιες διαμαρτυρίες χρησιμοποιώντας υπερβολική βία.

Δυνάμεις ασφαλείας χρησιμοποίησαν ενεργά πυρομαχικά εναντίον αντικυβερνητικών διαδηλωτών στην Αγκόλα, τη Μπουρκίνα Φάσο, τη Γουινέα, τη Λιβερία,

το Μαλάουι, τη Μαυριτανία, τη Νιγηρία, τη Σενεγάλη, τη Σιέρρα Λεόνε και το Νότιο Σουδάν, προκαλώντας πολλές απώλειες. Οι αρχές απέτυχαν να ερευνήσουν την υπερβολική χρήση βίας και κανείς δεν κλήθηκε να λογοδοτήσει για τους θανάτους που προκλήθηκαν.

Υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοσιογράφοι και πολιτικοί αντίπαλοι στις περισσότερες χώρες της Αφρικής συνέχισαν να συλλαμβάνονται και να κρατούνται αυθαίρετα, να ξυλοκοπούνται, να δέχονται απειλές και εκφοβισμούς. Ορισμένοι έχασαν τη ζωή τους από ένοπλες ομάδες ή κυβερνητικές δυνάμεις ασφαλείας. Έρευνες σχετικά με τη δολοφονία του υπερασπιστή ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Ernest Manirumva, στο Burundi, το 2009, δεν σημείωσαν ουσιαστική πρόοδο. Τον Ιούνιο, πέντε αστυνομικοί καταδικάστηκαν για τη δολοφονία του ακτιβιστή ανθρωπίνων δικαιωμάτων Floribert Chebeya στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (DRC) το 2010. Ωστόσο, παρέμειναν ανησυχίες ότι ορισμένα άτομα που φέρεται ότι εμπλέκονταν σε αυτό το έγκλημα δεν είχαν εξεταστεί.

Οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να ελέγξουν τις δημόσια διαθέσιμες πληροφορίες στο Burundi, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, τη Γουινέα, την Αιθιοπία, τη Γκάμπια, την Ισημερινή Γουινέα, τη Γουινέα-Bissau, τη Λιβερία, τη Μαδαγασκάρη, τη Σομαλία, το Σουδάν και την Ουγκάντα. Επέβαλαν περιορισμούς στην αναφορά συγκεκριμένων γεγονότων, έκλεισαν ή ανέστειλαν προσωρινά ραδιοφωνικούς σταθμούς, απέκλεισαν συγκεκριμένες ιστοσελίδες ή απαγόρευαν τη δημοσίευση ορισμένων εφημερίδων. Η Ρουάντα ξεκίνησε μια διαδικασία μεταρρυθμίσεων για να ενισχύσει την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης, όμως ορισμένα ειδησεογραφικά μέσα που είχαν διακόψει οι αρχές το 2010 παρέμειναν κλειστά. Επιπλέον, δυο δημοσιογράφοι καταδικάστηκαν σε μακροχρόνιες ποινές κάθειρξης.

Οι εθνικές συνελεύσεις της Ανγκόλα και της Νότιας Αφρικής συζήτησαν νομοθεσία που θα μπορούσε να περιορίσει σοβαρά την ελευθερία έκφρασης και την πρόσβαση στην πληροφόρηση. Σε ένα πιο θετικό κλίμα, ο Πρόεδρος Goodluck Jonathan υπέγραψε τελικά το Νόμο της Ελευθερίας Πληροφόρησης στη Νιγηρία.

Συγκρούσεις

Η πολιτική βία που ξέσπασε μετά τις προεδρικές εκλογές της Ακτής Ελεφαντοστού το Νοέμβριο του 2010 εξελίχθηκε σε ένοπλη σύγκρουση κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2011. Δυνάμεις πιστές στον Alassane Ouattara υποστηρίχθηκαν από γαλλικά στρατεύματα και από την ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ. Στο τέλος Απριλίου πήραν τον έλεγχο της χώρας και συνέλαβαν τον πρώην Πρόεδρο Laurent Gbagbo και δεκάδες υποστηρικτές του. Εκατοντάδες ή χιλιάδες άνθρωποι εκτοπίστηκαν λόγω της σύγκρουσης και πολλοί διέφυγαν σε γειτονικές χώρες, κυρίως στη Λιβερία. Αρκετές χιλιάδες άμαχοι σκοτώθηκαν ή τραυματίστη-

καν στην πρωτεύουσα, Abidjan, και στο δυτικό τμήμα της χώρας. Το Μάρτιο και τον Απρίλιο, και τα δυο μέρη της σύγκρουσης σκότωσαν εκατοντάδες αμάχους στη δυτική περιοχή της Duέκουέ και τα γύρω χωριά. Άνθρωποι στοχοποιούνταν εξαιτίας της εθνικότητάς τους ή της φαινομενικών πολιτικών τους πεποιθήσεων. Η ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ απέτυχε να προστατεύσει επαρκώς τους αμάχους στη Duέκουέ. Επίσης, δυνάμεις και από τις δυο πλευρές διέπραξαν εγκλήματα σεξουαλικής βίας, μεταξύ άλλων και βιασμούς. Τον Οκτώβριο, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ) ενέκρινε έρευνα για τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που είχαν διαπραχθεί και από τις δυο πλευρές κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Αφού εκδόθηκε ένταλμα σύλληψης, ο Laurent Gbagbo μεταφέρθηκε στο ΔΠΔ στην Ολλανδία το Νοέμβριο. Προκειμένου να διατηρήσει την αξιοπιστία του, το ΔΠΔ πρέπει να εξασφαλίσει ότι τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν από δυνάμεις πιστές στον Πρόεδρο Ouattara θα διερευνηθούν και ότι θα ασκηθεί δίωξη στους υπευθύνους. Το ΔΠΔ πρέπει ακόμη να διερευνήσει εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που είχαν διαπραχθεί πριν τις προεδρικές εκλογές το Νοέμβριο του 2010, καθώς η δικαστική εξουσία της Ακτής Ελεφαντοστού είναι μέχρι σήμερα ανίκανη ή απρόθυμη να το κάνει.

Τον Ιανουάριο, ο λαός του Νότιου Σουδάν ψήφισε με συντριπτική πλειοψηφία υπέρ της ανεξαρτησίας κατά τη διάρκεια του δημοψηφίσματος για την αυτοδιάθεση. Με την ανακοίνωση της ημερομηνίας της ανεξαρτησίας του Νότιου Σουδάν για τις 9 Ιουλίου, οι εντάσεις αυξήθηκαν στις αποκαλούμενες μεταβατικές περιοχές του Abyei, του Νότιου Kordofan και του Γαλάζιου Νείλου. Το προβλεπόμενο ξεχωριστό δημοψήφισμα για το Abyei δεν πραγματοποιήθηκε όπως είχε προγραμματιστεί τον Ιανουάριο, και το Μάιο ξέσπασε σύγκρουση. Οι Ένοπλες Δυνάμεις του Σουδάν (SAF), με τη στήριξη της πολιτοφυλακής, πήραν τον έλεγχο του Abyei, αναγκάζοντας δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους από την κοινότητα Dinka Ngok να διαφύγουν στο Νότιο Σουδάν. Σπίτια στην πόλη Abyei λεηλατήθηκαν και καταστράφηκαν. Και σε αυτή την περίπτωση η ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ, που δραστηριοποιούνταν στο Abyei, απέτυχε να αναλάβει ουσιαστική δράση για την πρόληψη των επιθέσεων και την προστασία του άμαχου πληθυσμού. Μέχρι το τέλος του έτους, κανένα ψήφισμα δεν είχε βρεθεί για το καθεστώς της περιοχής Abyei.

Μετά τις διαφωνίες σχετικά με τις ρυθμίσεις ασφαλείας και το αποτέλεσμα των κρατικών εκλογών, η κατάσταση στο Νότιο Kordofan εξελίχθηκε σε ένοπλη σύγκρουση μεταξύ του Βόρειου Λαϊκού Απελευθερωτικού Κινήματος του Σουδάν (SPLM-N) και του SAF. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι εκτοπίστηκαν ως αποτέλεσμα της ανασφάλειας και της σύγκρουσης. Οι SAF πραγματοποίησαν τυφλούς εναέριους βομβαρδισμούς που προκάλεσαν πολυάριθμες απώλειες αμάχων. Ο ΟΗΕ και διάφορες οργανώσεις συμπεριλαμβανομένης της Διεθνούς Αμνηστίας κατέγραψαν τις εν λόγω τυφλές επιθέσεις και τις παράνομες δολοφονίες. Για παράδειγμα, ο Angelo al-Sir, αγρότης, περιέγραψε πώς η έγκυος γυναίκα του, δυο από τα παιδιά τους και δυο άλλοι συγγενείς σκοτώθηκαν σε αεροπορική επιδρομή στις 19 Ιουνίου στο Um Sirdeeba, ένα χωριό ανατολικά της Kadugli.

Ως το Σεπτέμβριο η σύγκρουση στο Νότιο Κordofan επεκτάθηκε στο κράτος του Γαλάζιου Νείλου, αναγκάζοντας και πάλι δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους να διαφύγουν στο Νότιο Σουδάν και την Αιθιοπία. Η κυβέρνηση του Σουδάν ουσιαστικά σφράγισε τα κράτη του Νότιου Κordofan και του Γαλάζιου Νείλου από τον έξω κόσμο με την άρνηση της πρόσβασης σε ανεξάρτητες ανθρωπιστικές οργανώσεις, παρατηρητήρια ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλους παρατηρητές. Το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας της Αφρικανικής Ένωσης και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ απέτυχαν να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης, μεταξύ άλλων μη καταδικάζοντας την έλλειψη ανθρωπιστικής πρόσβασης ή τις τρέχουσες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Και οι συγκρούσεις στη Νταρφούρ, Σουδάν, συνεχίστηκαν αμείωτες, αναγκάζοντας περισσότερους ανθρώπους να εγκαταλείπουν τα σπίτια τους. Όσοι ήδη ζούσαν σε καταυλισμούς για εσωτερικά εκτοπισμένους ανθρώπους έγιναν στόχος των σουδανικών αρχών καθώς θεωρήθηκε ότι υποστήριζαν ένοπλες ομάδες αντιπολίτευσης. Βιασμοί και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας συνέχισαν να καταγγέλλονται. Το Σουδάν συνέχισε να αρνείται να συνεργαστεί με το ΔΠΔ. Ο Εισαγγελέας του ΔΠΔ ζήτησε ένταλμα σύλληψης για τον Υπουργό Άμυνας, Abdelrahim Mohamed Hussein, για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που είχαν διαπραχθεί στη Νταρφούρ.

Συνεχιζόμενη σύρραξη στη Σομαλία εναντίον της ισλαμικής ένοπλης ομάδας al Shabab πήρε περιφερειακή διάσταση όταν στρατεύματα από την Κένυα και την Αιθιοπία παρενέβησαν άμεσα στη σύγκρουση. Τυφλές επιθέσεις από διάφορες αντιμαχόμενες πλευρές στη σύγκρουση προκάλεσαν το θάνατο ή τραυματισμούς χιλιάδων αμάχων, κυρίως στη Μογκαντίσου. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι παρέμειναν εκτοπισμένοι ως αποτέλεσμα των συγκρούσεων και της ανασφάλειας. Η Ξηρασία στην υποπεριοχή επιδείνωσε την ήδη δύσκολη ανθρωπιστική κατάσταση, και κηρύχθηκε λιμός σε διάφορα μέρη της Σομαλίας. Ανθρωπιστικές οργανώσεις αντιμετώπισαν τεράστιες δυσκολίες στην πρόσβαση των ανθρώπων για παροχή επείγουσας βοήθειας.

Κανένα τέλος για τη σύγκρουση στην ανατολική Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό δεν φαινόταν στον ορίζοντα. Βιασμοί και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας παρέμειναν ενδημικά, και διαπράττονταν τόσο από κυβερνητικές δυνάμεις ασφαλείας, όσο από ένοπλες ομάδες αντιπολίτευσης. Και άλλες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως παράνομες εκτελέσεις, λεηλασίες και απαγωγές συνεχίστηκαν, κυρίως από τις ένοπλες δυνάμεις. Το δικαστικό σύστημα της ΛΔΚ παρέμεινε ανίκανο να διαχειριστεί τις πολλές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονταν κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Παιδιά συνέχισαν να στρατολογούνται και να χρησιμοποιούνται σε διάφορες συγκρούσεις, όπως στην Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και τη Σομαλία.

Ορισμένες αφρικανικές κυβερνήσεις παρέμειναν διστακτικές σχετικά με διασφάλιση της λογοδοσίας για εγκλήματα βάσει του διεθνούς δικαίου. Η Σενεγάλη εξακολούθησε να αρνείται είτε να ασκήσει δίωξη, είτε να εκδώσει τον πρώην Πρό-

εδρο του Chad, Hissène Habré. Στο τέλος του έτους, η κυβέρνηση του Burundi συζήτησε μια αναθεωρημένη πρόταση για τη σύσταση μιας Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης. Ωστόσο, η κυβέρνηση φάνηκε να έχει ανεπαρκή πολιτική βούληση για τη δημιουργία Ειδικού Δικαστηρίου, όπως συνέστησε ο ΟΗΕ το 2005.

Δικαιοσύνη και ατιμωρησία

Πολλές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από δυνάμεις ασφαλείας και επιβολής του νόμου παρέμειναν χωρίς αντιμετώπιση. Οι αρχές δεν ξεκίνησαν σχεδόν ποτέ ανεξάρτητες και αμερόληπτες έρευνες για τις καταγγελλόμενες περιπτώσεις αυθαίρετων συλλήψεων και κράτησης, βασανισμού και άλλων μορφών κακομεταχείρισης, παράνομων εκτελέσεων, μεταξύ άλλων και εξωδικαστικές εκτελέσεις, και εξαναγκαστικών εξαφανίσεων. Πολύ σπάνια μόνο οι υπεύθυνοι κλήθηκαν να λογοδοτήσουν για τη διάπραξη παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως αποτέλεσμα, οι πολίτες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στα όργανα επιβολής του νόμου και τη δικαιοσύνη σε πολλές χώρες στην περιοχή. Το υψηλό κόστος είναι ακόμη ένα εμπόδιο για την πρόσβαση στο επίσημο δικαστικό σύστημα, ιδίως για ανθρώπους που υφίστανται παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ατιμωρησία για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από υπαλλήλους επιβολής του νόμου ήταν διάχυτη στο Burundi, το Καμερούν, τη Δημοκρατία του Κονγκό, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, την Ερυθραία, την Αιθιοπία, τη Γκάμπια, τη Γουινέα, τη Γουινέα- Bissau, την Κένυα, τη Μαδαγασκάρη, το Μαλάουι, τη Μοζαμβίκη, τη Νιγηρία, τη Σενεγάλη, τη Ζουαζιλάνδη, την Τανζανία και τη Ζιμπάμπουε. Για παράδειγμα, η εξεταστική επιτροπή που δημιουργήθηκε από τις αρχές του Burundi για να διερευνήσει τις εξωδικαστικές εκτελέσεις δεν δημοσίευσε τα πορίσματά της. Επιπρόσθετα, οι αρχές του Burundi απέτυχαν να ερευνήσουν τις καταγγελίες για βασανιστήρια που διαπράχθηκαν από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών το 2010. Ακόμη ένα κραυγαλέο παράδειγμα θεσμοθετημένης ατιμωρησίας ήταν η απόρριψη εκ μέρους του Σουδάν -κατά τη διάρκεια της Οικουμενικής Περιοδικής Επανεξέτασης του Σουδάν από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων -των συστάσεων για την αναθεώρηση του Νόμου του 2010 για την Εθνική Ασφάλεια και τη μεταρρύθμιση της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών και Ασφαλείας (NISS). Ως αποτέλεσμα, οι πράκτορες της NISS συνεχίζουν να απολαμβάνουν το προνόμιο της ασυλίας από τη δίωξη ή τα πειθαρχικά μέτρα για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν διαπράξει.

Ο αριθμός των προφυλακισθέντων διατηρήθηκε πολύ υψηλός, καθώς τα δικαστικά συστήματα των περισσότερων χωρών δεν μπορούσαν να εγγραφθούν δίκαιη χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Πολλοί άνθρωποι που είχαν συλληφθεί δεν είχαν πρόσβαση σε νομική εκπροσώπηση. Οι συνθήκες κράτησης παρέμειναν άθλιες σε πολλές χώρες, με υπερπληθυσμό, έλλειψη πρόσβασης σε βασικές εγκαταστάσεις υγιεινής, υγειονομική περίθαλψη, νερό ή τροφή, και έλ-

λειψη σωφρονιστικού προσωπικού. Συχνά, οι συνθήκες κράτησης δεν ανταποκρίνονταν στα ελάχιστα διεθνή πρότυπα και αποτελούσαν απάνθρωπη, βάνουση και εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Σε ένα ιδιαίτερα αποτρόπαιο περιστατικό, εννέα άνδρες πέθαναν από ασφυξία που προκλήθηκε από υπερπληθυσμό κατά τη διάρκεια της κράτησής τους σε μια εγκατάσταση Εθνικής Χωροφυλακής στην πόλη Léré, Chad, το Σεπτέμβριο.

Η τάση για κατάργηση της θανατικής ποινής συνεχίστηκε. Το κοινοβούλιο του Benin ψήφισε την επικύρωση του Δεύτερου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο των Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων, επιβεβαιώνοντας έτσι την πρόθεσή του να καταργήσει τη θανατική ποινή. Στη Γκάνα, η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος πρότεινε την κατάργηση της θανατικής ποινής. Τον Οκτώβριο, ο Εισαγγελέας και ο Υπουργός Δικαιοσύνης της Νιγηρίας πληροφόρησαν μια αποστολή της Διεθνούς Αμνηστίας ότι η κυβέρνηση είχε καθιερώσει μια επίσημη αναστολή των εκτελέσεων. Η κυβέρνηση της Σιέρρα Λεόνε είχε κάνει μια παρόμοια ανακοίνωση το Σεπτέμβριο. Σε αντίθεση με τις εν λόγω θετικές εξελίξεις, η Σομαλία, το Νότιο Σουδάν και το Σουδάν ήταν ανάμεσα στις τελευταίες χώρες της υποσαχάριας Αφρικής που συνεχίζουν να εκτελούν ανθρώπους - συχνά μετά από κατάφωρα άδικες δίκες.

Περιθωριοποίηση

Πρόσφυγες και μετανάστες επλήγησαν ιδιαίτερα από παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολλές χώρες. Υπήκοοι του Κονγκό ήταν και πάλι εκτεθειμένοι σε βία με βάση το φύλο τους, ενώ απελάθηκαν από την Αγκόλα. Αρκετές χιλιάδες μετανάστες συνελήφθησαν αυθαίρετα στη Μαυριτανία πριν την απέλασή τους σε γειτονικές χώρες. Ακόμη, πρόσφυγες και μετανάστες υπέστησαν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Μοζαμβίκη, καθώς και, όπως αναφέρθηκε, παράνομων εκτελέσεων από αστυνομικούς. Στη Νότια Αφρική, πρόσφυγες και μετανάστες συνέχισαν να βιώνουν τη βία και οι περιουσίες τους καταστράφηκαν. Το Δεκέμβριο, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συνέστησε στις χώρες υποδοχής να λάβουν μέτρα για να τερματίσουν το καθεστώς του πρόσφυγα των περισσότερων υπηκόων της Ρουάντα που βρίσκονται στο έδαφός τους. Πρόσφυγες και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με το βαθμό στον οποίο η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ είχε διατυπώσει επαρκώς το σκεπτικό της πίσω από την παρούσα σύσταση, και επίσης ότι η εφαρμογή του από μεμονωμένα κράτη μπορούσε να οδηγήσει πολλούς ανθρώπους να έχουν ακόμα την ανάγκη προστασίας από τον κίνδυνο να επιστρέψουν με τη βία στη Ρουάντα. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι του Νότιου Σουδάν αποφάσισαν να εγκαταλείψουν το Σουδάν για το Νότιο Σουδάν επειδή διακινδύνευαν να χάσουν τα δικαιώματα της σουδανικής τους υπηκοότητας μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Νότιου Σουδάν. Αντιμετώπισαν πολυάριθμες δυσκολίες, μεταξύ άλλων παρενόχληση πριν και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους και μια δεινή αν-

θρωπιστική κατάσταση κατά την άφιξή τους.

Βία και διακρίσεις εναντίον γυναικών παρέμειναν εκτεταμένες σε πολλές χώρες, σε πολλές περιπτώσεις ως αποτέλεσμα πολιτισμικών προτύπων και παραδόσεων. Σε ορισμένες χώρες, η ισχύουσα νομοθεσία θεσμοθέτησε διακρίσεις εναντίον γυναικών. Επιπλέον, οι διακρίσεις επηρέασαν την πρόσβαση των γυναικών σε υπηρεσίες υγείας.

Κορίτσια και γυναίκες συνέχισαν να υπόκεινται σε βιασμούς και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας σε διάφορες χώρες σε εμπόλεμη κατάσταση ή με μεγάλο αριθμό προσφύγων ή ανθρώπων που είχαν εκτοπισθεί. Αυτές περιελάμβαναν την ανατολική Chad, την Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, την Ακτή Ελεφαντοστού, την ανατολική Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και το Σουδάν (Νταρφούρ). Μέλη των κυβερνητικών δυνάμεων ασφαλείας ήταν συχνά υπεύθυνα, και στις περισσότερες περιπτώσεις δεν διενεργήθηκαν έρευνες.

Διακρίσεις

Οι διακρίσεις εναντίον ανθρώπων με βάση τον φαινομενικό ή πραγματικό σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου επιδεινώθηκαν. Οι πολιτικοί όχι μόνο απέτυχαν να προστατεύσουν το δικαίωμα των πολιτών να μην υφίστανται διακρίσεις, αλλά συχνά χρησιμοποιούσαν δηλώσεις ή ενέργειες που υποκινούν διακρίσεις και διώξεις βάσει του εικαζόμενου σεξουαλικού προσανατολισμού.

Στο Καμερούν, όσοι εθεωρείτο ότι είχαν σχέση με άτομα του ίδιου φύλου διώκονταν. Πλήθος ανθρώπων συνελήφθησαν και ορισμένοι, όπως ο Jean-Claude Roger Mbede, καταδικάστηκαν σε μακροχρόνιες ποινές κάθειρξης. Η κυβέρνηση του Καμερούν πρότεινε ακόμη την τροποποίηση του ποινικού κώδικα για την αύξηση των ποινών κάθειρξης και τα πρόστιμα για ανθρώπους που κρίνονταν ένοχοι για ομοφυλοφιλικές σχέσεις. Στο Μαλάουι, τη Μαυριτανία και τη Ζιμπάμπουε, άνδρες επίσης συλλαμβάνονταν και διώκονταν λόγω του φαινομενικού σεξουαλικού προσανατολισμού τους. Η κυβέρνηση στο Μαλάουι θέσπισε νομοθεσία για την ποινικοποίηση σεξουαλικών σχέσεων μεταξύ γυναικών, και ο Πρόεδρος Bingu wa Mutharika, σε μια πολιτική συγκέντρωση, χαρακτήρισε τους ομοφυλόφιλους άνδρες ως «χειρότερους από σκυλιά». Στη Νιγηρία, η Σύγκλητος ψήφισε ένα νομοσχέδιο που ποινικοποιεί περαιτέρω τις σχέσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Στη Γκάνα, ο Υπουργός Δυτικής Περιφέρειας ζήτησε τη σύλληψη όλων των ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών.

Το νομοσχέδιο κατά της ομοφυλοφιλίας της Ουγκάντα δεν συζητήθηκε στο κοινοβούλιο, αλλά ούτε και αποσύρθηκε επίσημα. Ο David Kato, εξέχων υπερασπιστής ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακτιβιστής δικαιωμάτων Λεσβίων, Γκει, Αμφιφυλόφιλων και Τρανσέξουαλ (ΛΟΑΤ), σκοτώθηκε τον Ιανουάριο στην οικία του. Ένας άνδρας συνελήφθη για τη δολοφονία και καταδικάστηκε σε 30 χρόνια κάθειρξης το Νοέμβριο. Στη Νότια Αφρική, η πίεση της κοινωνίας των πολιτών για

την αντιμετώπιση της βίας κατά των λεσβιών, των γκει, των αμφιφυλόφιλων και των τρανσέξουαλ, ιδιαίτερα των γυναικών λεσβιών, οδήγησε στη σύσταση μιας Ομάδας Εργασίας από τις αρχές, με σκοπό την πρόληψη της βίας με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό.

Στην Ερυθραία, πολίτες συνέχισαν να διώκονται για θρησκευτικούς λόγους. Πλήθος ανθρώπων συνελήφθησαν αυθαίρετα και σύμφωνα με πληροφορίες υπέστησαν κακομεταχείριση κατά τη διάρκεια της κράτησης.

Ασφάλεια και ανθρώπινα δικαιώματα

Η Αφρική έχει καταστεί ολοένα και περισσότερο ευάλωτη σε τρομοκρατικές ενέργειες εκ μέρους διαφόρων ισλαμικών ενόπλων ομάδων. Αυτές περιλαμβάνουν την αλ Κάιντα στο ισλαμικό Μάγκρεμπ (AQMI), η οποία δρούσε σε πολλές χώρες στην περιοχή Sahel; Τη Boko Haram, που ενέτεινε τις βομβιστικές της ενέργειες στη Νιγηρία σε όλη τη διάρκεια του έτους, και την al Shabab, που δραστηριοποιείται στην Κένυα και τη Σομαλία. Οι εν λόγω ένοπλες ομάδες ήταν υπεύθυνες για πολυάριθμες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων και για τυφλές επιθέσεις, παράνομες εκτελέσεις, απαγωγές και βασανιστήρια.

Ως απάντηση, ορισμένες κυβερνήσεις αύξησαν τη στρατιωτική τους συνεργασία, μεταξύ άλλων και στην περιοχή Sahel. Και οι γειτονικές χώρες επενέβησαν στρατιωτικά. Η Νιγηρία δημιούργησε μια Ειδική Στρατιωτική Ομάδα για την αντιμετώπιση του Boko Haram σε ορισμένα κράτη. Οι κυβερνητικές δυνάμεις ασφαλείας ήταν συχνά υπεύθυνες για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια της απάντησής τους στη βία εκ μέρους των ενόπλων ομάδων. Στη Μαυριτανία, 14 κρατούμενοι που είχαν καταδικαστεί για τρομοκρατικές ενέργειες υπέστησαν εξαναγκαστικές εξαφανίσεις κατά τη διάρκεια μιας μεταφοράς σε άγνωστη τοποθεσία. Στη Νιγηρία, δυνάμεις ασφαλείας απάντησαν στην κλιμάκωση της βίας σε ορισμένα κράτη με αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις εκατοντάδων ανθρώπων, υποβάλλοντάς τους σε εξαναγκαστικές εξαφανίσεις και διενεργώντας εξωδικαστικές εκτελέσεις.

Ώρα να υποδεχτούμε την αλλαγή

Βελτιωμένος σεβασμός για την προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων πιθανόν δεν θα εξελιχθεί στην υποσαχάρια Αφρική τόσο γρήγορα και δραματικά όσο στη Βόρεια Αφρική. Σε ορισμένες περιοχές η κατάσταση είναι πιθανό ακόμα και να επιδεινωθεί. Ωστόσο, παράγοντες όπως η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, αιτήματα για καλύτερη διακυβέρνηση, μια αναδύμενη μεσαία τάξη, ισχυρότερη κοινωνία των πολιτών και βελτιωμένη πρόσβαση στις τεχνολογίες της πληροφορικής και

της επικοινωνίας θα συντελέσουν σταδιακά σε μια καλύτερη κατάσταση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το ερώτημα είναι αν η πολιτική ηγεσία της Αφρικής θα υποδεχτεί αυτές τις αλλαγές ή αν θα τις θεωρήσει απειλή για τη διατήρησή της στην εξουσία. Το 2011, η πλειοψηφία των πολιτικών αρχηγών -ως προς τις αντιδράσεις τους στις διαμαρτυρίες και τις διαφωνίες- αποτελούσαν μέρος του προβλήματος, όχι της λύσης.

«Πλήγμα στη δημοκρατία [και] προσβολή στο κράτος δικαίου.»

Marcelo Freixo, Αντιπρόεδρος της Βραζιλίας, θύμα και ο ίδιος πολλών απειλών λόγω της δουλειάς του σχετικά με τη διερεύνηση και καταγγελία εγκληματικών συμμοριών, αναφερόμενος στη δολοφονία της Δικαστή, *Patricia Acioli*.

Στις 11 Αυγούστου 2011, η Δικαστής Patricia Acioli πυροβολήθηκε 21 φορές έξω από την οικία της στο Niterói, πολιτεία του Ρίο ντε Τζανέιρο, Βραζιλία, από μέλη της Στρατιωτικής Αστυνομίας. Λόγω του μακρόχρονου ιστορικού της ως επικεφαλής για τη διερεύνηση ποινικών υποθέσεων σχετικών με παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στις οποίες εμπλέκονταν βραζιλιάνοι αστυνομικοί, είχε στοχοποιηθεί και δεχόταν απειλές για τη ζωή της. Τον Οκτώβριο, 11 αστυνομικοί, μεταξύ άλλων και ένας διοικητής, συνελήφθησαν και κατηγορήθηκαν για τη δολοφονία της. Είχε αναφερθεί ότι, την περίοδο της δολοφονίας της, η Δικαστής Acioli ήταν επικεφαλής της διερεύνησης των ισχυρισμών για εξωδικαστικές εκτελέσεις και εγκληματική δραστηριότητα των εμπλεκόμενων αστυνομικών. Ο θάνατός της αποτέλεσε σοβαρό πλήγμα στο κίνημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Βραζιλία, όμως η άοκνη επιδίωξη της δικαιοσύνης παραμένει πηγή έμπνευσης για αναρίθμητους άλλους, που, όπως η Δικαστής Acioli, αρνούνται να επιτρέψουν να θεωρούνται δεδομένες οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κατά τη διάρκεια του 2011, η διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αντηχούσε στα εθνικά δικαστήρια, το Δια-Αμερικανικό σύστημα και στους δρόμους σε ολόκληρη την περιοχή. Οι εκκλήσεις για δικαιοσύνη που απεύθυναν ιδιώτες, υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οργανώσεις κοινωνίας των πολιτών και Αυτόχθονες Πληθυσμοί, συνέχισαν να αποκτούν δύναμη, φέρνοντας συχνά τους ανθρώπους σε άμεση αντιπαράθεση με ισχυρά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα. Στο επίκεντρο πολλών από αυτές τις συγκρούσεις βρίσκονταν πολιτικές οικονομικής ανάπτυξης, οι οποίες άφησαν πολλούς, κυρίως όσους ζούσαν σε συνθήκες φτώχειας και σε περιθωριοποιημένες κοινότητες, σε αυξημένο κίνδυνο κατοποίησης και εκμετάλλευσης.

Η διεκδίκηση της δικαιοσύνης και του τερματισμού της ατιμωρησίας

Πολλές υποθέσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρουσίασαν αργή πρόοδο, καθώς εμποδίστηκαν από την έλλειψη ουσιαστικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη, την έλλειψη ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος και την προθυμία ορισμένων κλάδων να καταφύγουν σε ακραία μέτρα για να αποφύγουν τη λογοδοσία και να προστατεύσουν εδραιωμένα πολιτικά, ποινικά και οικονομικά συμφέροντα. Η δυσκολία στην επίτευξη του σεβασμού για τα δικαιώματα συχνά επιδεινωνόταν από τις απειλές και δολοφονίες υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μαρτύρων, δικηγόρων, εισαγγελέων και δικαστών σε χώρες όπως η Βραζιλία, η Κολομβία, η Κούβα, η Γουατεμάλα, η Αϊτή, η Ονδούρα και η Βενεζουέλα. Δημοσιογράφοι που προσπάθησαν να αποκαλύψουν καταχρήσεις εξουσίας, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διαφθορά γίνονταν συχνά στόχος στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική.

Σε ορισμένες χώρες, ωστόσο, παρά τα εμπόδια και τις συχνές οπισθοδρομήσεις, σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος στην έρευνα και τη δίωξη παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων του παρελθόντος και αρκετοί πρώην *de facto* στρατιωτικοί κυβερνήτες και ανώτατοι διοικητές καταδικάστηκαν και τους επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης.

Στην Αργεντινή, ο Reynaldo Bignone, πρώην στρατηγός, και ο Luis Abelardo Patti, πολιτικός και πρώην αστυνομικός, καταδικάστηκαν τον Απρίλιο σε ισόβια κάθειρξη για δολοφονία, απαγωγή και βασανιστήρια που πραγματοποιήθηκαν στην πόλη του Escobar τη δεκαετία του 1970. Τον Οκτώβριο, επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης από 18 έτη μέχρι και ισόβια κάθειρξη στον πρώην πλοίαρχο του Ναυτικού Alfredo Astiz και σε άλλους 15 για το ρόλο τους σε 86 εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας τη δεκαετία του 1970. Τα θύματά τους είχαν απαχθεί και κρατούνταν σε ένα μυστικό κέντρο κράτησης σε μια ναυτική σχολή στο Μπουένος Άιρες (την Escuela Superior de Mecánica de la Armada, ESMA), όπου ορισμένοι πέθαναν από τα βασανιστήρια, ενώ άλλοι ρίχτηκαν από αεροπλάνα. Ανάμεσα σε όσους δολοφονήθηκαν ήταν οι γαλλίδες μοναχές, Léonie Duquet και Alice Domon, οι ακτιβίστριες, Azucena Villaflor, María Bianco και Esther Careaga, συνιδρύτριες των Μητέρων της Plaza de Mayo, και ο συγγραφέας και δημοσιογράφος, Rodolfo Walsh.

Στη Βολιβία, τον Αύγουστο, το Ανώτατο Δικαστήριο καταδίκασε επτά πρώην υψηλόβαθμους στρατιωτικούς και πολιτικούς υπαλλήλους για το ρόλο τους στα γεγονότα γνωστά ως "Μαύρος Οκτώβριος", τα οποία προκάλεσαν το θάνατο 67 ανθρώπων και τον τραυματισμό περισσότερων από 400, κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων στο El Alto, κοντά στη La Paz, το 2003. Ήταν η πρώτη φορά που μια δίκη στρατιωτικών υπαλλήλων που κατηγορούνταν για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατέληξε σε απόφαση σε βολιβιανό πολιτικό δικαστήριο. Σε πέντε πρώην στρατιωτικούς υπαλλήλους επεβλήθησαν ποινές φυλάκισης που κυμαίνον-

ταν από 10 ως 15 έτη, ενώ δυο πρώην υπουργοί καταδικάστηκαν σε 3 χρόνια κάθειρξη, που αργότερα ανεστάλη.

Στη Βραζιλία, ο Πρόεδρος Rouseff υπέγραψε τη σύσταση μιας Επιτροπής Αλήθειας για να διερευνήσει τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν μεταξύ 1946 και 1988. Και στη Χιλή, αρκετές υποθέσεις σχετικές με παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διερευνούνταν από τα δικαστήρια έφτασε στο υψηλότερο επίπεδο μέχρι τώρα, καθώς ένας εισαγγελέας υπέβαλε 726 νέες μηνύσεις και περισσότερες από 1.000 καταγγελίες συγγενών ανθρώπων που εκτελέστηκαν για πολιτικούς λόγους κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής κυβέρνησης του Στρατηγού Augusto Pinochet.

Ο πρώην Πρόεδρος Jean-Claude Duvalier, επιστρέφοντας στην Αϊτή μετά από 25 χρόνια στην εξορία, αποτέλεσε αντικείμενο ποινικής έρευνας βάσει καταγγελιών για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες υποβλήθηκαν από θύματα και συγγενείς τους. Στην Κολομβία, ο απόστρατος στρατηγός Jesús Armando Arias Cabrales καταδικάστηκε τον Απρίλιο σε 35 χρόνια κάθειρξη για το ρόλο του στην εξαναγκαστική εξαφάνιση 11 ανθρώπων το Νοέμβριο του 1985, αφού στρατιωτικές δυνάμεις εισέβαλαν στο Δικαστικό Μέγαρο, όπου άνθρωποι κρατούνταν ως όμηροι από μέλη της αντάρτικης ομάδας M-19. Το Σεπτέμβριο, ο Jorge Noguera, πρώην επικεφαλής της κολομβιανής πολιτικής υπηρεσίας πληροφοριών (το Departamento Administrativo de Seguridad, DAS), καταδικάστηκε σε 25 χρόνια κάθειρξη για τη δολοφονία του ακαδημαϊκού Alfredo Correa de Andreis το 2004 και για τις επαφές του με παραστρατιωτικές ομάδες.

Παρόλο που αυτές οι υποθέσεις ήταν σημαντικές, αποτέλεσαν εξαίρεση, και η ατιμωρησία για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρέμεινε ο κανόνας. Στην Κολομβία, για παράδειγμα, ακόμη μια πρώην Διευθύντρια του DAS, η María del Pilar Hurtado, που ενεπλάκη σε σκάνδαλο υποκλοπών, παρακολούθησης και απειλών εναντίον αντιπάλων του πρώην Προέδρου Alvaro Uribe, συνέχισε να διαφεύγει της δικαιοσύνης. Της είχε χορηγηθεί άσυλο στον Παναμά το 2010.

Στο Μεξικό, η νομική δράση εναντίον των υπευθύνων για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια των δεκαετιών 1960, 1970 και 1980, παρέμεινε στάσιμη. Ωστόσο, το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι οι αποφάσεις του Δια-Αμερικανικού Δικαστηρίου κατά του Μεξικού, συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης να μεταφερθούν οι φερόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από το στρατιωτικό προσωπικό στη δικαιοδοσία πολιτικών δικαστηρίων, ήταν δεσμευτικές.

Στη σφαίρα της διεθνούς δικαιοσύνης, η πρόοδος ήταν ανομοιογενής. Τον Οκτώβριο, για παράδειγμα, η κυβέρνηση του Καναδά δεν κατόρθωσε να συλλάβει τον πρώην Πρόεδρο των ΗΠΑ Τζορτζ Μπους, όταν ταξίδεψε στη Βρετανική Κολομβία, παρά τα σαφή αποδεικτικά στοιχεία ότι ήταν υπεύθυνος για εγκλήματα βάσει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των βασανιστηρίων. Ωστόσο, το Δεκέμβριο, η Γαλλία προχώρησε στην έκδοση του πρώην de facto επικεφαλής του κράτους Manuel Noriega στον Παναμά, όπου καταδικάστηκε ερήμην του για τη δολοφονία πολιτικών αντιφρονούντων, μεταξύ άλλων εγκλημάτων.

Το δια-αμερικανικό σύστημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Το Δια-Αμερικανικό σύστημα, και ιδιαίτερα η Δια-Αμερικανική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δέχθηκε σταθερή επίθεση από αρκετά κράτη κατά τη διάρκεια του 2011. Για παράδειγμα, η Βραζιλία ανακάλεσε τον Πρόσβη της στον Οργανισμό Αμερικανικών Πολιτειών (ΟΑΠ) σε αντίποινα για την απόφαση της Επιτροπής ότι η εργασίας του σχεδίου για το φράγμα Belo Monte θα έπρεπε να ανασταλούν έως ότου οι αυτόχθονες πληθυσμοί που είχαν πληγεί να διατυπώσουν επαρκώς τη γνώμη τους. Ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι ο Γενικός Γραμματέας του ΟΑΠ, José Miguel Insulza, υποστήριξε ανοιχτά την άποψη της Βραζιλίας και κάλεσε δημόσια την Επιτροπή να επανεξετάσει την απόφασή της για την υπόθεση Belo Monte. Στη συνέχεια, η Δια-Αμερικανική Επιτροπή τροποποίησε τα προληπτικά μέτρα που είχαν εκδοθεί για την υπόθεση αυτή, χωρίς να ζητά πλέον από τη Βραζιλία να αναστείλει το σχέδιο ένα αναμονή των διαβουλεύσεων.

Το Εκουαδόρ, το Περού και η Βενεζουέλα επέκριναν επίσης την Επιτροπή, κατηγορώντας για υπέρβαση της εντολής της και για παρεμβάσεις στα κυριαρχικά τους δικαιώματα. Οι επικρίσεις του Εκουαδόρ και της Βενεζουέλας επικεντρώθηκαν στο Γραφείο του Ειδικού Εισηγητή για την Ελευθερία της Έκφρασης, ενώ στο Περού σοβαρή κριτική ασκήθηκε για την απόφαση της Επιτροπής να παραπέμψει μια υπόθεση σχετική με τις φερόμενες εξωδικαστικές εκτελέσεις που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της διάσωσης 71 ομήρων το 1997 (επιχείρηση “Chavin de Huantar”) στο Δια-Αμερικανικό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2011, τα κράτη μέλη του ΟΑΠ συνέχισαν τη συζήτηση σχετικά με τις πιθανές μεταρρυθμίσεις του δια-αμερικανικού συστήματος ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η συζήτηση αυτή κατέληξε στην έκδοση μιας έκθεσης την οποία το Μόνιμο Συμβούλιο του ΟΑΠ επρόκειτο να εξετάσει στις αρχές του 2012. Παρόλο που οι προτάσεις που περιλαμβάνονταν στην έκθεση περιγράφηκαν ως μια προσπάθεια ενίσχυσης του συστήματος, στην πραγματικότητα ορισμένα από τα μέτρα που προτάθηκαν θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την ανεξαρτησία και της αποτελεσματικότητά της και να έχουν ιδιαίτερα σοβαρό αντίκτυπο στο έργο της Επιτροπής και των εισηγητών της.

Δημόσια ασφάλεια και ανθρώπινα δικαιώματα

Οι κυβερνήσεις εξακολούθησαν να εκμεταλλεύονται εύλογες ανησυχίες σχετικά με τη δημόσια ασφάλεια και τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας για να δικαιολογήσουν ή να αγνοήσουν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από τις δυνάμεις ασφαλείας τους κατά την αντιμετώπιση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή ένοπλων ομάδων.

Η κυβέρνηση του Μεξικού έκλεισε τα μάτια στην πληθώρα καταγγελιών για

βασανιστήρια, εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, παράνομες εκτελέσεις και υπερβολική χρήση βίας εκ μέρους του στρατού και, όλο και περισσότερο, του ναυτικού προσωπικού, καθώς πραγματοποιούσε την εκστρατεία του ενάντια στα καρτέλ ναρκωτικών. Περισσότεροι από 12.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν από βιαιοπραγίες που αποδόθηκαν σε εγκληματικές οργανώσεις και περίπου 50.000 στρατιώτες και πεζοναύτες του πολεμικού Ναυτικού συνέχισαν να χρησιμοποιούνται για την επιβολή του νόμου από τον Πρόεδρο Felipe Calderón. Υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία για συνεργεία μελών της αστυνομίας και δυνάμεων ασφαλείας με εγκληματικές οργανώσεις στην απαγωγή και δολοφονία ύποπτων μελών άλλων εγκληματικών οργανώσεων, μεταξύ άλλων εγκλημάτων. Η κυβέρνηση συνέχισε να υποστηρίζει ότι αυτές οι παραβιάσεις αποτελούσαν εξαίρεση και ότι οι δράστες είχαν κληθεί να λογοδοτήσουν, όμως, κατά τη διάρκεια του 2011 μόνο μία φορά οδηγήθηκαν μέλη του στρατού στη δικαιοσύνη.

Σε μικρότερη κλίμακα, ένας αριθμός άλλων χωρών στην περιοχή χρησιμοποίησαν επίσης στρατιωτικό προσωπικό για να πραγματοποιήσει για την επιβολή του νόμου. Μεταξύ αυτών ήταν η Δομινικανή Δημοκρατία, το Ελ Σαλβαδόρ, η Γουατεμάλα, η Ονδούρα και η Βενεζουέλα, όπου ο Πρόεδρος Ούγκο Τσάβες διέταξε τις δυνάμεις εθνοφυλακής να βγουν στους δρόμους προκειμένου να αντιμετωπιστεί το βίαιο έγκλημα.

Απέναντι στα υψηλά επίπεδα βίαιου εγκλήματος, οι πρακτικές επιβολής του νόμου στη Βραζιλία συνέχισαν να χαρακτηρίζονται από διακρίσεις, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαφθορά και στρατιωτικού τύπου αστυνόμευση. Ενώ τα σχέδια δημόσιας ασφάλειας σημείωσαν περιορισμένη επιτυχία στη μείωση των επιπέδων βίας, οι μεταρρυθμίσεις για τη δημόσια ασφάλεια του ομοσπονδιακού κράτους υπονομεύθηκαν από αυστηρές περικοπές του προϋπολογισμού και την έλλειψη πολιτικής βούλησης. Κοινωνικά αποκλεισμένες κοινότητες συνέχισαν να ζουν μεταξύ βίαιων εγκληματικών συμμοριών και καταχρηστικής αστυνόμευσης, που συχνά είχε ως αποτέλεσμα να αντιμετωπίζονται οι κάτοικοι ως ύποπτοι εγκληματικών ενεργειών. Στο Ρίο ντε Τζανέιρο η δύναμη της *milícias* (πολιτοφυλακής) συνέχισε να αυξάνεται. Οι εν λόγω εγκληματικές συμμορίες, που απαρτιζόνταν από ενεργούς και πρώην αστυνομικούς πράκτορες, αύξησαν τη δράση τους σε πολλές από τις φτωχότερες κοινότητες του Ρίο ντε Τζανέιρο μέσω της βίας και των εκβιασμών, που διατηρήθηκαν από την παράνομη οικονομική δραστηριότητα και τη δημιουργία βάσεων πολιτικής εξουσίας. Η επίθεση στη Δικαστή Acioli υπογράμμισε την εμβέλεια και τη σιγουριά αυτών των εγκληματικών συμμοριών.

Στη Δομινικανή Δημοκρατία, σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων αυθαίρετες κρατήσεις, βασανιστήρια και άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, παράνομες εκτελέσεις και εξαφανίσεις, διαπράχθηκαν από την αστυνομία κατά την εφαρμογή της αποκαλούμενης «πολιτική γραμμής σκληρής» για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία ότι σε ορισμένες υποθέσεις η αστυνομία είχε εφαρμόσει αστυνόμευση με πυροβολισμούς μέχρι θανάτου, αντί να προσπαθεί να συλλάβει υπόπτους, εκ των οποίων

πολλοί ήταν άοπλοι.

Ένοπλες συγκρούσεις

Η μακροχρόνια εσωτερική ένοπλη σύγκρουση στην Κολομβία συνέχισε να προκαλεί ανείπωτη δυστυχία στις κοινότητες των πολιτών σε ολόκληρη τη χώρα. Οι επιπτώσεις της σύγκρουσης στα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν ιδιαίτερα έντονες για τους αγροτικούς αυτόχθονες πληθυσμούς και τις κοινότητες αφρο-απογόνων και χωρικών αγροτών, χιλιάδες εκ των οποίων αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Ομάδες ανταρτών, καθώς επίσης και παραστρατιωτικές οργανώσεις και οι δυνάμεις ασφαλείας που δρούσαν ορισμένες φορές σε συνεργεία, ήταν όλες υπεύθυνες για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

Ορισμένα από τα νομοθετικά μέτρα της κυβέρνησης, όπως ο Νόμος των Θυμάτων και της Αποκατάστασης της Γης, αποτέλεσαν σημαντικά πρώτα βήματα στις προσπάθειες για αναγνώριση των δικαιωμάτων ορισμένων θυμάτων για αποζημίωση και της επιστροφής μερικών από τα χιλιάδες εκτάρια γης που εκλάπησαν κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Ωστόσο, ο Νόμος απέκλεισε πολλά θύματα και μια απότομη αύξηση απειλών και δολοφονιών, που είχαν ως στόχο υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κυρίως όσους εργάζονταν για την επιστροφή γης, έσπειρε αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα του κράτους να τηρήσει την υποσχέσή του να επιστρέψει τη γη στους νόμιμους ιδιοκτήτες της.

Η δέσμευση της κολομβιανής κυβέρνησης προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και την καταπολέμηση της ατιμωρησίας τέθηκε υπό αμφισβήτηση λόγω προσπαθειών για τη διεύρυνση της στρατιωτικής δικαιοσύνης, που θα μπορούσε να επιτρέψει στα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας να επιβάλλουν δικαιοσύνη για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Πρόεδρος Juan Manuel Santos και ο Διοικητής των Ενόπλων Δυνάμεων επέκριναν επίσης την καταδίκη αρκετών ανώτερων αξιωματικών του στρατού για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αντι-τρομοκρατία και ασφάλεια

Στα τέλη του 2011, περίπου δυο χρόνια μετά την μη τηρηθείσα προθεσμία του Προέδρου των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα να κλείσει το κέντρο κράτησης Γουαντάναμο, περισσότεροι από 150 άνδρες κρατούνταν ακόμα εκεί.

Ελπίδες ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα τηρήσει την απόφασή της, που ανακοινώθηκε το 2009, να οδηγήσει πέντε κρατούμενους που κατηγορούνταν για ανάμιξη στις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2011 σε δίκη ενώπιον τακτικού ομοσπονδιακού δικαστηρίου, διαψεύστηκαν, όταν τον Απρίλιο ο Εισαγγελέας ανακοίνωσε ότι οι πέντε θα δικάζονταν από στρατιωτική επιτροπή. Η κυβέρνηση έκανε σαφή την πρόθεσή της να επιδιώξει θανατική ποινή για αυτούς τους πέντε.

Το Σεπτέμβριο, σε άλλη υπόθεση στρατιωτικής επιτροπής, η θανατική ποινή ήρθε ένα βήμα πιο κοντά όταν οι κατηγορίες εναντίον του σαουδάραβα, Abd al Rahim al-Nashiri, παραπέμφθηκαν σε δίκη ως κακουργήματα.

Η ατιμωρησία συνεχίστηκε για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν υπό την προηγούμενη κυβέρνηση ως τμήμα του προγράμματος μυστικής κράτησης της CIA. Τον Ιούνιο, ο Εισαγγελέας ανακοίνωσε ότι, με εξαίρεση δυο υποθέσεις θανάτων υπό κράτηση, δεν δικαιολογούνται περαιτέρω έρευνες σχετικά με τις συλλήψεις. Αυτό, παρά το γεγονός ότι τα βασανιστήρια και οι εξαναγκαστικές εξαφανίσεις ήταν ένα αναπόσπαστο μέρος του μυστικού προγράμματος και ότι μεταξύ των θυμάτων ήταν και κρατούμενοι που αντιμετώπιζαν σήμερα άδικη δίκη από στρατιωτική επιτροπή και που, αν καταδικάζονταν, ήταν πιθανό να εκτελεστούν.

Αυτόχθονες πληθυσμοί

Οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εναντίον Αυτόχθονων Πληθυσμών παρέμειναν μια σοβαρή ανησυχία παρά τις ορισμένες θετικές εξελίξεις στην περιοχή.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι Αυτόχθονες Πληθυσμοί στερούνταν το δικαίωμά τους για ουσιαστική διαβούλευση και ελεύθερη, εκ των προτέρων και συνειδητή συγκατάθεση σχετικά με έργα ανάπτυξης μεγάλης κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων των εξορυκτικών έργων, που τους επηρέαζαν. Το 2011, το Περού πέρασε ένα νόμο ορόσημο, που καθιστά υποχρεωτική τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με Αυτόχθονες Πληθυσμούς πριν μπορέσουν τα έργα ανάπτυξης να προχωρήσουν στην πατρογονική τους γη. Ωστόσο, αυτή παρέμεινε η εξαίρεση. Παρά το γεγονός ότι όλα τα κράτη στην περιοχή είχαν εγκρίνει τη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτόχθονων Πληθυσμών το 2007, τα δικαιώματα που ορίζει απείχαν ακόμη πολύ από αυτά που τηρούνται.

Η αποτυχία να γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα των Αυτόχθονων Πληθυσμών είχε αρνητικό αντίκτυπο όχι μόνο στην επιβίωσή τους, αλλά είχε ως αποτέλεσμα κοινότητες να απειλούνται, να παρενοχλούνται, να εκδιώκονται βίαια ή να εκτοπίζονται, να δέχονται επιθέσεις ή να θανατώνονται, καθώς εντάθηκε η προσπάθεια αξιοποίησης πόρων στις περιοχές όπου ζούσαν. Στη Βραζιλία, την Κολομβία, τη Γουατεμάλα και το Μεξικό, Αυτόχθονες Πληθυσμοί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη γη τους, συχνά με τη βία. Υπερβολική χρήση βίας εναντίον εκείνων που διαδήλωναν υπέρ των δικαιωμάτων των Αυτόχθονων Πληθυσμών και εναντίον των έργων ανάπτυξης αναφέρθηκε στο Περού και τη Βραζιλία. Χαλκευμένες κατηγορίες εναντίον ηγετών των Αυτόχθονων αποτέλεσαν ανησυχία στο Εκουαδόρ και το Μεξικό.

Υπήρχαν περαιτέρω ενδείξεις ότι οι κυβερνήσεις δεν λάμβαναν σοβαρά υπόψη τους τα δικαιώματα των Αυτόχθονων Πληθυσμών ή ότι έδειχναν την πολιτική βούληση να γυρίσουν δεκαετίες πίσω στις παγιωμένες διακρίσεις. Τον Απρί-

λιο, η Δια-Αμερικανική Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κάλεσε τη Βραζιλία να αναστείλει την κατασκευή του φράγματος Belo Monte έως ότου γίνουν πλήρεις και αποτελεσματικές διαβουλεύσεις με τις αυτόχθονες κοινότητες -μεταξύ άλλων να έχουν πρόσβαση σε μια κοινωνική και περιβαλλοντική εκτίμηση του έργου στις κατάλληλες γλώσσες- και μέχρι να τεθούν σε εφαρμογή μέτρα για την προστασία της ζωής των κοινοτήτων σε εθελοντική απομόνωση. Η Βραζιλία αντιστάθηκε σθεναρά στα εν λόγω προληπτικά μέτρα, τα οποία στη συνέχεια αποδυναμώθηκαν από την Επιτροπή.

Στη Βολιβία, μετά από αρκετές εβδομάδες διαμαρτυριών στις οποίες δεκάδες άνθρωποι τραυματίστηκαν όταν οι δυνάμεις ασφαλείας χρησιμοποίησαν δακρυγόνα και ρόπαλα για να διαλύσουν έναν αυτοσχέδιο καταυλισμό, ο Πρόεδρος αποφάσισε να ακυρώσει την κατασκευή ενός δρόμου μεταξύ της Περιοχής Αυτοχθόνων Isoboro-Sécre και του Εθνικού Πάρκου. Αυτόχθονες διαδηλωτές υποστήριζαν ότι ο δρόμος είχε προγραμματιστεί κατά παράβαση των συνταγματικών εγγυήσεων για εκ των προτέρων διαβουλεύσεις και των νόμων για

την περιβαλλοντική διατήρηση.

Τον Αύγουστο, ένας канаδικός ομοσπονδιακός έλεγχος απέδειξε ότι το 39 τοις εκατό των εγκαταστάσεων υδάτων σε κοινότητες των Πρώτων Εθνών είχε σημαντικές ελλείψεις, και το 73 τοις εκατό των συστημάτων πόσιμου νερού και 65 τοις εκατό των συστημάτων είναι μέτριου ή υψηλού κίνδυνου για την υγεία.

Δικαιώματα γυναικών και κοριτσιών

Τα κράτη στην περιοχή δεν κατόρθωσαν να θέσουν την προστασία των γυναικών και των κοριτσιών από βιασμούς, απειλές και δολοφονίες, ως προτεραιότητα των πολιτικών τους προγραμμάτων. Η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο παρέμεινε μια σοβαρή ανησυχία και η έλλειψη διαθέσιμων πόρων για τη διερεύνηση και τη δίωξη τέτοιων εγκλημάτων προκάλεσε ερωτήματα σχετικά με την επίσημη απροθυμία να αντιμετωπιστεί το ζήτημα. Η αποτυχία να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη οι υπεύθυνοι των εν λόγω εγκλημάτων συνέβαλε στην περαιτέρω παγίωση της ατιμωρησίας της βίας με βάση το φύλο σε πολλές χώρες και στην ενίσχυση ενός κλίματος όπου η βία εναντίον γυναικών και κοριτσιών είναι ανεκτή.

Οι παραβιάσεις σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων γυναικών και κοριτσιών συνεχίστηκαν σε μεγάλο βαθμό, με φρικτές συνέπειες για τη ζωή και την υγεία τους. Το Ελ Σαλβαδόρ, η Χιλή και η Νικαράγουα συνέχισαν να απαγορεύουν την άμβλωση σε κάθε περίπτωση, ακόμα και σε περιπτώσεις όπου γυναίκες και κορίτσια έμεναν έγκυοι μετά από βιασμό ή όταν στην εγκυμοσύνη τους υπήρχαν επιπλοκές απειλητικές για τη ζωή. Όσες επεδίωκαν ή πραγματοποιούσαν έκτρωση κινδύνευαν με μακροχρόνια φυλάκιση.

Σε άλλες χώρες, η πρόσβαση σε υπηρεσίες ασφαλούς άμβλωσης χορηγήθηκε από το νόμο, όχι όμως και στην πράξη λόγω παρατεταμένων δικαστικών διαδικα-

σιών, που καθιστούσαν την άμβλωση σχεδόν αδύνατη, κυρίως για όσους δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν για ιδιωτικές υπηρεσίες άμβλωσης. Η πρόσβαση στην αντισύλληψη και την πληροφόρηση σχετικά με σεξουαλικά και αναπαραγωγικά θέματα συνέχισε να αποτελεί ανησυχία, ιδιαίτερα για τις πιο περιορισμένες γυναίκες και κορίτσια στην περιοχή.

Μετανάστες: εμφανή θύματα, αόρατα δικαιώματα

Εκατοντάδες χιλιάδες νόμιμοι και παράτυποι μεταναστών σε έναν αριθμό χωρών στερήθηκαν την προστασία του νόμου.

Οι οικογένειες εξαφανισμένων μεταναστών πραγματοποίησαν σε εθνικό επίπεδο πορείες προκειμένου να ασκήσουν πίεση για την ανάληψη δράσης για τον εντοπισμό των συγγενών τους.

Στο Μεξικό, εκατοντάδες σοροί, ορισμένες αναγνωρισμένες ως σοροί μεταναστών θυμάτων απαγωγής, ανακαλύφθηκαν σε μυστικούς τάφους. Οι οικογένειες των εξαφανισμένων μεταναστών της Κεντρικής Αμερικής πραγματοποίησαν σε εθνικό επίπεδο πορείες, προκειμένου να πιέσουν να αναληφθεί δράση για τον εντοπισμό των συγγενών τους και να ριχτεί φως στην τύχη πολλών μεταναστών. Μετανάστες της Κεντρικής Αμερικής που διέρχονται ανά δεκάδες χιλιάδες από το Μεξικό απήχθησαν, βασανίστηκαν, βιάστηκαν και δολοφονήθηκαν από εγκληματικές συμμορίες, συχνά με τη συνενοχή δημοσίων υπαλλήλων. Στην περίπτωση των παράτυπων μεταναστών, ο φόβος για αντίποινα ή απέλαση σήμαινε ότι σπάνια ήταν σε θέση να αναφέρουν τις σοβαρές κακοποιήσεις που βίωναν.

Υπερασπιστές δικαιωμάτων των μεταναστών δέχτηκαν πρωτοφανή επίθεση στο Μεξικό, ειδικά εκείνοι που εργάζονταν στο δίκτυο των καταφυγίων που παρείχαν ανθρωπιστική βοήθεια σε μετανάστες.

Στις ΗΠΑ, κατά μήκος των νοτιοδυτικών συνόρων της με το Μεξικό, νόμιμοι και παράτυποι μετανάστες υπέφεραν από διακρίσεις και καθορισμό με βάση τα φυλετικά χαρακτηριστικά (profiling) εκ μέρους ομοσπονδιακών, κρατικών αστυνομικών. Αντιμετώπισαν διακρίσεις στην προσπάθειά τους για πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την προστασία και συνάντησαν εμπόδια στην εκπαίδευση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Τέτοια εμπόδια αποτέλεσαν, μεταξύ άλλων, οι πολιτικές και η απειλή για αναφορά στις μεταναστευτικές αρχές. Προτάσεις για νέους νόμους κατά των μεταναστών ανάγκασαν ορισμένους σπουδαστές να παρατήσουν το σχολείο φοβούμενοι πιθανή σύλληψη των γονιών τους. Αντι-μεταναστευτική νομοθεσία στη Georgia, την Indiana, τη Νότια Καρολίνα και τη Γιούτα, αντιμετώπισαν νομικές προκλήσεις σε ομοσπονδιακά δικαστήρια.

Στη Δομινικανή Δημοκρατία, νόμιμοι και παράτυποι αιτινοί μετανάστες έπεσαν θύματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων μαζικών και βίαιων παράνομων απελάσεων κατά τις οποίες Δομινικανοί αιτινής καταγωγής εξακολούθουσαν να στερούνται το δικαίωμα της δομινικανής εθνικότητας. Ξυλοδαρμοί και

διαχωρισμός των παιδιών από τους γονείς τους αναφέρθηκαν κατά τη διάρκεια των απελάσεων. Αρκετές πολιτείες, μεταξύ άλλων οι Μπαχάμες, δεν έλαβαν σοβαρά υπόψη τους τις εκκλήσεις του ΟΗΕ να σταματήσουν τις απελάσεις στην Αϊτή για ανθρωπιστικούς λόγους, εξαιτίας της συνεχιζόμενης ανθρωπιστικής κρίσης στην Αϊτή που προκλήθηκε από το σεισμό και την επιδημία της χολέρας το 2010.

Θανατική ποινή

Σαράντα-τρεις κρατούμενοι εκτελέστηκαν στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του έτους, όλοι με θανατηφόρα ένεση. Αυτό ανήγαγε σε 1.277 τον αριθμό των εκτελέσεων που πραγματοποιήθηκαν από τότε που το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ αναίρεσε την αναστολή της θανατικής ποινής το 1976. Σε μια πιο θετική νότα, ωστόσο, το Μάρτιο, το Ιλλινόι, έγινε η 16η πολιτεία των ΗΠΑ που κατήργησε τη θανατική ποινή, και το Νοέμβριο, ο Κυβερνήτης του Όρεγκον επέβαλε αναστολή των εκτελέσεων στην πολιτεία του και ζήτησε την επανεξέταση του ζητήματος της θανατικής ποινής.

Ανάμεσα σε εκείνους που θανατώθηκαν το 2011 ήταν ο Troy Davis. Εκτελέστηκε στη Georgia τον Σεπτέμβριο, παρά τις σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με την αξιοπιστία της καταδίκης του. Η Martina Correia, αδελφή του και αποφασισμένη και ατρόμητη ακτιβίστρια εναντίον της θανατικής ποινής μέχρι και τον θάνατό της, το Δεκέμβριο του 2011, παραμένει πηγή έμπνευσης για πολλούς που υψώνουν τη φωνή τους για την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και δικαιοσύνη σε όλη την περιοχή και παραπέρα.

«Η θανατική ποινή είναι εξευτελιστική πράξη. Άρνηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Δεν βασίζεται απλώς στο χρώμα και τη φυλή, αλλά στην ικανότητα να πολεμήσουμε το σύστημα. Προσπαθώ να είμαι η φωνή για αυτούς που δεν έχουν φωνή. Δεν θεωρώ ότι είμαι ξεχωριστός άνθρωπος, απλώς πιστεύω ότι η κοινότητά μου δεν αποτελείται μόνο από τους ανθρώπους που ζουν στη γειτονιά μου -είναι η παγκόσμια κοινότητά μου. Και όταν κάποιος σκοτώνεται στην Κίνα ή την Ουγκάντα ή τη Γεωργία ή το Τέξας, σκοτώνεται ένα μέρος από εμάς.»

Martina Correia

Ήρθε η ώρα, λαέ της Κίνας! Ήρθε η ώρα...

Η Κίνα ανήκει σε όλους.

Από τη δική σας βούληση.

Ήρθε η ώρα να επιλέξετε ποια πρέπει να είναι η Κίνα...

Zhu Yufu, κινέζος αντιφρονών.

Ενώ οι άνεμοι της πολιτικής αλλαγής έπνεαν από τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, αρκετές κυβερνήσεις στην περιοχή Ασίας - Ειρηνικού απάντησαν ενισχύοντας τις προσπάθειές τους να διατηρήσουν την εξουσία και να καταστείλουν τα αιτήματα για ανθρώπινα δικαιώματα και αξιοπρέπεια. Την ίδια στιγμή, η επιτυχία των εξεγέρσεων στην Τυνησία και την Αίγυπτο ενέπνευσαν υποστηρικτές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακτιβιστές και δημοσιογράφους στην Ασία, προκειμένου να υψώσουν τη δική τους φωνή, χρησιμοποιώντας το συνδυασμό των νέων τεχνολογιών και παραδοσιακών μορφών ακτιβισμού για να αγωνιστούν ενάντια στις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους.

Ο Zhu Yufu, ο δημιουργός του προαναφερθέντος ποιήματος, φυλακίστηκε από τις κινεζικές αρχές το Μάρτιο. Ο εισαγγελέας έκρινε αυτό το ποίημα ως βασικό αποδεικτικό στοιχείο για να στηριχθεί η κατηγορία για «υποκίνηση για ανατροπή της κρατικής εξουσίας.» Ο Zhu, που είχε ήδη περάσει σχεδόν εννιά από τα τελευταία 13 χρόνια στη φυλακή, επειδή απαίτησε μεγαλύτερη πολιτική ελευθερία, ήταν μόλις ένας από τους δεκάδες επικριτές, ακτιβιστές και αντιφρονούντες που κρατούνταν και παρενοχλούνταν από τις κινεζικές αρχές μετά το Φεβρουάριο, σε μία από τις χειρότερες πολιτικές καταστολής από τις διαμαρτυρίες στην Πλατεία Tiananmen, το 1989. Εκτός από το Zhu, η μεγάλη λίστα όσων κρατούνταν, βρίσκονταν υπό παράνομο κατ'οίκον περιορισμό ή υπόκεινταν σε εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, περιελάμβανε τη Liu Xia, σύζυγο του κατόχου του Βραβείου Νόμπελ Ειρήνης, Liu Xiaobo, το δικηγόρο, Gao Zhisheng, και τον Ai Weiwei, τον παγκοσμίως αναγνωρισμένο καλλιτέχνη. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι κινεζικές αρχές βασάνιζαν κρατούμενους για να αποσπάσουν ομολογίες και υποσχέσεις να

αποφύγουν τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή να μιλήσουν σε δημοσιογράφους ή άλλους σχετικά με την κακομεταχείρισή τους.

Η σκληρότητα της καταστολής ήταν ένδειξη της μεγάλης ανησυχίας της κινεζικής κυβέρνησης για τα ανώνυμα μηνύματα “Jasmine”, που ξεκίνησαν να κυκλοφορούν στο διαδίκτυο το Φεβρουάριο, καλώντας τους κινέζους πολίτες που είχαν αγανακτήσει από τη διαφθορά, την κακή διακυβέρνηση και την πολιτική καταστολή, να συγκεντρωθούν ειρηνικά και απλώς να περπατήσουν γύρω από καθορισμένες περιοχές σε επιλεγμένες πόλεις. Παρόλο που αυτές οι εκκλήσεις ήταν αβλαβείς, η κινεζική κυβέρνηση απάντησε με απαγόρευση της αναζήτησης των λέξεων «γιασεμί» και «Αίγυπτος» στο διαδίκτυο σε διάφορα διαστήματα του έτους. Ωστόσο, δεκάδες χιλιάδες διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε ολόκληρη τη χώρα καθώς κινέζοι διαδηλωτές προσπαθούσαν να προστατεύσουν τα δικά τους ανθρώπινα δικαιώματα-ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά.

Ο δυναμισμός των κινέζων πολιτών αναφορικά με τα δικαιώματά τους έκανε αντίθεση με την κατάσταση στη γειτονική Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας (Βόρεια Κορέα), όπου δεν υπήρχαν ενδείξεις βελτίωσης της φρικτής κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα, αφού ο Kim Jong-un, στα τέλη των 20 του χρόνων, διαδέχτηκε τον πατέρα του ως απόλυτος κυβερνήτης της χώρας, στις 17 Δεκεμβρίου. Αν μη τι άλλο, υπήρχαν ενδείξεις ότι οι αρχές είχαν φυλακίσει υπαλλήλους που ήταν ύποπτοι για πιθανή προσβολή ή αμφισβήτηση μιας ομαλής μετάβασης, και υπήρχαν ανησυχίες ότι όσοι κρατούνταν θα στέλλονταν να ενωθούν με τις εκατοντάδες χιλιάδες που ήδη υπέφεραν από αυθαίρετη κράτηση, καταναγκαστικά έργα, δημόσιες εκτελέσεις, βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης στα πολυάριθμα κέντρα πολιτικής κράτησης της χώρας.

Καταστολή ή διαφωνία

Λίγες κυβερνήσεις στην περιοχή ήταν τόσο βάνουσες όσο το καθεστώς της Βόρειας Κορέας, που καταστέλλει τις φωνές του ίδιου της του λαού, όμως, οι παραβιάσεις του δικαιώματος ελεύθερης έκφρασης και λήψης απόψεων συνεχίστηκαν σε ολόκληρη την περιοχή. Αρκετές κυβερνήσεις σκόπιμα διέλυαν τις αντίθετες απόψεις. Στη Βόρεια Κορέα, όσοι απέκλιναν από την επίσημη ιδεολογία ήταν πιθανό να καταλήξουν να περάσουν το υπόλοιπο του βίου τους σε ένα ζοφερό και απομονωμένο πολιτικό κέντρο κράτησης. Το Βιετνάμ και η Μιανμάρ έχουν ποινικοποιήσει την ελεύθερη έκφραση αντίθετων απόψεων και διαθέτουν υπηρεσίες πληροφοριών που ασχολούνται με τον εκφοβισμό και τη φίμωση των επικριτών.

Και άλλες χώρες φίμωσαν επικριτές, αν και επικαλέστηκαν λιγότερο εμφανώς βίαια μέσα. Συνεχίζοντας να αποτελεί εξαίρεση στα διεθνή πρότυπα προστασίας του ελεύθερου λόγου, η Σιγκαπούρη φυλάκισε σύντομα την 1η Ιουνίου τον 76χρονο βρετανό συγγραφέα Alan Shadrake, κατηγορώντας τον για προσβολή δικαστηρίου όταν επέκρινε την δικαστική εξουσία για την επιβολή της θανατικής

ποινής.

Στην Ινδία, που διαθέτει μια περήφανη ιστορία ελευθερίας του λόγου και μαχόμενων μέσων μαζικής ενημέρωσης, η κυβέρνηση προσπάθησε να επιβάλει νέους περιορισμούς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ανταλλαγής άμεσων μηνυμάτων. Και τα διαδικτυακά μέσα παρέμειναν υπό πίεση στη Μαλαισία, αν και ήταν λιγότερο περιορισμένα από τα σε μεγάλο βαθμό λογοκριμένα έντυπα και ραδιοτηλεοπτικά μέσα.

Στην Ταϊλάνδη, η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση της Yingluck Shinawatra (αδελφή του πρώην πρωθυπουργού Thaksin Shinawatra) δεν έθεσε ένα τέλος στην επιθετική επιβολή του εξαιρετικά προβληματικού νόμου *lèse majesté*, που απαγορεύει κάθε κριτική της βασιλικής οικογένειας. Πολλοί από εκείνους που είχαν στοχοποιηθεί είχαν δημοσιεύσει στο διαδίκτυο υλικό το οποίο οι εισαγγελείς έκριναν ανάρμοστο. Ενδεικτική είναι η περίπτωση ενός 61χρονου παππού, του Ampon Tangnorrakul, που καθώς φερόταν ότι είχε στείλει μηνύματα κειμένου που θεωρήθηκαν προσβλητικά, του επιβλήθηκε ποινή κάθειρξης 20 ετών. Οι αρχές στη Δημοκρατία της Κορέας (Νότια Κορέα) επικαλούνταν όλο και περισσότερο τον Εθνικό Νόμο για την Ασφάλεια για να τρομοκρατούν όσους θεωρούνταν αντίθετοι με την πολιτική της κυβέρνησης σχετικά με τη Βόρεια Κορέα. Κατά καιρούς, αυτό είχε ως αποτέλεσμα τις παράλογες εφαρμογές του Νόμου, όπως στην περίπτωση του Park Jeonggeun, που αντιμετώπισε κράτηση και ποινική δίωξη για τη δημοσίευση σατιρικών αποσπασμάτων της προπαγάνδας της Βόρειας Κορέας.

Άλλοι επικριτές που απαιτούσαν ανθρώπινα δικαιώματα και αξιοπρέπεια στην περιοχή προκάλεσαν πιο σοβαρές απαντήσεις και, κατά καιρούς, πλήρωσαν με το απόλυτο τίμημα το ότι ύψωσαν τη φωνή τους. Πακιστανοί δημοσιογράφοι κατάφεραν να διατηρήσουν ένα θορυβώδες και μερικές φορές εριστικό περιβάλλον των μέσων μαζικής ενημέρωσης στη χώρα παρά τη βίαιη αντίδραση από την κυβέρνηση καθώς και από πολιτικά κόμματα και ομάδες ανταρτών όπως οι πακιστανοί Ταλιμπάν. Τουλάχιστον εννιά δημοσιογράφοι σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους, μεταξύ άλλων ο Saleem Shahzad, δημοσιογράφος στο διαδίκτυο, που είχε επικρίνει δημόσια τον ισχυρό στρατό και τις υπηρεσίες πληροφοριών της χώρας. Άλλοι δημοσιογράφοι δήλωσαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι είχαν δεχτεί σοβαρές απειλές από τις ισχυρές και μυστικές υπηρεσίες πληροφοριών της χώρας, δυνάμεις ασφαλείας, πολιτικά κόμματα ή ένοπλες ομάδες.

Στο Πακιστάν, οι δημοσιογράφοι δεν ήταν τα μόνα θύματα επιθέσεων για τις απόψεις τους. Δυο εξέχοντες πολιτικοί δολοφονήθηκαν επειδή αμφισβήτησαν τη χρήση άκρως προβληματικών νόμων: ο Salman Taseer, ο Κυβερνήτης του Punjab, και ο Shahbaz Bhatti, ο Υπουργός για τις Μειονότητες (και το μοναδικό χριστιανικό μέλος του υπουργικού συμβουλίου).

Μειονότητες

Το Πακιστάν, όπως πολλά άλλα κράτη στην περιοχή Ασίας- Ειρηνικού, βίωσε

συνεχιζόμενες και σοβαρές διακρίσεις εις βάρος θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων. Μέλη των μειονοτικών ομάδων συχνά περιθωριοποιούνταν και σε μερικές περιπτώσεις ήταν θύματα άμεσης κυβερνητικής παρενόχλησης. Σε πολλές περιπτώσεις, οι κυβερνήσεις απέτυχαν να τηρήσουν την ευθύνη τους για την προστασία των δικαιωμάτων των μελών των μειονοτήτων. Αυτό παγίωσε τις διακρίσεις, επειδείνωσε τη φτώχεια, επιβράδυνε τη συνολική ανάπτυξη και, σε πολλές χώρες, τροφοδότησε τη βία.

Στην πλούσια ως προς τους φυσικούς πόρους επαρχία Balochistan του Πακιστάν, οι δυνάμεις ασφαλείας καθώς και ορισμένες ομάδες ανταρτών ενεπλάκησαν σε παραβιάσεις, μεταξύ άλλων, και σε εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, βασανιστήρια και εξωδικαστικές εκτελέσεις. Η κυβέρνηση δεν εκπλήρωσε όλες τις υποσχέσεις της να αντιμετωπίσει τις διαρκείς διαμαρτυρίες της κοινότητας Baloch σχετικά με την κατανομή του εισοδήματος από τα μεγάλα εξορυκτικά έργα και τα έργα υποδομής. Στην επαρχία, επίσης, παρατηρήθηκαν αρκετές βίαιες επιθέσεις εναντίον της πακιστανικής κοινότητας της σιιτικής μειονότητας, ειδικά των σιιτών Hazaras, από τους οποίους πολλοί ήταν αφγανικής καταγωγής που κατοικούσαν στην πρωτεύουσα του Balochistan, Quetta. Στρατιωτικές θρησκευτικές ομάδες έκαναν ανοιχτή έκκληση για βία εναντίον των Σιιτών και είχαν το δικαίωμα να οργανώνουν και να διενεργούν πράξεις βίας, όπως η δολοφονία σε μορφή εκτέλεσης 26 Σιιτών πιστών στις 20 Σεπτεμβρίου. Οι πακιστανικές στρατιωτικές ομάδες ανέλαβαν την ευθύνη για τις επιθέσεις κατά των Σιιτών ακόμα και στο Αφγανιστάν, όπου το Δεκέμβριο δύο εκρήξεις από βόμβες σκότωσαν περίπου 70 Σίιτες που συμμετείχαν στις θρησκευτικές πομπές στην Καμπούλ και τη Mazare Sharif.

Η κοινότητα Ahmadiyya, μια θρησκευτική ομάδα που έχει την κύρια βάση της στην Ασία και που θεωρείται υποστηρικτής του Ισλάμ, αντιμετώπισε συστηματικές διακρίσεις στο Πακιστάν και την Ινδονησία. Στο Πακιστάν, όπου οι Ahmadis απαγορεύεται βάσει νόμου να δηλώνουν ότι είναι Μουσουλμάνοι, η κοινότητα Ahmadiyya βίωσε συνεχείς παρενοχλήσεις από κυβερνητικά στελέχη, και χωρίς επαρκή προστασία και υποστήριξη, έγιναν στόχος στρατιωτικών θρησκευτικών ομάδων. Στην Ινδονησία, η αστυνομία επικρίθηκε για την αποτυχία της να σταματήσει μια συγκέντρωση 1.500 ατόμων που πραγματοποίησε επιθέσεις εναντίον της κοινότητας Ahmadiyya στην υπο-περιοχή του Cikeusik το Φεβρουάριο, σκοτώνοντας τρεις και τραυματίζοντας πολύ περισσότερους. Η κεντρική κυβέρνηση επέτρεψε στους τοπικούς κανονισμούς που περιόριζαν τις δραστηριότητες της Ahmadiyya να παραμείνουν σε ισχύ. Ahmadi σε άλλες μουσουλμανικές χώρες στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού, όπως το Μπαγκλαντές και η Μαλαισία, υπέφεραν κι εκείνες από διακρίσεις για τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις: και τα παιδιά τους αποκλείονταν από ορισμένα σχολεία και το δικαίωμά τους να ασκούν ελεύθερα τη λατρεία τους να περιορίστηκε αυστηρά.

Μουσουλμάνοι σουνίτες έπεσαν θύματα διακρίσεων στην Κίνα: ο πληθυσμός των Ουιγούρων, κυρίως Μουσουλμάνοι και εθνικά διακριτοί, συνέχισαν να αντιμετωπίζουν καταπίεση και διακρίσεις στην Αυτόνομη Περιφέρεια Xinjiang Uighur.

Η κυβέρνηση της Κίνας επικαλέστηκε την ασαφή απειλή της τρομοκρατίας και της ανταρσίας προκειμένου να καταστείλουν τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και να παρέμβουν στις θρησκευτικές πρακτικές των Ουιγούρων, ενώ η εισροή των κινέζων μεταναστών Han και οι διακρίσεις υπέρ τους έχει καταστήσει τους Ουιγούρους πολίτες δεύτερης κατηγορίας όσον αφορά την πολιτισμική, οικονομική και κοινωνική επιτυχία.

Άλλες εθνικές μειονότητες στην Κίνα ήταν σε εξίσου κρίσιμη κατάσταση. Τουλάχιστον δώδεκα θιβετιανές μοναχές και μοναχοί ή πρώην μοναχοί αυτοπυρπολήθηκαν (έξι από αυτούς θεωρούνται νεκροί) σε διαμαρτυρία εναντίον των περιορισμών που είχαν επιβληθεί για θρησκευτικές και πολιτισμικές πρακτικές-περιορισμό που έχουν αυξήσει το αίσθημα της «αλλοτρίωσης» των Θιβετιανών και έχουν βαθύνει τα παράπονά τους. Στο εσωτερικό της Μογγολίας, επίσης, οι εθνικές εντάσεις ήταν υψηλές. Εκτεταμένες διαμαρτυρίες ξέσπασαν σε ολόκληρη την περιοχή όταν ένας Han κινέζος εργαζόμενος σε εταιρία πετρελαίου δολοφόνησε έναν μογγολικής εθνικότητας βοσκό.

Ένοπλες συγκρούσεις και εξεγέρσεις

Εθνικές και θρησκευτικές διακρίσεις και οι συνακόλουθες πολιτικές και οικονομικές αδικίες έμειναν πίσω από πολλές από τις πολυάριθμες ένοπλες συγκρούσεις και μακροχρόνιες εξεγέρσεις που έπληξαν εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους στην περιοχή.

Οι επί δεκαετίες συγκρούσεις ανάμεσα στην κυβέρνηση της Μιανμάρ και διάφορων εθνικών ενόπλων ομάδων φούντωσαν και πάλι σημαντικά. Οι κυβερνητικές δυνάμεις πολέμησαν εναντίον ανταρτών του Karen, Shan και Kachin, εκτοπίζοντας δεκάδες χιλιάδες αμάχους και διαπράττοντας παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που ισοδυναμούσαν με εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ή εγκλήματα πολέμου.

Οι Ταλιμπάν και άλλες ομάδες ανταρτών στο Αφγανιστάν επιδίδονταν σε εκτεταμένες και συστηματικές επιθέσεις εναντίον αμάχων, προκαλώντας το 77 τοις εκατό των απωλειών αμάχων στις συγκρούσεις, σύμφωνα με τον ΟΗΕ. Η Διεθνής Αμνηστία ανανέωσε την έκκλησή της προς το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ICC) για να διερευνήσει την κατάσταση, ακόμα και όταν διεθνείς δυνάμεις που στήριζαν την αφγανική κυβέρνηση άρχισαν να μεταφέρουν την ευθύνη για την ασφάλεια στις αφγανικές κυβερνητικές δυνάμεις. Πολλές αφγανικές ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, και ιδιαίτερα ομάδες γυναικών, εξέφρασαν ανησυχίες ότι θα αποκλείονταν από τις διαπραγματεύσεις με ομάδες ανταρτών, παρά το Ψήφισμα 1325 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το οποίο απαιτεί να εκπροσωπούνται οι γυναίκες ουσιαστικά και επαρκώς κατά τη διάρκεια ειρηνευτικών συνομιλιών.

Συγκρούσεις χαμηλότερης έντασης συνεχίστηκαν στο νησί Mindanao στις Φιλιππίνες, καθώς και στη νότια Ταϊλάνδη -δυο περιοχές όπου μουσουλμανικές μει-

ονότητες ήταν ιστορικά απομακρυσμένες και έπρεπε να ζήσουν με χαμηλή οικονομική ανάπτυξη. Στις Φιλιππίνες υπήρχε περιθώριο για ελπίδα, καθώς τα πολιτικά κόμματα φαινόταν να επιδιώκουν την ειρήνη, παρά το σύντομο ξέσπασμα της βίας. Όμως στη νότια Ταϊλάνδη η κατάσταση δεν έδωσε εύκολες απαντήσεις, καθώς αντάρτες συνέχισαν να επιτίθενται στους αμάχους με την πρόθεση να εκφοβίσουν τον τοπικό πληθυσμό και να εκτοπίσουν τους Βουδιστές και άλλους που παρέμεναν πιστοί στην κεντρική κυβέρνηση. Η κεντρική κυβέρνηση της Ταϊλάνδης δεν ανταποκρίθηκε στις δεσμεύσεις να παρέχει λογοδοσία για παραβιάσεις που διαπράττονταν από τις δυνάμεις ασφαλείας, ούτε και να παρέχει μια στρατηγική και βιώσιμη ανταπόκριση στα αιτήματα για μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή.

Σχετικά χαμηλή οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα για τις φυλετικές κοινότητες Adivasi, και κακή διακυβέρνηση, πυροδότησαν ανταρσίες σε πολλά κεντρικά και ανατολικά κράτη της Ινδίας. Συγκρούσεις μεταξύ των μαοϊστών ανταρτών και των δυνάμεων ασφαλείας σκότωσαν περίπου 250 ανθρώπους. Οι αντάρτες κατέφυγαν σε ομηρίες και αδιάκριτες επιθέσεις, ενώ οι κυβερνητικές δυνάμεις παραβίαζαν συστηματικά τα δικαιώματα των τοπικών πληθυσμών που φαινομενικά προστάτευαν. Αναγνωρίζοντας την προβληματική φύση της στρατηγικής της κυβέρνησης, το Ανώτατο Δικαστήριο της Ινδίας διέταξε τη διάλυση κρατικά χρηματοδοτούμενων παραστρατιωτικών ομάδων Chhattisgarh, που φέρονταν ως υπεύθυνες για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Ινδίας, επίσης, επέτρεψε την αποφυλάκιση του κρατούμενου συνειδητή Dr. Binayak Sen με εγγύηση, όταν έκανε προσφυγή για την ποινή ισόβιας κάθειρξης. Το 2010, ένα επαρχιακό δικαστήριο του επέβαλε ποινή ισόβιας κάθειρξης αφού καταδικάστηκε με τις κατηγορίες της στάσης και συνεργασίας με ένοπλους μαοϊστές.

Ινδικές δυνάμεις σε Jammu και Kashmir δέχτηκαν νέα κριτική για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Μάρτιο, η Διεθνής Αμνηστία δημοσίευσε μια έκθεση που εστίαζε στην κακή χρήση των διοικητικών κρατήσεων στο πλαίσιο του νόμου για τη Δημόσια Ασφάλεια (PSA), οδηγώντας την κυβέρνηση να υποσχεθεί μεταρρύθμιση του PSA. Το Σεπτέμβριο, η κρατική επιτροπή ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντόπισε περισσότερους από 2.700 ανώνυμους τάφους και αναγνώρισε ότι 574 σοροί ήταν εξαφανισμένων ντόπιων, διαψεύδοντας τους ισχυρισμούς των δυνάμεων ασφαλείας ότι ήταν μαχητές. Το αίτημα της επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων να χρησιμοποιεί το κράτος σύγχρονες εγκληματολογικές εξετάσεις για την αναγνώριση των άλλων λειψάνων έπεσε στο κενό.

Λογοδοσία και δικαιοσύνη

Ατιμωρησία για παραβιάσεις του παρελθόντος στοιχείωναν πολλές χώρες στην περιοχή, ιδιαίτερα όσες πλήττονταν από την κληρονομιά των συγκρούσεων. Η αποτυχία απόδοσης δικαιοσύνης περιέπλεξε τις προσπάθειες συμφιλίωσης και

συχνά δημιουργούσε ένα πρότυπο αδικίας και έλλειψη λογοδοσίας από τις δυνάμεις ασφαλείας.

Το επί δεκαετίες μακρό ιστορικό των ελαττωματικών ειδικών αποστολών της Σρι Λάνκα να αντιμετωπίσουν τις σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίστηκε με το έργο των Διδαγμάτων και της Επιτροπής Συμφιλίωσης (LLRC). Η LLRC ολοκλήρωσε την εντολή της με μια έκθεση που περιελάμβανε ορισμένες χρήσιμες προτάσεις για τη βελτίωση της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα, αλλά απέτυχε να ερευνήσει επαρκώς το ρόλο των κυβερνητικών δυνάμεων στις επιθέσεις εναντίον χιλιάδων αμάχων κατά τη διάρκεια των τελευταίων σταδίων της σύγκρουσης εναντίον των Τιγρέων της Απελευθέρωσης της Tamil Eelam. Εν προκειμένω, τα συμπεράσματα της LLRC ήταν το αποτέλεσμα μιας βαθύτατα προβληματικής διαδικασίας, και βρέθηκε σε αντίθεση με τα ευρήματα του Γενικού Γραμματέα της Επιτροπής Εμπειρογνομώνων του ΟΗΕ σχετικά με τη λογοδοσία στη Σρι Λάνκα, που κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρχαν αξιόπιστοι ισχυρισμοί ότι εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας είχαν διαπραχθεί και από τις δυο πλευρές. Η Επιτροπή Εμπειρογνομώνων πρότεινε την ίδρυση ανεξάρτητης έρευνας σχετικά με τις καταγγελίες παραβιάσεων από όλες τις πλευρές στη σύγκρουση, καθώς και επανεξέταση των ενεργειών του ΟΗΕ κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης στη Σρι Λάνκα.

Η αποτυχία απόδοσης δικαιοσύνης συνέβαλε στη δημιουργία ενός κλίματος ατιμωρησίας που έφερε νέες υποθέσεις εξαναγκαστικών εξαφανίσεων στο βόρειο και ανατολικό τμήμα του νησιού, καθώς και απειλές και επιθέσεις εναντίον δημοσιογράφων, κριτικών και ακτιβιστών. Αν και η κυβέρνηση προχώρησε σε άρση της κατάστασης Εκτάκτου Ανάγκης, διατήρησε την κατασταλτική Πρόληψη των Τρομοκρατικών Ενεργειών και πρόσθεσε ακόμα νέους κανονισμούς που επέτρεπαν την κράτηση των υπόπτων χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη.

Η διαδικασία λογοδοσίας της Καμπότζης για εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της Περιόδου των Κόκκινων Khmer κινδύνευσε επίσης από κυβερνητικές παρεμβάσεις, καθώς μια υπόθεση έκλεινε χωρίς πλήρη διερεύνηση και άλλη πάγωνε. Και στο Αφγανιστάν, άτομα που αντιμετώπιζαν αξιόπιστες καταγγελίες για ευθύνη εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας συνέχισαν να κατέχουν ανώτατες κυβερνητικές θέσεις.

Ενώ όσοι κατηγορούνταν για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων διέφευγαν της λογοδοσίας, πολλές κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν το μαστίγωμα για να τιμωρήσουν τους φερόμενους ως παραβάτες -παραβίαση της διεθνούς απαγόρευσης της σκληρής, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η Σιγκαπούρη και η Μαλαισία συνέχισαν να επιβάλλουν το μαστίγωμα για διάφορα αδικήματα, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστευτικών παραβιάσεων. Η ινδονησιακή επαρχία Ασεχ χρησιμοποιούσε ολοένα και περισσότερο ως τιμωρία για διάφορα αδικήματα, μεταξύ άλλων, η κατανάλωση αλκοόλ, τα τυχερά παιχνίδια και η συνεύρεση κάποιου μόνου με άτομο του αντίθετου φύλου που δεν είναι σύζυγος ή συγγενής. Και στις Μαλδίβες, η κυβέρνηση διατήρησε την τιμωρία του μαστιγώματος κάτω από την πίεση της αντιπολίτευσης.

Μετανάστες και πρόσφυγες

Ανασφάλεια, φυσικές καταστροφές, φτώχεια και έλλειψη κατάλληλων ευκαιριών οδήγησαν εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους να αναζητήσουν αλλού μια καλύτερη ζωή, τόσο μέσα όσο και έξω από την περιοχή. Ενώ πολλές κυβερνήσεις στην περιοχή βασίζονται στην εργασία των μεταναστών ως βασική οικονομική αναγκαιότητα, πολλές κυβερνήσεις συνεχίζουν να μην ανταποκρίνονται στην προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων που αναζητούν εργασία ή καταφύγιο.

Τουλάχιστον 300.000 κάτοικοι του Νεπάλ μετανάστευσαν στο εξωτερικό για να αποφύγουν τη φτώχεια και την κληρονομιά μιας μακρόχρονης σύγκρουσης. Πολλοί από αυτούς εξαπατήθηκαν σχετικά με τις συνθήκες απασχόλησής τους και εργάστηκαν σε συνθήκες που ισοδυναμούσαν με καταναγκαστική εργασία. Αν και η κυβέρνηση του Νεπάλ θέσπισε κάποιους νόμους και μηχανισμούς προστασίας για να προστατεύσει τους μετανάστες εργαζομένους της, η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας απέδειξε ότι αυτά τα μέτρα δεν εφαρμόστηκαν σωστά λόγω της χαμηλής ευαισθητοποίησης του κοινού και του ελλιπούς ελέγχου και δίωξης των παραβατών.

Η Μαλαισία χρησίμευσε ως σημαντική χώρα υποδοχής για τους περιφερειακούς μετανάστες, καθώς και ως πρόχειρο έδαφος για τους αιτούντες άσυλο στην πορεία τους προς την Αυστραλία. Παράτυποι μετανάστες στη Μαλαισία συχνά συλλαμβάνονταν και φυλακίζονταν ή ξυλοκοπούνταν. Οι κακές συνθήκες κράτησης οδήγησαν σε εξεγέρσεις κρατουμένων μεταναστών στην εγκατάσταση Lenggheng κοντά στην Κουάλα Λουμπούρ τον Απρίλιο. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Αυστραλίας ακύρωσε μια διμερή συμφωνία μεταξύ Αυστραλίας και Μαλαισίας για την ανταλλαγή 800 αιτούντων άσυλο που έφτασαν με πλοίο στην Αυστραλία με 4.000 πρόσφυγες (κυρίως από τη Μιανμάρ) που βρίσκονταν στη Μαλαισία εν αναμονή επανεγκατάστασης, επικαλούμενο ανεπαρκείς νομικές εγγυήσεις για τους πρόσφυγες στη Μαλαισία.

Βήματα προς τα εμπρός

Παρά τα σοβαρά εμπόδια, πολλοί υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ακτιβιστές στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού ήταν σε θέση μπουκ στην κατεύθυνση του μεγαλύτερου σεβασμού για τα δικαιώματά τους με επιτυχία σε μια χώρα που λειτούργησε ως έμπνευση και ενθάρρυνση σε άλλους.

Στην Ινδία, οι κοινότητες Adivasi της Orissa κέρδισαν μια νίκη τον Ιούλιο στον αγώνα τους να υπερασπιστούν τον τρόπο ζωής τους, όταν το ανώτατο δικαστήριο της Orissa έκρινε ότι η προσφορά των Αλουμινίων Vedanta για επέκταση των διυλιστηρίων παραβίαζε τα δικαιώματα των κοινοτήτων της στο νερό, την υγεία και το υγιές περιβάλλον, και θα διέπραττε περαιτέρω παραβιάσεις εναντίον των κοινοτήτων Adivasi.

Το Σεπτέμβριο, ο Πρωθυπουργός της Μαλαισίας ανακοίνωσε ότι θα προσπα-

θήσει να καταργήσει το Νόμο της Εσωτερικής Ασφάλειας, ο οποίος μεταξύ άλλων επιτρέπει την επ'άριστον κράτηση χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη, και να τον αντικαταστήσει με νέους νόμους για την ασφάλεια. Η κίνηση αυτή προκάλεσε επιμέρους αντιδράσεις στο κίνημα Bersih 2.0 («Καθαροί»), και χιλιάδες ειρηνικοί διαδηλωτές διαμαρτυρήθηκαν στην Κουάλα Λουμπόρ τον Ιούλιο. Η αστυνομία χτύπησε τους διαδηλωτές, έριξε δακρυγόνα απευθείας στα πλήθη και συνέλαβε περισσότερους από 1.600 ανθρώπους.

Το Μάρτιο, η Μαλαισία ανακοίνωσε ότι είχε υπογράψει το Καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και θα προσπαθούσε να επικυρώσει τη συνθήκη. Οι Φιλιππίνες επικύρωσαν το Καταστατικό της Ρώμης το Νοέμβριο.

Ίσως η πιο σημαντική προοπτική από την άποψη της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν η απόφαση των αρχών της Μιανμάρ να απελευθερώσουν περισσότερους από 300 πολιτικούς κρατούμενους κατά τη διάρκεια του έτους και να επιτρέψουν στον Aung San Suu Kyi να αμφισβητήσει τις κοινοβουλευτικές εκλογές. Οι αρχές συνέχισαν να παρενοχλούν και να φυλακίζουν ορισμένους αντιφρονούντες και ακτιβιστές αντιπολίτευσης, ενισχύοντας τις ανησυχίες ότι η κύρια πρόθεσή τους ήταν να χαλαρώσουν οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη χώρα, παρά να φέρουν αυθεντική αλλαγή. Όμως, όπως έδειξαν τα γεγονότα στη Μιανμάρ και αλλού, οι πολιτικοί ακτιβιστές και οι υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν μέσα από τέτοια στενά περάσματα να κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί και να αποφασίσουν ποιο θα είναι το μέλλον τους.

«Είμαι πολύ χαρούμενος που αποφυλακίστηκα. Είμαι εξαιρετικά ευγνώμων στη Διεθνή Αμνηστία, που έκανε εκστρατεία από την αρχή. Κατά τη γνώμη μου, με σώσατε. Ευχαριστώ όλους όσους έστειλαν μηνύματα μέσω twitter.»

Eynulla Fatullayev, δημοσιογράφος και κρατούμενη συνείδησης στο Baku, Αζερμπαϊτζάν.

Ένα ανοιξιάτικο πρωινό σε ένα μικρό χωριό στη Σερβία, έλαβε τέλος ένα από τα μεγαλύτερα ανθρωποκυνηγητά της Ευρώπης. Ο στρατηγός Ratko Mladic, καταζητούμενος, μεταξύ άλλων, για τη δολοφονία 8.000 ανδρών και αγοριών στη Σρεμπρένιτσα, οδηγήθηκε πλέον ενώπιον της δικαιοσύνης. Δύο μήνες αργότερα, ο Goran Hadzic, ο μοναδικός εναπομείνας ύποπτος που καταζητούνταν από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, συνελήφθη στη Σερβία και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στη Χάγη.

Επρόκειτο για βήματα ορόσημο για τα θύματα των αποτρόπαιων εγκλημάτων των πολέμων της δεκαετίας του 1990 στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Οι συλλήψεις επιτέλους έδωσαν ελπίδα στους επιζώντες ότι θα τους αποδοθεί τελικά αλήθεια, δικαιοσύνη και αποκατάσταση. Ωστόσο, πολλοί, πολλοί περισσότεροι σε όλη την περιοχή, εξακολουθούσαν να περιμένουν τη δική τους ευκαιρία για απόδοση δικαιοσύνης, χωρίς καθυστέρηση.

Ελευθερία της έκφρασης

Σε έντονη αντίθεση με την ελπίδα και την αλλαγή που εξαπλώθηκε σε όλο τον αραβικό κόσμο, τα αυταρχικά καθεστώτα σε ορισμένα από τα διάδοχα κράτη της Σοβιετικής Ένωσης ενίσχυσαν την κυριαρχία τους. Διέλυσαν διαμαρτυρίες, συνέλαβαν αρχηγούς της αντιπολίτευσης και ανάγκασαν τους διαφωνούντες να σιγήσουν. Για πολλούς, η ελπίδα που συνόδευσε την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης πριν 20 χρόνια μοιάζει μακρινή ανάμνηση.

Στη Λευκορωσία, διαμαρτυρίες μετά από πιθανολογούμενη εκλογική νοθεία το περασμένο έτος, απαγορεύθηκαν ή διασπάστηκαν, εκατοντάδες διαδηλωτών συνελήφθησαν και τους επιβλήθηκε πρόστιμο και υιοθετήθηκαν ακόμα πιο δρασκόντειοι περιορισμοί στην ελευθερία της συνάθροισης. Ακόμη, στοχοποιήθηκαν σημαντικές ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο Αζερμπαϊτζάν, αντι-κυβερνητικές διαδηλώσεις απαγορεύθηκαν αποτελεσματικά και οι απόπειρες από ένα μικρό αριθμό επικριτών της κυβέρνησης προκάλεσε νέο κύμα καταστολής και εκφοβισμού. Οι διαδηλώσεις που σχεδιάστηκαν για το Μάρτιο και τον Απρίλιο, με σκοπό τη διαμαρτυρία κατά της διαφθοράς και την απαίτηση για περισσότερες ατομικές και πολιτικές ελευθερίες, απαγορεύθηκαν αδικαιολόγητα, και στη συνέχεια διαλύθηκαν βίαια παρά τον ειρηνικό τους χαρακτήρα. Όπως στη Λευκορωσία, σημαντικές ΜΚΟ και δημοσιογράφοι ένισαν την αντίδραση, με το κλείσιμο πέντε οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναφορές πολλών δημοσιογράφων σε περιστατικά εκφοβισμού και παρενόχλησης την αμέσως επόμενη μέρα των διαμαρτυριών.

Στην Κεντρική Ασία, το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν, συνεχίστηκαν οι αυστηροί περιορισμοί των δικαιωμάτων της έκφρασης και της συνάθροισης. Αυθεντικά πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης συνέχισαν να βρίσκονται αντιμέτωπα με την άρνηση να αναγνωρισθούν και κοινωνικοί ακτιβιστές ήταν σπάνια σε θέση να δρουν ανοιχτά. Επικριτές δημοσιογράφοι και υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων παρακολουθούνταν συστηματικά και κινδύνευαν με ξυλοδαρμούς, φυλακίσεις και άδικες δίκες. Στο Τατζικιστάν, το Καζακιστάν και το Κιργιζιστάν υπήρξαν περισσότερες άδικες δίκες και υποθέσεις παρενόχλησης για τους επικριτές της κυβέρνησης και όσους αποκάλυψαν καταπατήσεις εκ μέρους δημοσίων υπαλλήλων.

Η εικόνα στη Ρωσία ήταν ανάμικτη. Όπως και σε άλλες περιοχές, οι υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι δημοσιογράφοι υπέστησαν παρενοχλήσεις, εκφοβισμούς και ξυλοδαρμούς για την αποκάλυψη των παραβιάσεων. Αντι-κυβερνητικές διαδηλώσεις συχνά απαγορεύονταν και οι οργανωτές και συμμετέχοντες σε αυτές τέθηκαν υπό κράτηση σύντομης διάρκειας ή τους υποβλήθηκαν πρόστιμα. Χαρακτηριστικά για την περιοχή, τα περισσότερα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τηλεοπτικοί σταθμοί παρέμειναν υπό την ισχυρή επιρροή των εθνικών και τοπικών αρχών. Ωστόσο, ο ακτιβισμός των πολιτών συνέχισε να αυξάνεται, και διάφορα ζητήματα συγκέντρωσαν ευρεία λαϊκή υποστήριξη -όπως το περιβάλλον και η καταπολέμηση των μικρών καταχρήσεων από δημόσιους υπαλλήλους. Το διαδίκτυο παρέμεινε σχετικά ανεξέλεγκτο από τις αρχές και αυξήθηκε η σημασία του ως αντίπαλης πηγής πληροφόρησης και φόρουμ για την ανταλλαγή απόψεων.

Στο πλαίσιο αυτό, το Δεκέμβριο πραγματοποιήθηκαν οι μεγαλύτερες διαδηλώσεις που έχει δει η Ρωσία από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίες πυροδοτήθηκαν από εκτεταμένες καταγγελίες και πολλές καταγεγραμμένες περιπτώσεις εκλογικής νοθείας στις βουλευτικές εκλογές που επανέφεραν το κόμμα της Ενωμένης Ρωσίας του Πρωθυπουργού Πούτιν με σημαντικά μει-

ωμένο ποσοστό. Αρχικά αυθόρμητες διαδηλώσεις σε όλη τη Ρωσία την επαύριο των εκλογών διαλύονταν συστηματικά και εκατοντάδες καταδικάζονταν σε κράτηση σύντομης διάρκειας ή πρόστιμο. Οι προγραμματισμένες διαδηλώσεις στη Μόσχα τις επόμενες βδομάδες ήταν πολύ μεγάλες για να απαγορευθούν -και παρήλθαν ειρηνικά. Στην Τουρκία, επικριτές δημοσιογράφοι, κούρδοι πολιτικοί ακτιβιστές και άλλοι κινδύνευαν με αθέμιτη δίωξη όταν μίλησαν δημόσια για την κατάσταση των Κούρδων στην Τουρκία ή άσκησαν κριτική στις ένοπλες δυνάμεις. Συνεχίστηκαν βίαιες απειλές εις βάρος εξεχόντων προσώπων που εξέφραζαν τις απόψεις τους ανοιχτά, και το Νοέμβριο τέθηκαν σε ισχύ νέοι κανονισμοί, εγείροντας περαιτέρω ανησυχίες σχετικά με τον αυθαίρετο περιορισμό των ιστοσελίδων.

Άνθρωποι σε κίνηση

Στο πλαίσιο της πολιτικής αναταραχής στη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή, χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες επιχειρήσαν το επικίνδυνο θαλάσσιο ταξίδι στην Ευρώπη, αναζητώντας ασφάλεια και ένα ασφαλές μέλλον, συχνά μέσα σε υπερπλήρη και ακατάλληλα για πλεύση σκάφη. Σύμφωνα με συντηρητικές εκτιμήσεις, τουλάχιστον 1.500 άνθρωποι, μεταξύ άλλων έγκυοι και παιδιά, πνίγηκαν επιχειρώντας να πραγματοποιήσουν αυτό το ταξίδι. Αντί να λάβει μέτρα για την αποτροπή τέτοιων θανάτων στη θάλασσα, μεταξύ άλλων με την αύξηση των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης, η απάντηση της ΕΕ ήταν να ενισχύσει την υπηρεσία των εξωτερικών της συνόρων, Frontex, με σκοπό την παρεμπόδιση των αφίξεων στην Ευρώπη μέσω της Μεσογείου.

Όσοι επέζησαν σε αυτό το ταξίδι διαπίστωναν συχνά ότι η Ευρώπη κάθε άλλο παρά φιλόξενη είναι. Αντί να δοθεί μια ανθρωπιστική απάντηση σε μια ανθρωπιστική κρίση, η χαρακτηριστική απάντηση των ευρωπαϊκών κρατών εστίασε στα πολιτικά σύνορα και τον έλεγχο των μεταναστευτικών ρευμάτων.

Οι περισσότεροι από όσους κατάφεραν να φτάσουν στο ιταλικό νησί Lampedusa αντιμετώπισαν άθλιες συνθήκες υποδοχής, ως αποτέλεσμα της αποτυχίας από την πλευρά των ιταλικών αρχών να αντεπεξέλθουν στον αυξανόμενο αριθμό αφίξεων.

Χιλιάδες νέες αφίξεις στο νησί αποκλείστηκαν, και πολλοί από αυτούς έπρεπε να κοιμηθούν στο δρόμο, με περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε υγειονομικές εγκαταστάσεις και λουτρό. Ούτε έφτασε στις ευρωπαϊκές ακτές εγγύηση προστασίας: τον Απρίλιο, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ της ιταλικής κυβέρνησης και των तुνησιακών αρχών, η Ιταλία ξεκίνησε συνοπτικές και μαζικές απελάσεις Τυνησίων πίσω στην Τυνησία.

Λίγες ευρωπαϊκές χώρες δεσμεύθηκαν να συμβάλουν σημαντικά στην επανεγκατάσταση των ανθρώπων που είχαν εκτοπιστεί από τις συγκρούσεις στη Βόρεια Αφρική.

Σε όλη την περιοχή, τα κράτη συνέχισαν να παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω της παρακολούθησης, κράτησης και απέλασης αλλοδαπών, συμ-

περιλαμβανομένων και εκείνων που χρειάζονταν διεθνή προστασία. Η κράτηση ως μέσο αποτροπής και ελέγχου ήταν ευρέως διαδεδομένη, αντί να αποτελεί την έσχατη νόμιμη λύση.

Τα συστήματα ασύλου συχνά εγκατέλειπαν εκείνους που ζητούσαν προστασία, μεταξύ άλλων, σε χώρες όπως η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Ελβετία και το Ηνωμένο Βασίλειο, που πρόσφεραν ανεπαρκείς εγγυήσεις έναντι των κινδύνων που διατρέχουν τα άτομα που αποστέλλονται πίσω στις χώρες όπου αντιμετώπισαν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Άνθρωποι αναγκάστηκαν να επιστρέψουν από την Τουρκία και την Ουκρανία χωρίς καν να έχουν τη δυνατότητα σε πρόσβαση στα υπάρχοντα συστήματα ασύλου.

Τον Ιανουάριο, μετά από μια απόφαση ορόσημο του Τμήματος Μείζονος Συνθέσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην περίπτωση M.S.S. εναντίον Βελγίου και Ελλάδας, τα ευρωπαϊκά κράτη ανέστειλαν την επιστροφή των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα βάσει του Κανονισμού «Δουβλίνο II», λόγω της έλλειψης ενός αποτελεσματικού συστήματος παροχής ασύλου στη χώρα. Ωστόσο, κάποια κράτη συνέχισαν να στέλνουν ανθρώπους πίσω σε χώρες όπως το Ιράκ και η Ερυθραία, σε αντίθεση με τις συμβουλές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, και να αναγκάζουν με τη βία τους Ρομά να επιστρέψουν στο Κόσοβο, παρά τον πραγματικό κίνδυνο διώξεων και διακρίσεων εκεί.

Σε όλη την περιοχή, εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων παρέμειναν εκτοπισμένοι από τις συγκρούσεις που συνόδευσαν την κατάρρευση της πρώην Γιουγκοσλαβίας και της Σοβιετικής Ένωσης, συχνά αδυνατούσαν να επιστρέψουν λόγω του νομικού καθεστώτος τους -ή της έλλειψης αυτού- και των διακρίσεων στην πρόσβαση σε δικαιώματα όπως το καθεστώς ιδιοκτησίας.

Κατά τη διαπραγμάτευση της νέας νομοθεσίας ασύλου της ΕΕ, τα κράτη μέλη της ΕΕ απέτυχαν να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις στα δικά τους συστήματα ασύλου και στις ρυθμίσεις για τη μεταφορά των αιτούντων άσυλο πίσω στην πρώτη χώρα της ΕΕ στην οποία είχαν εισέλθει.

Διακρίσεις

Παρόλο που οι διακρίσεις συνέχισαν να επηρεάζουν τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλη την περιοχή, οι κυβερνήσεις απέτυχαν να δώσουν προτεραιότητα σε πολιτικές για την καταπολέμησή τους, επικαλούμενες άλλες επείγουσες ανάγκες. Αναφέρθηκαν σε οικονομικούς παράγοντες, παρόλο που υπήρξαν δείκτες ότι οι περιθωριοποιημένοι άνθρωποι κινδύνευαν να υποστούν με ακόμα εντονότερο τρόπο τις ανισότητες που ήδη αντιμετώπιζαν. Ή απλώς προσπάθησαν να αποφύγουν τις υποχρεώσεις τους, όπως για παράδειγμα η κυβέρνηση της Ολλανδίας, η οποία τον Ιούλιο δήλωσε δημόσια ότι πρωταρχική ευθύνη των πολιτών ήταν να απελευθερωθούν από τις διακρίσεις.

Αντί να αντιμετωπίσουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις που πυροδο-

τούν την αδιαλλαξία και το μίσος, ορισμένες κυβερνήσεις και δημόσιοι υπάλληλοι, στην πραγματικότητα, συνέβαλαν στην ενίσχυσή τους. Ο φορέας ισότητας στη Ρουμανία προειδοποίησε τον Πρόεδρο δυο φορές σχετικά με τηλεοπτικές δηλώσεις κατά των Ρομά.

Τα κενά στην εγχώρια και ευρωπαϊκή νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων παρέμειναν. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ευκαιρία για γεφύρωσή τους χάθηκε εξαιτίας των απρόθυμων δημοσίων αρχών ή κυβερνητικών συνασπισμών που ανησυχούσαν ότι η παροχή αυξημένης προστασίας ήταν πιθανό να ξεσηκώσει αντιπολίτευση. Η ένταξη του σεξουαλικού προσανατολισμού ως απαγορευμένου πεδίου στο νομοσχέδιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων στη Μολδαβία επικρίθηκε, οδηγώντας σε αδιέξοδο στη θέσπισή του. Στην Ισπανία, ένα νέο νομοσχέδιο κατά των διακρίσεων απέτυχε να εγκριθεί πριν τις κοινοβουλευτικές εκλογές το Νοέμβριο. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επεδίωξε τη συζήτηση σχετικά με την πρόταση για νέα πανευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των διακρίσεων, που προτάθηκε το 2008, αν και οι συμμετέχοντες έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον για την αποδυνάμωση ή την οριοθέτηση των προτάσεων. Επιπλέον, η υπάρχουσα νομοθεσία, όπως η Οδηγία για το Ρατσισμό ή ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, δεν εκτελέστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρά τις συνεχείς παραβάσεις από κράτη μέλη.

Εγχώρια και περιφερειακά πρότυπα για την καταπολέμηση των διακρίσεων επικρίθηκαν ορισμένες φορές δημόσια και αμφισβητήθηκε η νομιμότητά τους. Το Δικαστήριο είχε παίξει καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή της απαγόρευσης των διακρίσεων που κατοχυρώνεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση και στην ενίσχυση της απαγόρευσης των διακρίσεων για ειδικούς λόγους, όπως η ταυτότητα φύλου και ο σεξουαλικός προσανατολισμός. Προηγούμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου, όπως εκείνες που έκριναν ότι ο διαχωρισμός των παιδιών Ρομά στα σχολεία εισάγει διακρίσεις, δεν εφαρμόστηκαν σε διάφορες χώρες όπως η Δημοκρατία της Τσεχίας και η Κροατία.

Δεν πραγματοποιήθηκε ομόφωνη επικύρωση περιφερειακών μέσων για τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, που βελτίωναν την προστασία. Για παράδειγμα, καμία νέα χώρα δεν υπέγραψε ή επικύρωσε το Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που απαγορεύει τις διακρίσεις. Σε πιο θετικό κλίμα, το Μάιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθέτησε νέα Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας εναντίον των Γυναικών και όλων των Μορφών της Ενδοοικογενειακής Βίας, η οποία στη συνέχεια υπογράφηκε από 18 χώρες στην περιοχή.

Ενώ απέτυχαν να ενισχύσουν εγχώριους ή ευρωπαϊκούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση των διακρίσεων, ορισμένες κυβερνήσεις ήταν ακόμη πρόθυμες να διατηρήσουν τις υπάρχουσες ή να προωθήσουν νέα μέσα διακρίσεων. Νομοθεσία, πολιτικές και πρακτικές διακρίσεων εις βάρος των Ρομά σχετικά με την εφαρμογή του δικαιώματός τους στη στέγαση παρέμεινε ως καταστατικό σε πολλά βιβλία, και οι κοινωνίες των Ρομά συνέχισαν να εκδιώκονται βίαια σε διάφορες χώρες σε όλη την περιοχή, μεταξύ άλλων, στη Γαλλία, την Ιταλία και τη Σερβία. Νομοθετικές

προτάσεις που εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με βάση το φύλο ή το σεξουαλικό προσανατολισμό τέθηκαν σε εφαρμογή στη Ρωσία και τη Λιθουανία.

Η απουσία πλήρους νομικής προστασίας και ισχυρής προάσπισης των δικαιωμάτων όσων βρίσκονται στην εξουσία είχε ξανά σε αρνητικές συνέπειες στις ζωές των ατόμων. Εχθρότητα και διακρίσεις, συχνά καθοδηγούμενες από ακροδεξιά λαϊκιστικά κόμματα, εις βάρος εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων, καθώς και ανθρώπων με βάση το φύλο ή το σεξουαλικό προσανατολισμό, συνέχισαν να αποτελούν πηγή ανησυχίας σε όλη την περιοχή. Λεσβίες, ομοφυλόφιλοι άνδρες, τρανσεξουαλικά και αμφισεξουαλικά άτομα, Ρομά, μετανάστες και μουσουλμάνοι, μεταξύ άλλων, έγιναν στόχος επιθέσεων υποκινούμενων από το μίσος. Εγκλήματα μίσους συνέχισαν να αντιμετωπίζονται ανεπαρκώς εξαιτίας κενών στη νομοθεσία, κακά συστήματα αναφοράς, ανεπαρκείς έρευνες ή αδυναμίες στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης και έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία. Επιπλέον, παγιωμένες προκαταλήψεις και στερεότυπα οδήγησαν σε παραπτώματα εκ μέρους αστυνομικών.

Συζητήσεις για γενικές απαγορεύσεις σχετικά με την ολοπρόσωπη μαντίλα συνεχίστηκαν σε πολλές χώρες σε όλη την περιοχή. Η νομοθεσία τέθηκε σε ισχύ σε εθνικό επίπεδο στο Βέλγιο και τη Γαλλία. Οι συνοδευτικοί διάλογοι, που συχνά βασιζόνταν σε υποθέσεις και όχι σε αξιόπιστα στοιχεία, στιγμάτισαν περαιτέρω τους μουσουλμάνους. Στερεότυπες αντιλήψεις συμβόλων που θεωρούνται μουσουλμανικές, όπως η μαντίλα, υποστηρίχθηκαν αντί να αντιμετωπιστούν, από δημοσίους υπαλλήλους. Η χρήση συγκεκριμένων μορφών θρησκευτικών και πολιτισμικών συμβόλων και ενδυμάτων συνέχισαν να οδηγούν σε διακρίσεις εναντίον των μουσουλμάνων, και ιδιαίτερα των μουσουλμάνων γυναικών, στην αγορά εργασίας και την εκπαίδευση.

Αντι-τρομοκρατία και ασφάλεια

Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις συνέχισαν να στήνουν τείχος ενόψει των συντομισμένων προσπαθειών για την εξασφάλιση της λογοδοσίας για τη φερόμενη συνενοχή τους στις έκνομες μεταγωγές της CIA και τα προγράμματα μυστικής κράτησης. Ορισμένες κυβερνήσεις κυκλοφόρησαν νέες πληροφορίες σχετικά με την ανάμιξή τους σε αυτές τις επιχειρήσεις, ή κατηγορήθηκαν ξανά για τέτοια συνενοχή κατόπιν ανακάλυψης νέων αποδεικτικών στοιχείων από ΜΚΟ ή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Άλλες τερμάτισαν ή μόνο φαινομενικά συμφώνησαν με τα ευρήματα αναιμικών ερευνών, πρότειναν έρευνες που απέτυχαν να αντεπεξέλθουν ακόμα και στα ελάχιστα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ή απλώς αρνήθηκαν οποιαδήποτε ανάμειξη παρά τα αυξανόμενα αποδεικτικά στοιχεία για το αντίθετο. Το Μάρτιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε να υπάρξει συνέχεια της έκθεσης του 2007 για την ευρωπαϊκή συνενοχή σε αυτές τις επιχειρήσεις υπό την καθοδήγηση της CIA, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα προηγούμενα ψηφίσματά του σχετικά με την υποχρέωση να ερευνά τις φερόμε-

νες παραβιάσεις θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τον Ιανουάριο, επικαλούμενη τεχνικές λεπτομέρειες και κρατικό απόρρητο, η Λιθουανία έκλεισε απότομα τις έρευνες σε δυο μυστικά κέντρα κράτησης που δημιουργήθηκαν στο λιθουανικό έδαφος από τη CIA. Τον Οκτώβριο, η κυβέρνηση αρνήθηκε να ανοίξει ξανά την έρευνα, παρά τα αξιόπιστα νέα αποδεικτικά στοιχεία για πιθανή πτήση παράδοσης από το Μαρόκο στη Λιθουανία που παρουσιάστηκαν το Σεπτέμβριο από ΜΚΟ στις αρχές. Το πρωτόκολλο για την «Έρευνα Κρατουμένων», που εκδίδεται τον Ιούνιο από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, συνάντησε έντονες αντιδράσεις από διεθνώς αναγνωρισμένους εμπειρογνώμονες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ΜΚΟ, πρώην κρατούμενους και τους εκπροσώπους τους, λόγω αμφιβολιών για τον έλεγχο της κυβέρνησης σχετικά με τη γνωστοποίηση, τις μυστικές ακροάσεις και την απουσία διάταξης για την ουσιαστική συμμετοχή των θυμάτων. Πολλές ομάδες και μεμονωμένα άτομα ορκίστηκαν να μην συνεργαστούν με την έρευνα μέχρι να υλοποιηθούν οι αλλαγές, ωστόσο, μέχρι το τέλος του έτους δεν έχουν υπάρξει τροποποιήσεις στο πρωτόκολλο.

Τον Αύγουστο, οι πολωνικές αρχές διεύρυναν την έρευνά τους σχετικά με την παρουσία μυστικού χώρου της CIA εκεί, αλλά συνέχισαν να εμποδίζουν την πρόσβαση σε πληροφορίες που ζητήθηκε από τους δικηγόρους των επανομαζόμενων θυμάτων και απέτυχαν να αποκαλύψουν οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με την πρόοδο της έρευνας. Το Δεκέμβριο, αποκαλύψεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης ότι είχε εντοπιστεί η θέση του μυστικού χώρου της CIA στο Βουκουρέστι προκάλεσε τις έντονες διαψεύσεις των ρουμανικών αρχών. Συνέχισαν να απορρίπτουν απερίφραστα τους ισχυρισμούς για οποιαδήποτε ανάμειξη στις επιχειρήσεις της CIA, παρά τα αδιάσειστα αποδεικτικά στοιχεία ότι η Ρουμανία ήταν βαθιά και πρόθυμα ενσωματωμένη σε αυτά τα προγράμματα.

Τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο, οι φινλανδικές αρχές κυκλοφόρησαν στοιχεία πτήσης που δείχνουν ότι είχαν προσγειωθεί στο έδαφός τους αεροσκάφη έκνομων μεταγωγών και απάντησαν σε εκκλήσεις για μια ανεξάρτητη έρευνα σχετικά με τη φερόμενη συννεοχή, αλλά δεν υπήρξε απόφαση για διερεύνηση μέχρι το τέλος του έτους. Έρευνα σχετικά με τη φερόμενη συννεοχή της Δανίας, που ανακοινώθηκε το Νοέμβριο, περιορίστηκε στη Γροιλανδία και θα περιελάμβανε μόνο ένα «έγγραφο επανεξέτασης» των πληροφοριών που είχαν συγκεντρωθεί στο παρελθόν, στο πλαίσιο μιας κοινοβουλευτικής έρευνας.

Εν όψει τυχόν εμποδίων στις έρευνες σε εθνικό επίπεδο, ορισμένα θύματα έκνομων μεταγωγών υπέβαλαν αιτήσεις στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ελπίζοντας εκεί σε κάποιο βαθμό λογοδοσίας. Προσφυγές κατά της Λιθουανίας, της Π.Γ.Δ. Μακεδονίας και της Πολωνίας εκκρεμούν ενώπιον του Δικαστηρίου.

Αντιτρομοκρατικές πολιτικές και πρακτικές σε όλη την περιοχή συνέχισαν να υπονομεύουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η χρήση αναξιόπιστων διπλωματικών εγγυήσεων για την απέλαση ανθρώπων θεωρούνται κίνδυνος για την εθνική ασφάλεια, που πολλαπλασιάζεται σε όλη την περιοχή, μεταξύ άλλων στο Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το Νοέμβριο,

ο ΟΗΕ επέκρινε τη Γερμανία για τη συνεργασία της με υπηρεσίες πληροφοριών που συστηματικά χρησιμοποίησαν μορφές εξαναγκασμού σε ανακρίσεις. Εντολές ελέγχου και άλλες μορφές κοινωνικού ελέγχου που ισοδυναμούν με στέρηση της ελευθερίας χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορες χώρες, κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο, ως πληρεξούσιες για πλήρεις ποινικές δίκες και τις εγγυήσεις που κανονικά τις συνόδευαν.

Στην Τουρκία, ένας τεράστιος αριθμός τέθηκε υπό ατελείς αντιτρομοκρατικούς νόμους που αποτύγχαναν συστηματικά να ανταποκριθούν στα πρότυπα δίκαιης δίκης. Πολλοί από αυτούς που διώχθηκαν ήταν πολιτικοί ακτιβιστές, μεταξύ αυτών φοιτητές, δημοσιογράφοι, συγγραφείς, δικηγόροι και ακαδημαϊκοί. Ανακρίνονταν τακτικά σχετικά με δραστηριότητες που προστατεύονταν από το δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης.

Η κατάσταση ασφαλείας στο Βόρειο Καύκασο της Ρωσίας παρέμεινε ασταθής και ανομοιόμορφη. Ένοπλες ομάδες συνέχισαν να έχουν ως στόχο αστυνομικούς και άλλους υπαλλήλους, ενώ πολίτες συνελήφθησαν σε διασταυρούμενα πυρά και, ενίοτε, έπεφταν θύματα σκόπιμων επιθέσεων. Οι επιχειρήσεις ασφαλείας σε όλη την περιοχή συνοδεύονταν συχνά από σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπήρχαν αναφορές μαρτύρων που εκφοβίζονταν και δημοσιογράφων, ακτιβιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δικηγόρων που παρενοχλούνταν και δολοφονούνταν.

Η ένοπλη βασική αυτονομιστική ομάδα Euskadi Ta Askatasuna ανακοίνωσε το τέλος του ένοπλου αγώνα της, όμως οι βομβιστικές επιθέσεις στην Τουρκία τόσο από το στρατό όσο και από τις ένοπλες δυνάμεις στοίχισαν τις ζωές των πολιτών.

Ατιμωρησία σε μεταπολεμικές καταστάσεις

Παρά τις συλλήψεις των δυο τελικών υπόπτων που κατηγορούνταν από το Διεθνές Δικαστήριο για την υπόθεση της πρώην Γιουγκοσλαβίας, η πρόοδος ήταν αργή σχετικά με την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια των πολέμων της δεκαετίας του 1990. Υπήρχε έλλειψη ικανότητας και δέσμευσης, και κάποια βήματα οπισθοδρόμησης. Στην Κροατία, ορισμένες προσπάθειες πραγματοποιήθηκαν από τον Πρόεδρο και τις δικαστικές αρχές για να ασχοληθούν με το παρελθόν του πολέμου, όμως ελάχιστη δράση υπήρξε εκ μέρους της κυβέρνησης.

Αντιθέτως, βασικές πολιτικές προσωπικότητες που ασχολούνται με επιθέσεις κατά της διεθνούς δικαιοσύνης και το κοινοβούλιο ψήφισαν νόμο που παρέβαινε την υποχρέωση της Κροατίας να συνεργάζεται με τη Δημοκρατία της Σερβίας σε ποινικά θέματα. Παρεμποδίστηκε ακόμη η περιφερειακή συνεργασία, λόγω της αποτυχίας της διάλυσης νομικών φραγμών για την έκδοση των υπόπτων για εγκλήματα πολέμου μεταξύ της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, της Κροατίας, της Σερβίας και του Μαυροβουνίου.

Δέκα χρόνια μετά την ένοπλη σύρραξη του 2001 στη Μακεδονία, ακυρώθηκαν διώξεις για εγκλήματα πολέμου από το Δικαστήριο μετά από έγκριση μιας νέας ερμηνείας του Νόμου περί Αμνηστίας από τη Βουλή, ώστε να εξασφαλίζεται ουσιαστικά η ατιμωρησία από διώξεις στα εθνικά δικαστήρια.

Στο Κιργιστάν, παρά τη διευκόλυνση δυο ανεξάρτητων εξεταστικών επιτροπών, οι αρχές απέτυχαν να διερευνήσουν δίκαια και αποτελεσματικά τις βιαιότητες του Ιουνίου 2010 και τα επακόλουθά τους.

Βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης

Επίσης, θύματα βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης συχνά δεν δικαιώνονταν από τα συστήματα δικαιοσύνης, που δεν κάλεσαν τους υπεύθυνους να λογοδοτήσουν. Εμπόδια στη διαδικασία λογοδοσίας περιελάμβαναν έλλειψη άμεσης πρόσβασης σε δικηγόρο, αποτυχία των εισαγγελικών αρχών να συνεχίσουν με αποφασιστικότητα τις έρευνες, φόβος για αντίποινα, χαμηλές ποινές που επιβάλλονται σε αστυνομικούς που έχουν καταδικαστεί, και η απουσία ανεξάρτητων συστημάτων για την παρακολούθηση των καταγγελιών και τη διερεύνηση των σοβαρών παραπτώματων των αστυνομικών.

Συνεχίστηκε η εδραιωμένη ατιμωρησία. Στο Ουζμπεκιστάν, παρά τις διαβεβαιώσεις των αρχών ότι η πρακτική των βασανιστηρίων είχε μειωθεί σημαντικά, και τη νέας νομοθεσίας για τη βελτίωση της μεταχείρισης των κρατουμένων, δεκάδες αναφορές βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακομεταχείρισης κρατουμένων και φυλακισμένων προέκυψαν στη διάρκεια του έτους. Στην Τουρκία η πρωτοποριακή απόφαση που εκδόθηκε το 2010, η οποία, για πρώτη φορά στη νομική ιστορία, καταδίκασε κρατικούς υπαλλήλους σε μακροχρόνιες ποινές φυλάκισης για την πρόκληση θανάτου μέσω βασανιστηρίων, αναιρέθηκε κατόπιν έφεσης. Περιστατικά βασανισμών συνέχισαν να καταγράφονται ευρέως την Ουκρανία και τη Ρωσία, παρά τις επιφανειακές πολιτικές μεταρρυθμίσεις στην τελευταία.

Αλλού, υπήρξαν καταγγελίες για υπερβολική χρήση βίας και κακομεταχείρισης κατά την προσπάθεια της αστυνομίας να διαλύσει τις διαμαρτυρίες εναντίον των μέτρων κατά της λιτότητας, όπως στην Ελλάδα και την Ισπανία.

Θανατική Ποινή

Η Λευκορωσία παρέμεινε η τελευταία χώρα στην οποία πραγματοποιούνται εκτελέσεις, οδηγώντας στο θάνατο δυο άνδρες μέσω ενός προβληματικού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης που συνέχισε να καλύπτει τη διαδικασία με μυστικότητα. Οι εκτελέσεις πραγματοποιούνταν παρά το επίσημο αίτημα της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για αναστολή προκειμένου να εξετάσει τις περιπτώσεις των δυο ανδρών.

Συμπέρασμα

Οι συλλήψεις των Ratko Mladic και Goran Hadzic έστειλαν ένα ηχηρό μήνυμα όχι μόνο σε όσους επλήγησαν, αλλά σε ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή. Ήταν ένα μήνυμα ελπίδας μετά τη μακροχρόνια αναμονή, αλλά και ένα μήνυμα προειδοποίησης προς όλους εκείνους που θεωρούσαν ότι φίλοι με επιρροή, ισχυροί γείτονες ή αδιαφανή συμφέροντα θα τους προστάτευαν -ή θα μπορούσαν να τους προστατεύσουν- από τη δικαιοσύνη. Ήταν μια απόδειξη για το τι θα μπορούσε να επιτευχθεί αν τα άτομα, η κοινωνία των πολιτών, οι κυβερνήσεις και η διεθνής κοινότητα είχαν δεσμευτεί πραγματικά για να διατηρήσουν τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Ωστόσο, πάρα πολλοί άνθρωποι σε όλη την περιοχή βρίσκονται ακόμα στο κενό ανάμεσα στη θεωρία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την πραγματικότητα της εφαρμογής τους. Ισχυρή στήριξη στα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρήθηκε συχνά ασυμβίβαστη με την υποστήριξη της κρατικής ασφάλειας ή του ενεργειακού εφοδιασμού. Υπήρχαν προβλήματα σχετικά με την ανεξαρτησία και την εξουσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων; Η ΕΕ συχνά απέδειξε ότι είναι μια ακίνδυνη τίγρη απέναντι στις παραβιάσεις που διαπράχθηκαν από τα κράτη μέλη της. Και τα μεμονωμένα κράτη δεν έχουν καταφέρει ακόμα να εκπληρώσουν την πρωταρχική τους υποχρέωση, να διατηρήσουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

2012

«Κοίταξα έξω από το μπαλκόνι μου και είδα μια ομάδα ανθρώπων στην πλατεία να ψάλλουν “ο λαός θέλει να ανατρέψει το καθεστώς”. Αυτή η φράση μού άρεσε πολύ και αποφάσισα ότι σήμερα θα αφήσω το ταξί μου και θα βγω έξω με το λαό.»

Μια από τις γυναίκες οδηγούς ταξί στο Κάιρο, περιγράφοντας στη Διεθνή Αμνηστία τα γεγονότα στις 28 Ιανουαρίου 2011 και την επίδραση που είχε πάνω της η επανάσταση της Αιγύπτου.

Για τους λαούς και τα κράτη της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, το 2011 ήταν μια πραγματικά σπουδαία χρονιά. Ήταν μια χρονιά πρωτοφανών λαϊκών εξεγέρσεων και ταραχών, μια χρονιά όπου οι συγκρατημένες πιέσεις, απαιτήσεις και διαμαρτυρίες μιας ανερχόμενης γενιάς παραμέρισαν μια διαδοχή βετεράνων δικτατόρων, η οποία, εμφανιζόταν ουσιαστικά απόρθητη. Άλλοι, στο τέλος του έτους, συνέχισαν να είναι προσκολλημένοι στην εξουσία, όμως, χρησιμοποιώντας μόνο τα πιο αδίστακτα μέσα, κρεμώντας το μέλλον τους από μια κλωστή. Τότε, η περιοχή στο σύνολό της ήταν ακόμα συγκλονισμένη ανάμεσα στις συνεχιζόμενες σεισμικές δονήσεις και μετασεισμούς ενός πολιτικού και κοινωνικού σεισμού που ξέσπασε τους πρώτους μήνες του έτους. Παρόλο που η κατάσταση παρέμεινε αβέβαιη, τα γεγονότα του 2011 θεωρήθηκαν πιθανόν εξίσου σημαντικά για τους κατοίκους της περιοχής, όπως ήταν η πτώση του Τείχους του Βερολίνου και η κατάρρευση της Σοβιετικής Αυτιοκρατορίας για τους λαούς της Ευρώπης και της Κεντρικής Ασίας.

Σε όλη τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, το 2011 σημαδεύτηκε από μαζικές απαιτήσεις των ανθρώπων για αλλαγή -για μεγαλύτερη ελευθερία να σκέφτονται, να μιλούν και να ενεργούν, απαλλαγμένοι από τον ασφυκτικό φόβο της κρατικής καταστολής, για κυβερνητική διαφάνεια και λογοδοσία, και για τερματισμό της γενικευμένης και βαθιάς διαφθοράς, για περισσότερες θέσεις εργασίας και δικαιότερες ευκαιρίες απασχόλησης, και για μέσα αναζήτησης καλύτερου επι-

πέδου ζωής, για ισότητα και τερματισμό των φυλετικών, εθνικών και θρησκευτικών διακρίσεων, για δικαιοσύνη και ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να ζουν και να ανατρέφουν την οικογένειά τους με αξιοπρέπεια και ασφάλεια. Υποστηρίζοντας τα αιτήματα αυτά, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, μεταξύ άλλων παιδιά και εξέχουσες γυναικείες προσωπικότητες στην πρώτη γραμμή, κατέκλυσαν τους δρόμους της Τύνιδας, του Καΐρου, της Σανά και πολλών άλλων πόλεων και κωμοπόλεων σε ολόκληρη την περιοχή, για να απαιτήσουν αλλαγή. Συνέχισαν τη δράση τους αυτή, παρά τη σφαγή που προκλήθηκε ανάμεσά τους από ελεύθερους σκοπευτές της κυβέρνησης και από δυνάμεις ασφαλείας. Το έκαναν καθοριστικά, με αποφασιστικότητα και θάρρος, και με αυτόν τον τρόπο απελευθερώθηκαν από το φόβο με τον οποίο οι κυβερνήσεις προσπαθούσαν για πολύ καιρό να τους διαποτίσουν, προκειμένου να τους κρατούν αδρανείς και στη θέση τους. Για μία φορά τουλάχιστον, η έννοια της λαϊκής εξουσίας κατέλαβε την περιοχή και τη συγκλόνησε ως τον πυρήνα της.

Αρχικά, οι διαμαρτυρίες κατά κύριο λόγο εξέφραζαν τη λαϊκή δυσαρέσκεια για την αποτυχία των εθνικών ηγετών να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες και τις προσδοκίες του λαού. Οι ηγέτες ανταποκρίθηκαν όλοι με τρόπο πολύ χαρακτηριστικό, στέλνοντας τα ΜΑΤ και πράκτορες ασφαλείας να διαλύσουν τις διαδηλώσεις με τη βία. Το μόνο που πέτυχαν ήταν να ρίξουν λάδι στη φωτιά, πυροδοτώντας περαιτέρω δημόσια οργή και περιφρόνηση. Όσο διαδηλωτές πυροβολούνταν εν ψυχρώ, συγκεντρώνονταν σε μαζικές συλλήψεις, βασανίζονταν και κακοποιούνταν, τόσο σκλήραινε η διάθεση του πλήθους. Απτόητος παρά την αιματοχυσία, όλο και περισσότερος κόσμος συγκεντρωνόταν στους δρόμους για να απαιτήσουν την αντικατάσταση ή την ανατροπή των εθνικών ηγετών, που είχαν γίνει τόσο αναξιόπιστοι και περιφρονημένοι, στην προσπάθειά τους να ενισχύσουν τις οικογενειακές δυναστείες και να διατηρήσουν την κυριαρχία τους.

Η ταχεία πτώση του Προέδρου της Τυνησίας, Zine El Abidine Ben Ali, και, στη συνέχεια, του Προέδρου της Αιγύπτου, Χόσι Μουμπάρακ, αντήχησε σε ολόκληρη την περιοχή, στέλνοντας μήνυμα ελπίδας στους υπέρμαχους της αλλαγής και της μεταρρύθμισης σε άλλες χώρες. Για μια στιγμή φάνηκε ότι η νέα μορφή αλυσιδωτών αντιδράσεων θα είχε ως αποτέλεσμα να απομακρυνθούν οι άλλοι καταπιεστικοί και αυταρχικοί ηγεμόνες από την εξουσία.

Μέσα σε λίγους μήνες, τα 40 χρόνια καταχρηστικής εξουσίας του Συνταγματάρχη Μουαμάρ αλ Καντάφι στη Λιβύη έφτασαν σε απότομο και αιματηρό τέλος, και, τόσο στην Υεμένη, όσο και στη Συρία, μακρόχρονα καθεστώτα πολεμούσαν στα μετόπισθεν -κυριολεκτικά- για την επιβίωσή τους απέναντι στις συνεχείς μαζικές απαιτήσεις για την διάλυσή τους. Στο Μπαχρέιν, η κυβέρνηση χρησιμοποίησε βία και καταστολή για να καταπνίξει τις διαμαρτυρίες, όμως, στο τέλος του έτους, δεσμεύτηκε να προχωρήσει σε πολιτικές και σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα μεταρρυθμίσεις. Αλλού, σε κράτη όπως η Αλγερία, η Ιορδανία και το Μαρόκο, οι κάτοχοι της εξουσίας αναγκάστηκαν να υποσχεθούν στο λαό τους μεταρρύθμιση και ισχυρότερο λόγο στην κυβέρνηση. Στην πλούσια με πετρέλαιο και φυσικό αέριο Σαουδική Αραβία και άλλα κράτη του Κόλπου, οι κυβερνήτες

χρησιμοποίησαν τα οικονομικά τους αποθεματικά προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές αδικίες και να προσπαθήσουν να κρατήσουν το λαό τους ήρεμο.

Οι εξεγέρσεις

Το 2011 ανέτειλε με την Τυνησία σε αναβρασμό. Για μια περίοδο, ο Πρόεδρος Ben Ali προσπάθησε να καταπνίξει τις διαμαρτυρίες με τον ίδιο τρόπο που είχε διαλύσει προηγούμενες διαμαρτυρίες στην περιοχή Gafsa, το 2008, χρησιμοποιώντας ωμή βία. Μέσα σε λίγες εβδομάδες, οι δυνάμεις ασφαλείας του σκότωσαν περίπου 300 Τυνησίους όμως, αυτή τη φορά, χωρίς να μειωθεί η αποφασιστικότητα των διαδηλωτών. Στις 11 Φεβρουαρίου, η δύναμη του Ben Ali υποχώρησε. Μαζί με άλλα μέλη της οικογένειάς του, επιβιβάστηκε σε ένα αεροπλάνο και πέταξε μακριά, αναζητώντας ασφαλές καταφύγιο στη Σαουδική Αραβία. Ήταν μια κρίσιμη στιγμή, καθώς, τόσο οι κυβερνήσεις, όσο και οι άνθρωποι σε όλη την περιοχή αναγνώρισαν πως ό,τι είχαν κάνει μέχρι τότε ήταν σχεδόν αδιανόητο -η εξαναγκαστική πτήση ενός αυταρχικού κυβερνήτη που βρισκόταν στην εξουσία για πάνω από 20 χρόνια- είχε μόλις επιτευχθεί. Για τις άλλες καταπιεστικές κυβερνήσεις της περιοχής, από το Αλγέρι ως το Ριάντ και την Τεχεράνη, η απότομη κατάρρευση του Ben Ali έκρουσε τους κώδωνες του κινδύνου; Για τους περισσότερους ανθρώπους που παρακολουθούσαν τα γεγονότα να εκτυλίσσονται στο Αλ Τζαζίρα και σε άλλους δορυφορικούς τηλεοπτικούς σταθμούς, η «Επανάσταση του Γιασεμιού» αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για νέα ελπίδα και μια αίσθηση ότι θα μπορούσαν να αποκτήσουν κι εκείνοι αυτά που είχε επιτύχει ο λαός της Τυνησίας.

Μέσα σε δυο εβδομάδες, ό,τι συνέβη στην Τυνησία αντικατοπτρίστηκε σε ακόμα μεγαλύτερη κλίμακα στην Αίγυπτο. Η πλατεία Tahrir του Καΐρου είχε γίνει το σημείο στήριξης και κύριο πεδίο μάχης στο οποίο οι Αιγύπτιοι διατύπωσαν τις απαιτήσεις τους για αλλαγή. Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο, ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης και κινητά τηλέφωνα, για να βοηθήσουν την οργάνωση και να συντονίσουν τις δραστηριότητές τους, εντός 18 ημερών οι διαδηλωτές πέτυχαν την «Επανάσταση της 25ης Ιανουαρίου» και προκάλεσαν την πτώση του Προέδρου Μουμπάρακ μετά από 30 συναπτά χρόνια στην εξουσία. Αυτό το κατάφεραν απέναντι στην ακραία καταστολή από τις δυνάμεις ασφαλείας και τους κακοποιούς που είχε προσλάβει η κυβέρνηση. Τουλάχιστον 840 άνθρωποι σκοτώθηκαν και περισσότεροι από 6,000 τραυματίστηκαν, χιλιάδες περισσότεροι συνελήφθησαν, υπέστησαν ξυλοδαρμούς και βασανίστηκαν. Στις 11 Φεβρουαρίου, ο Χόσνι Μουμπάρακ ανακοίνωσε την παραίτησή του και αποσύρθηκε στη βίλα του, σε ένα θέρετρο του Sharm el Sheikh, στην Ερυθρά Θάλασσα, από όπου κλήθηκε αργότερα από δικαστήριο του Καΐρου να δικάσει για τη ζωή του από το Ανώτατο Δικαστήριο των Ενόπλων Δυνάμεων (SCAF), που τον αντικατέστησε.

Η πτώση του Μουμπάρακ, που σημειώθηκε υπό το έντονο φως των παγκόσμιων τηλεοπτικών μέσων, είχε ως συνέπεια την ώθηση για μαζικές διαμαρτυρίες

σε πολλές άλλες πόλεις και κωμοπόλεις σε ολόκληρη την περιοχή. Στο Μπαχρέιν, διαδηλωτές που ανήκουν κυρίως στη μουσουλμανική πλειονότητα των Σιιτών οργάνωσαν ειρηνικές διαδηλώσεις και δημιούργησαν έναν καταυλισμό διαμαρτυρίας στον κυκλοφοριακό κόμβο Pearl της πρωτεύουσας Manama, για να απαιτήσουν ισχυρότερο λόγο και ένα τέλος στη φερόμενη περιθωριοποίησή τους από την κυβερνούσα σουνιτική μειοψηφία. Μέρους αργότερα, οι διαδηλωτές απομακρύνθηκαν με υπερβολική βία και στη συνέχεια με ακόμα μεγαλύτερη βαρβαρότητα, όταν επανέλαβαν τις διαμαρτυρίες τους το Μάρτιο. Στο Ιράν, οι αρχηγοί των μαζικών διαδηλώσεων που είχαν συντριβεί από την κυβέρνηση το 2009, κάλεσαν για νέες διαδηλώσεις και, ως απάντηση, τέθηκαν σε κατ' οίκον περιορισμό. Στην Αλγερία, η κυβέρνηση κάλεσε μαζικά τις δυνάμεις ασφαλείας να αποτρέψουν τις διαδηλώσεις αλλά παράλληλα φρόντισε να μειώσει την ένταση, με την άρση της μισητής επί 19 χρόνια κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Ο Σουλτάνος του Ομάν, Qaboos bin Said, υποσχέθηκε να δημιουργήσει χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας και βελτιωμένες παροχές για τους ανέργους, και διέταξε την αποφυλάκιση των κρατουμένων διαδηλωτών. Στη Σαουδική Αραβία, η κυβέρνηση φέρεται ότι πλήρωσε περισσότερα από 100 εκατομμύρια αμερικανικά δολάρια για τους πολίτες, ενώ προειδοποίησε ότι όλες οι δημόσιες διαδηλώσεις απαγορεύονταν. Κινητοποίησε τις δυνάμεις ασφαλείας να επιτεθούν σε οποιονδήποτε επιχειρούσε να συμμετάσχει στην προγραμματισμένη «Ημέρα της Οργής» στο Ριάντ. Ένας άνδρας τόλμησε να το κάνει και συνελήφθη.

Στην Υεμένη, οι διαμαρτυρίες είχαν ξεκινήσει τον Ιανουάριο, πυροδοτούμενες από την προτεινόμενη συνταγματική τροποποίηση που θα επέτρεπε στον Πρόεδρο 'Ali Abdullah Saleh να παραμείνει στη θέση του μέχρι το θάνατό του και στη συνέχεια να παραδώσει την εξουσία στο γιο του. Οι διαμαρτυρίες συνεχίστηκαν σε όλη τη διάρκεια του έτους, ωθούμενες από τα γεγονότα στην Αίγυπτο και αλλού, ενώ οι δυνάμεις του Προέδρου Saleh επιτίθεντο αδιακρίτως στα πλήθη των διαδηλωτών, και ο ίδιος πραγματοποίησε ελιγμό για να προσπαθήσει να διατηρήσει το μονοπώλιο της ενέργειας ως αξιόπιστο σύμμαχο τόσο της Σαουδικής Αραβίας όσο και των ΗΠΑ στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας». Μέχρι το τέλος του έτους, η θέση του Προέδρου της Υεμένης είχε υποστεί σοβαρή διάβρωση. Εντούτοις, ο ίδιος παρέμενε προσκολλημένος στην εξουσία ως πρώτος στο Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (GCC) και έπειτα ο ΟΗΕ του πρόσφερε ασυλία έναντι δικαστικής δίωξης, παρά το θλιβερό αριθμό των παράνομων εκτελέσεων και άλλων κατάφωρων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από τις δυνάμεις του. Το γεγονός ότι σε εκείνον και στους άλλους υπεύθυνους πρέπει να παρέχεται ατιμωρησία αποτέλεσε προσβολή για τη δικαιοσύνη και μια σκανδαλώδη προδοσία των θυμάτων των εγκλημάτων του καθεστώτος του.

Στη Λιβύη, γεωγραφικά ανάμεσα σε Τυνησία και Αίγυπτο, τα γεγονότα σε αυτές τις χώρες έφεραν νέα ελπίδα σε ένα λαό, που, επί 42 χρόνια υπό τον αλ-Καντάφι, στερούνταν ελευθερία του λόγου, καθώς και σε ανεξάρτητα πολιτικά κόμματα, συνδικάτα ή οργανώσεις κοινωνίας των πολιτών. Ο Μουαμάρ αλ Καντάφι είχε διατηρήσει τη δύναμή του στρέφοντας το ένα τμήμα του πληθυσμού

ενάντια στο άλλο, ευνοώντας εκείνους που ο ίδιος θεωρούσε πιστούς και πατάσσοντας αμείλικτα όσους εξέφραζαν διαφωνία. Κάποτε διεθνής παρίας, θεωρούμενος ως χορηγός της διεθνούς τρομοκρατίας, τα τελευταία χρόνια απολάμβανε μια ανθισμένη αποκατάσταση των σχέσεών του με τις Δυτικές Δημοκρατίες, καθώς η βιομηχανία της εξόρυξης πετρελαίου από τη Λιβύη αναπτυσσόταν και η Λιβύη απέκτησε νέα σημασία ως μέσο διέλευσης για αφρικανούς πρόσφυγες και μετανάστες που ήθελαν να εισέλθουν στην Ευρώπη. Ο Μουαμάρ αλ Καντάφι φαινόταν βέβαιος και με σταθερό έλεγχο, ενώ έπεσαν πρώτα ο Μπεν Αλι και στη συνέχεια ο Χόσνι Μουμπάρακ, όμως, όταν η μυστική αστυνομία του συνέλαβε έναν δικηγόρο που εκπροσωπούσε τις οικογένειες των 1.200 κρατουμένων που σφαγιάστηκαν από τις δυνάμεις του στη φυλακή Abu Salim της Τρίπολης το 1996, πυροδοτήθηκε μια λαϊκή εξέγερση. Αυτή εξελίχθηκε γρήγορα σε διεθνή ένοπλη σύρραξη στην οποία ενεπλάκη το NATO και κορυφώθηκε στις 20 Οκτωβρίου με τη σύλληψη του αλ Καντάφι και το βίαιο θάνατό του στην προσπάθειά του να διαφύγει από το πολιορκημένο οχυρό του στην πόλη της Σύρτης. Στη συνέχεια, τη θέση του ανέλαβε ένα Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο, όμως, μέχρι το τέλος του έτους δεν είχε ακόμα εδραιώσει την εξουσία του και η Λιβύη ήταν γεμάτη όπλα και αντίπαλες ένοπλες πολιτοφυλακές που πραγματοποιούσαν αντίποινα εναντίον υπόπτων ως πιστών του αλ Καντάφι και αποτελούσαν συνεχιζόμενη απειλή για τη δημόσια ασφάλεια.

Στη Συρία, όπου επικεφαλής του καθεστώτος ήταν η οικογένεια αλ Άσαντ, μέλη της θρησκευτικής μειονότητας των Αλαουιτών, που βρίσκονταν στην εξουσία από το 1970, οι απαρχές της διαμαρτυρίας το Φεβρουάριο ήταν συγκρατημένες και διστακτικές. Ωστόσο, όταν οι δυνάμεις ασφαλείας φυλάκισαν και, σύμφωνα με πληροφορίες, κακοποίησαν παιδιά που είχαν γράψει αντικυβερνητικά συνθήματα στη νοτιότερη πόλη της Deraa, οργανώθηκαν μαζικές διαμαρτυρίες που γρήγορα εξαπλώθηκαν από πόλη σε πόλη. Παγιδευμένη από τη φρουρά, η κυβέρνηση απέκλεισε τη χώρα από τα παγκόσμια μέσα μαζικής ενημέρωσης και από ανεξάρτητους παρατηρητές. Δρομολόγησε βίαιη καταστολή εναντίον αμάχων διαδηλωτών, εγκλωβίζοντας ελεύθερους σκοπευτές στις στέγες των σπιτιών, διατάσσοντας στρατιώτες να επιτίθενται με πυρά στα πλήθη και να αξιοποιούν στρατιωτικά πολεμικά οχήματα εναντίον κατοικημένων περιοχών, ενώ όλη την ώρα ισχυρίζονταν ότι οι δολοφονίες ήταν έργο των σκοτεινών αντικυβερνητικών συμμοριών. Μέχρι το τέλος του έτους, ο ΟΗΕ ανέφερε ότι περίπου 5.000 άνθρωποι, κυρίως άμαχοι, είχαν σκοτωθεί, ενώ χιλιάδες περισσότεροι είχαν τραυματιστεί ή συλληφθεί ή και τα δύο. Σε μερικές περιοχές της χώρας, ένας διαφαινόμενος εμφύλιος πόλεμος άρχισε να αναπτύσσεται μεταξύ των δυνάμεων του καθεστώτος και των στρατιωτών που αποστάτησαν προκειμένου να συμμετάσχουν στις διαδηλώσεις.

Η κυβέρνηση της Συρίας προσπάθησε να αποκρύψει τόσο το εύρος των διαδηλώσεων, όσο και τη βία της αντιμετώπισής τους, αλλά διαψεύστηκε χάρη στο θάρρος και την αποφασιστικότητα των τοπικών ακτιβιστών και των μαρτύρων που κατέγραψαν τη σφαγή στις κάμερες των κινητών τους τηλεφώνων και μεταφόρ-

τωση εκατοντάδες βίντεο στο διαδίκτυο. Μερικά έδειχναν τις σορούς ανθρώπων που είχαν βασανιστεί μέχρι θανάτου ενώ βρίσκονταν υπό κράτηση, και σε ορισμένες περιπτώσεις, είχαν ακρωτηριαστεί. Ανάμεσά τους ήταν και παιδιά.

Η διεθνής ανταπόκριση

Οι ΗΠΑ και άλλες Δυτικές κυβερνήσεις που ήταν για πολλά χρόνια κύριοι σύμμαχοι των αυταρχικών ηγετών της Τυνησίας και της Αιγύπτου αρχικά απέτυχαν να κατανοήσουν τη σημασία των διαμαρτυριών και άργησαν να αντιδράσουν. Σύντομα, ωστόσο, έσπευδαν να αναδιατυπώσουν την πολιτική τους, να αναγνωρίσουν τον καταχρηστικό χαρακτήρα των καθεστώτων που είχαν ανατραπεί και το δικό τους προηγούμενο λάθος να εθελοτυφλούν μπροστά στις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για τις οποίες ήταν υπεύθυνα αυτά τα καθεστώτα.

Όταν ξέσπασαν ένοπλες συγκρούσεις στη Λιβύη, επενέβησαν αποφασιστικά εναντίον του Συνταγματάρχη αλ Καντάφι, με τη στήριξη των βασικών κρατών του Κόλπου, χρησιμοποιώντας μια εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ να προστατεύσουν τους αμάχους που άνοιξαν το δρόμο για μια αεροπορική εκστρατεία του ΝΑΤΟ, η οποία διατήρησε την ισορροπία εναντίον του ηγέτη της Λιβύης.

Στο Μπαχρέιν, όπου έχει τη βάση του ο Πέμπτος Στόλος του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ, και ιδιαίτερα στη Συρία και την Υεμένη, οι πολίτες ήταν κι εκείνοι σε απελπιστική ανάγκη προστασίας από τις φονικές πολιτικές των κυβερνήσεών τους. Για αυτούς τους πολίτες, ωστόσο, δεν προβλεπόταν παρέμβαση παρόμοια με εκείνη που είχε πραγματοποιηθεί στη Λιβύη. Ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας παρέπεμψε τον Μουαμάρ αλ Καντάφι στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, δεν έλαβε τέτοια δράση εναντίον του Προέδρου της Συρίας Μπασάρ Αλ Άσαντ, παρά τα πειστικά αποδεικτικά στοιχεία ότι οι δυνάμεις του διέπρατταν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Η Ρωσική Ομοσπονδία, η Κίνα και οι κυβερνήσεις των αναδυόμενων δυνάμεων της Βραζιλίας, της Ινδίας και της Νότιας Αφρικής χρησιμοποίησαν όλη τους την επιρροή στο Συμβούλιο Ασφαλείας προκειμένου να αποτρέψει την ανάληψη αποτελεσματικής δράσης εναντίον της Συρίας, ενώ ακόμα και ο ίδιος ο επικεφαλής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα τάχθηκε ανοιχτά εναντίον των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν από το καθεστώς του Άσαντ.

Η Σαουδική Αραβία κατήγγειλε, επίσης, τα εγκλήματα της κυβέρνησης της Συρίας ενώ αρνείται στον ίδιο της το λαό το δικαίωμα να διαδηλώνει και αφού έστειλε στρατεύματα στο Μπαχρέιν αμέσως, πριν δρομολογήσουν οι αρχές μια αιματηρή καταστολή το Μάρτιο.

Συνολικά, ήταν μια απογοητευτικά οικεία ιστορία, στην οποία κυβερνήσεις όλων των πολιτικών αποχρώσεων συνεχίζουν να λειτουργούν επιλεκτικά και, οποιoδήποτε και αν είναι η ρητορική τους, να υποτάσσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στα δικά τους αντιληπτά και κομματικά συμφέροντα.

Σύγκρουση

Οι εξεγέρσεις που κυριάρχησαν στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων καθ' όλη τη διάρκεια του 2011 επισκίασαν άλλα βαθιά ριζωμένα προβλήματα που διατηρούσαν καταστροφική δυναμική για τα ανθρώπινα δικαιώματα στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, και παραπέρα.

Το Ισραήλ διατήρησε τον αποκλεισμό της Γάζας, παρατείνοντας την ανθρωπιστική κρίση εκεί, και συνέχισε δυναμικά να αναπτύσσει οικισμούς -στην πραγματικότητα, αποκλειστικά εβραϊκές αποικίες- στη Δυτική Όχθη του παλαιστινιακού εδάφους που έχει καταληφθεί από το 1967. Οι δυο ηγετικές πολιτικές παλαιστινιακές οργανώσεις, Fatah και Hamas, παρά τη συμφωνία συμφιλίωσης που υπέγραψαν το Μάιο, παρέμειναν διχασμένες και είχαν ως στόχο η μία τους υποστηρικτές της άλλης, ενώ οι ισραηλινές δυνάμεις και οι παλαιστινιακές ένοπλες ομάδες οργάνωναν επιθέσεις οφθαλμόν αντί οφθαλμού στη Γάζα. Επρόκειτο για μια θλιβερή και πολύ οικεία ιστορία που συνέχισε να φέρει βαρύ κόστος σε τόσο πολλές ανθρώπινες ζωές.

Η κυβέρνηση του Ιράν κατέστη ολοένα και περισσότερο απομονωμένη σε διεθνές επίπεδο και δεν γινόταν δεκτή καμία διαφωνία στο εσωτερικό της. Υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακτιβιστές δικαιωμάτων γυναικών και μειονοτήτων ήταν ανάμεσα σε όσους εκτελέστηκαν, και η θανατική ποινή χρησιμοποιούνταν σε εκτεταμένη κλίμακα, φαινομενικά για να τιμωρήσει τους εγκληματίες, αλλά και για να εκφοβίσει το λαό. Σε παγκόσμιο επίπεδο, μόνο η Κίνα πραγματοποίησε περισσότερες εκτελέσεις.

Αλλού στην περιοχή, ήταν ασαφές το πώς η αποχώρηση όλων των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ από το Ιράκ θα επηρεάσει την ασφάλεια στην περιοχή μετά από οκτώ χρόνια συγκρούσεων.

Το ζήτημα της αυτοδιάθεσης του λαού της Δυτικής Σαχάρας παρέμεινε ακόμα ανοιχτή πληγή, δηλητηριάζοντας τις κυβερνητικές σχέσεις στις χώρες του Μάγκρεμπ.

Συνεχίστηκαν άλλες μορφές παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφενός, επικεντρώνονταν στην αντιμετώπιση των λαϊκών εξεγέρσεων και διαδηλώσεων και αφετέρου ενισχύονταν από τις απαντήσεις των κυβερνήσεων. Αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις, εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης, άδικες δίκες και παράνομες εκτελέσεις από κρατικές δυνάμεις παρέμειναν κοινά και διαδεδομένα φαινόμενα σε όλη την περιοχή. Σχεδόν χωρίς εξαίρεση, όσοι βρίσκονταν στην εξουσία επέτρεπαν στις δυνάμεις τους να σκοτώνουν και να βασανίζουν ατιμώρητα.

Στην Αίγυπτο, η SCAF υπέκυψε στις λαϊκές απαιτήσεις και διέλυσε τη μυστική αστυνομική μονάδα που ήταν διαβόητη για βασανιστήρια υπό τον Χόσι Μουμπάρακ. Τα βασανιστήρια, ωστόσο, δεν τερματίστηκαν; απλώς τα ανέλαβε ο στρατός, υποβάλλοντας ακόμη και ορισμένες γυναίκες διαδηλώτριες σε «τεστ παρθενίας», ενώ προχώρησαν σε συλλήψεις και έστειλαν χιλιάδες πολίτες σε δίκη ενώπιον άδικων στρατιωτικών δικαστηρίων. Εντούτοις, χιλιάδες Αιγύπτιοι επέμειναν ενάν-

τια στην καταστολή των νέων αρχών και συνέχισαν να απαιτούν πολιτικές, κοινωνικές και σχετικές με ανθρώπινα δικαιώματα αλλαγές.

Διακρίσεις

Διακρίσεις λόγω φύλου, εθνικότητας, θρησκείας, εθνικής καταγωγής και άλλων παραγόντων, όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός, παρέμειναν διαδεδομένες και είχαν ισχυρή επίδραση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε μεγάλο βαθμό, η αίσθηση της αδικίας που προκάλεσαν αντικατοπτρίστηκε στο κύμα των διαδηλώσεων και των εξεγέρσεων, όπως όταν μέλη της σουνιτικής κοινωνίας της Συρίας και κουρδικές κοινότητες συσπειρώθηκαν εναντίον των Αλαουιτών κυβερνητών τους ή όταν οι άπατρες Bidun συγκεντρώθηκαν στο Κουβέιτ για να απαιτήσουν την αναγνώρισή τους ως πολιτών.

Συγχρόνως, η αναταραχή εμβάθυνε επίσης σε άλλα τμήματα, όπως αντανάκλαται στην αναζωπύρωση της βίας εναντίον των Κοπτών της Αιγύπτου, τις συνεχιζόμενες εντάσεις ανάμεσα στις φυλές και τις κοινότητες της Λιβύης μετά το θάνατο του Μουαμάρ αλ-Καντάφι και το φόβο μέσα στο συριακό συγκρότημα των διαφορετικών θρησκειών και κοινοτήτων ότι στη χώρα θα μπορούσε να ξεσπάσει εμφύλιος πόλεμος με τέτοια πικρία και μίσος, αιτίες που διέλυσαν το Λίβανο από το 1975 ως το 1990 -ένας πόλεμος του οποίου η κληρονομιά των εξαφανίσεων και της δυσπιστίας παραμένει εμφανώς ένα πρόβλημα δυσεπίλυτο.

Μετανάστες, πολλοί από τους οποίους προέρχονταν από την Υποσαχάρια Αφρική, ήταν ανάμεσα στα κύρια θύματα των συγκρούσεων στη Λιβύη. Χιλιάδες εκτοπίστηκαν με τη βία την ώρα της μάχης.

Πολλοί διέφυγαν στην Αίγυπτο ή την Τυνησία, όμως, άλλοι παγιδεύτηκαν για εβδομάδες ή μήνες και υπέστησαν ρατσιστικές επιθέσεις στη Λιβύη, συχνά κατηγορούμενοι ως αφρικανοί «μισθοφόροι» που είχαν προσληφθεί από το Συνταγματάρχη αλ Καντάφι.

Ορισμένοι που έφτασαν στην Αίγυπτο και την Τυνησία, πολλοί από τους οποίους ήταν από την Ερυθραία, δεν ήταν σε θέση να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους από φόβο μην εκτελεστούν, και στο τέλος του 2011 στάλθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης στην έρημο για να περιμένουν την επανεγκατάστασή τους σε ευρωπαϊκές ή άλλες χώρες όπου θα ήταν ασφαλείς. Ακόμα, άλλοι έχασαν τη ζωή τους προσπαθώντας να διασχίσουν τη θάλασσα προς την Ιταλία.

Σε όλη την περιοχή, εργαζόμενοι μετανάστες από φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες έπεσαν θύματα κακοποίησης και εκμετάλλευσης, ακόμη και αν, όπως σε αρκετά κράτη του Κόλπου, αποτελούσαν την ψυχή της οικονομίας.

Συχνά δεν προστατεύοντα επαρκώς, αν τους παρέχονταν η οποιαδήποτε προστασία, σύμφωνα με το τοπικό εργατικό δίκαιο. Χειρότερα από όλους υπέφεραν οι γυναίκες οικιακοί βοηθοί -ήταν όλες θύματα πολλαπλών διακρίσεων, ως γυναίκες, ως μετανάστες και ως ξένοι υπήκοοι, για των οποίων την κατάσταση οι ίδιες τους οι κυβερνήσεις δεν έδειχναν κανένα ενδιαφέρον.

Οικονομικές ανησυχίες -στέγαση και διαβίωση

Στα τέλη του 2011 ήταν ακόμα πολύ νωρίς να αξιολογηθεί πώς επηρέασε η «Επανάσταση της 25ης Ιανουαρίου», πόσω μάλλον το πώς βελτίωσε τα πολλά εκατομμύρια φτωχών και περιθωριοποιημένων κατοίκων των άτυπων οικισμών που κατέκλυζαν το Κάιρο. Πολλοί ζούσαν σε περιοχές που είχαν επισήμως χαρακτηριστεί «μη ασφαλείς» λόγω των απόκρημνων ασταθών πετρωμάτων ή άλλων κινδύνων, χωρίς πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες -καθαρό νερό, αποτελεσματική αποχέτευση, ηλεκτρικό ρεύμα- και ήταν πιθανό να εκδιωχθούν με τη βία από τα σπίτια τους, χωρίς σχετική προειδοποίηση ή οποιαδήποτε διαβούλευση. Κατά τη διάρκεια του έτους, περαιτέρω εξαναγκαστικές εξώσεις διενεργήθηκαν στη Manshiyet Nasser, την αχανή άτυπη παραγκούπολη, όπου περισσότεροι από 100 κάτοικοι σκοτώθηκαν από μια κατολίπηση το 2008, υπό την εξουσία του SCAF, δεικνύοντας την πολιτική που ακολουθούνταν υπό το καθεστώς του Χόσι Μουμπάρακ και καθιστώντας περισσότερες οικογένειες άστεγες.

Και στο Ισραήλ, οι αρχές συνέχισαν να εκδιώκουν ανθρώπους από τα σπίτια τους -τόσο παλαιστίνιους κατοίκους της Δυτικής Ακτής και της Ανατολικής Ιερουσαλήμ, όσο και Άραβες Ισραηλινούς που κατοικούσαν σε επισήμως «μη αναγνωρισμένα χωριά» στη Negev και αλλού-συνεχίζοντας την πολιτική της κατεδάφισης σπιτιών και άλλων κτηρίων που ανεγέρθηκαν χωρίς επίσημες άδειες, τις οποίες οι ίδιοι παρακρατούσαν. Αντιθέτως, χιλιάδες Ισραηλινοί που ζούσαν σε οικισμούς που είχαν ιδρυθεί στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη ενθαρρύνθηκαν για περαιτέρω επέκταση, ανάπτυξη και εδραίωση των οικισμών παρόλο που οι συγκεκριμένοι οικισμοί απαγορεύονται βάσει του διεθνούς δικαίου. Στο μεταξύ, ο αποκλεισμός της Λωρίδας της Γάζας από το Ισραήλ συνέχισε να κάνει την τοπική οικονομία να ασφυκτιά και να παρατείνει την ανθρωπιστική κρίση που προκλήθηκε από τον άνθρωπο και έχει βαρύτερες επιπτώσεις στις πλέον ευάλωτες ομάδες -παιδιά, ηλικιωμένους, όσους χρειάζονται ειδική ιατρική φροντίδα που δεν είναι διαθέσιμη στη Γάζα. Ο αποκλεισμός αποτέλεσε τίποτα λιγότερο από μια συλλογική τιμωρία των 1.6 εκατομμυρίου κατοίκων της Γάζας και παραβίασε το διεθνές δίκαιο.

Όταν στις 17 Δεκεμβρίου 2010 ο 24χρονος Mohamed Bouazizi αυτοπυρπολήθηκε στην πόλη Sidi Bouzid της Τυνησίας, λίγοι μπορούσαν να έχουν προβλέψει την τοπική θύελλα διαμαρτυρίας και αλλαγής που θα πυροδοτούσε η τραγική και μοιραία πράξη του. Ένα χρόνο αργότερα, το ξέσπασμα της ευφορίας είχε σχεδόν εξατμιστεί. Τα πρώτα οφέλη των διάσημων εξεγέρσεων παρέμειναν σε ισορροπία και οι προσπάθειες για αλλαγή σε Συρία, Υεμένη, Μπαχρέιν, Λιβύη και αλλού συνέχισαν να φέρουν βαρύ κόστος σε ανθρώπινες ζωές και καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, στα τέλη του 2011 υπήρχε μια απτή αίσθηση ότι η παλαιά απαξιωμένη τάξη ήταν στη διαδικασία να περάσει στην ιστορία, μέσω των γενναίων και αποφασιστικών προσπαθειών των λαών. Κυρίως για τους λαούς του αραβικού κόσμου, φάνηκε ότι η μακρά πορεία προς την ελευθερία, τη δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους είχε αναμφίβολα αρχίσει.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2012

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αρχηγός κράτους: Κάρολος Παπούλιας
Αρχηγός κυβέρνησης: Λουκάς Παπαδήμος
(αντικατέστησε τον Γεώργιο Παπανδρέου τον Νοέμβριο)
Θανατική ποινή: έχει καταργηθεί για όλα τα εγκλήματα
Πληθυσμός: 11,4 εκατομμύρια
Προσδόκιμο ζωής: 79,9 έτη
Θνησιμότητα κάτω των 5 ετών: 3,4 ανά 1.000
Ποσοστό αλφαριθμητισμού ενηλίκων: 97,2 τοις εκατό

Συνεχίστηκαν ισχυρισμοί σχετικά με κακομεταχείριση και υπερβολική χρήση βίας εκ μέρους αστυνομικών. Άνθρωποι που κρατούνταν για μεταναστευτικούς σκοπούς αντιμετώπισαν απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κατά την κράτηση. Τα ευρωπαϊκά δικαστήρια κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι στην Ελλάδα δεν λειτούργησε ένα αποτελεσματικό σύστημα ασύλου. Κλιμακώθηκαν οι επιθέσεις με ρατσιστικά κίνητρα.

Ιστορικό

Η οικονομική κρίση συνεχίστηκε και η χώρα οδηγήθηκε σε βαθύτερη ύφεση. Διαμαρτυρίες πραγματοποιήθηκαν τον Ιούνιο και τον Οκτώβριο μπροστά από το Κοινοβούλιο, που ψήφισε σειρά μέτρων λιτότητας. Επιπλέον, από το Μάιο ως τον Αύγουστο, το ελληνικό κίνημα των «αγανακτισμένων» οργάνωσε ειρηνικές καθιστικές διαμαρτυρίες ενάντια στα μέτρα λιτότητας στις κεντρικές πλατείες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Στις 26 Οκτωβρίου, οι ηγέτες της Ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κατέληξαν σε συμφωνία με τις τράπεζες και άλλους πιστωτές, βάσει της

οποίας οι πιστωτές της Ελλάδας αποδέχτηκαν μια 50% μείωση της ονομαστικής αξίας των ελληνικών ομολόγων που είχαν στην κατοχή τους. Μετά την απόφαση του Πρωθυπουργού να παραιτηθεί και εντατικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των μεγαλύτερων πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα, σχηματίστηκε τον Νοέμβριο μια μεταβατική κυβέρνηση συνεργασίας.

Βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης

Οι ισχυρισμοί για βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης σε εγκαταστάσεις κράτησης μεταναστών και αστυνομικά τμήματα, κατά τη σύλληψη και/ή την κράτηση, συνεχίστηκαν. Τον Ιανουάριο θεσπίστηκε νόμος για να ανοίξει το δρόμο για ένα μηχανισμό παραπόνων για την αστυνομία. Ωστόσο, οι ανησυχίες συνεχίστηκαν σχετικά με την ανεξαρτησία του γραφείου και την αποτελεσματικότητα της εντολής του.

- Τον Δεκέμβριο, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο της Αθήνας έκρινε ένοχο έναν πρώην αστυνομικό για το βασανισμό δυο νέων ανδρών, σε διαφορετικές περιπτώσεις, με συσκευή ηλεκτροσόκ τον Αύγουστο του 2002 στο αστυνομικό τμήμα Ασπροπύργου. Το Δικαστήριο εξέδωσε ποινή εξαιτούς φυλάκισης, με αναστολή μετά από έφεση.

- Τον Δεκέμβριο, δυο αστυνομικοί κρίθηκαν ένοχοι για πρόκληση σωματικής βλάβης, βάσει της διάταξης για τα βασανιστήρια του Ποινικού Κώδικα, σε δυο πρόσφυγες στον Άγιο Παντελεήμονα, στην Αθήνα, τον Δεκέμβριο του 2004. Οι αστυνομικοί κρίθηκαν επίσης ένοχοι για την πρόκληση απρόκλητης σωματικής βλάβης σε άλλους πέντε Αφγανούς. Ο ένας αστυνομικός καταδικάστηκε σε πέντε έτη και πέντε μήνες κάθειρξη και ο άλλος σε πέντε έτη. Και οι δύο ποινές ανεστάλησαν μετά από έφεση. ΜΚΟ εξέφρασαν ανησυχίες ότι το Δικαστήριο είχε μετατρέψει την αρχική κατηγορία του βασανισμού σχετικά με τη μεταχείριση των δυο προσφύγων στο μικρότερο αδίκημα των παραβιάσεων της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που τιμωρείται βάσει της διάταξης για τα βασανιστήρια.

Υπήρξε μεγάλος αριθμός ισχυρισμών για κακομεταχείριση από την αστυνομία κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων.

Τον Απρίλιο, η αστυνομία αποσύρθηκε από την πόλη της Κερατέας, όπου οι συγκρούσεις ανάμεσα σε αστυνομία και κατοίκους που διαμαρτύρονταν για την δημιουργία ενός χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων ήταν σε εξέλιξη από τον Δεκέμβριο του 2010. Υπήρξαν αναφορές για υπερβολική χρήση από την αστυνομία δακρυγόνων και άλλων χημικών, και ισχυρισμοί για κακομεταχείριση κατοίκων της πόλης. Οι αρχές ανέφεραν επίσης έναν μεγάλο αριθμό τραυματισμών αστυνομικών.

Υπήρξαν πολλοί ισχυρισμοί για υπερβολική χρήση βίας, περιλαμβανομένης της χρήσης χημικών, εκ μέρους της αστυνομίας κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων κατά της λιτότητας, που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι κατά τα άλλα ειρηνικές διαδηλώσεις έγιναν βίαιες

όταν μειονότητα ταραχοποιών συγκρούστηκαν με την αστυνομία. Βιντεοσκοπημένα πλάνα, φωτογραφίες, δημοσιεύματα του Τύπου και μαρτυρίες επεσήμαναν την επανειλημμένη χρήση υπερβολικής βίας από την αστυνομία, περιλαμβανομένης και της εκτεταμένης χρήσης χημικών, εναντίον κυρίως ειρηνικών διαδηλωτών, στις διαδηλώσεις στις 15, 28 και 29 Ιουνίου στην Αθήνα. Ποινική έρευνα διατάχθηκε από την Εισαγγελία Αθηνών σχετικά με τους ισχυρισμούς.

- Στις 11 Μαΐου, ΜΑΤ φέρεται ότι χρησιμοποίησαν υπερβολική βία και χημικά εναντίον μεγάλου αριθμού ειρηνικών διαδηλωτών στην οδό Πανεπιστημίου, στην Αθήνα. Περισσότεροι από 30 διαδηλωτές ζήτησαν νοσοκομειακή περίθαλψη, κυρίως για τραύματα στο κεφάλι, ενώ δύο από αυτούς τραυματίστηκαν σοβαρά και χρειάστηκαν περαιτέρω νοσοκομειακή περίθαλψη. Ποινική έρευνα ξεκίνησε για την υπόθεση του Γιάννη Κάφκα, ενός από τους διαδηλωτές που τραυματίστηκαν σοβαρά.

- Ο Μανώλης Κυπραίος, δημοσιογράφος, υπέστη ολική απώλεια της ακοής όταν αστυνομικός των ΜΑΤ έριξε μπροστά του χειροβομβίδα κρότου λάμψης, ενώ κάλυπτε τη διαδήλωση στην Αθήνα στις 15 Ιουνίου. Για αυτή την υπόθεση ξεκίνησε ποινική και πειθαρχική έρευνα. Στο τέλος του έτους, το Γραφείο της Εισαγγελίας Αθηνών κατέθεσε κατηγορίες εναντίον μη αναγνωρισθέντων, μέχρι στιγμής, αστυνομικών για εκ προθέσεως πρόκληση σοβαρής σωματικής βλάβης εναντίον του δημοσιογράφου.

Πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, μετανάστες

Οι απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κράτησης στις εγκαταστάσεις κράτησης μεταναστών, ιδιαίτερα στην περιοχή του Έβρου, συνεχίστηκαν. Αιτούντες άσυλο και παράτυποι μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων και ασυνόδευτων ανηλίκων, συνέχισαν να κρατούνται για παρατεταμένες χρονικές περιόδους.

Τον Μάρτιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων ανέλαβε κατ'εξαίρεση την πρωτοβουλία να καταδικάσει δημόσια τη χρόνια αποτυχία της Ελλάδας να λάβει μέτρα για τη βελτίωση των πολύ κακών συνθηκών κράτησης.

- Τον Ιανουάριο, σε μια απόφαση ορόσημο στην περίπτωση του *M.S.S. εναντίον Βελγίου και Ελλάδας*, το Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι ο *M.S.S.*, αφγανός αιτών άσυλο, τον οποίο οι βελγικές αρχές είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα βάσει του Κανονισμού «Δουβλίνο II», είχε στερηθεί αποτελεσματική εξέταση της αίτησής του για άσυλο του, λόγω των σημαντικών διαρθρωτικών προβλημάτων στην ελληνική διαδικασία ασύλου, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ελλάδα δεν διέθετε αποτελεσματικό σύστημα ασύλου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ελλάδα είχε παραβιάσει το δικαίωμα του αιτούντος για αποτελεσματική αποκατάσταση, και ότι οι συνθήκες κράτησής του και η κατάσταση ανέχειας στην οποία εγκαταλείφθηκε στην Ελλάδα, αφού αφέθηκε ελεύθερος, ισοδυναμούσε με εξευτελιστική και απάνθρωπη ή εξευτελι-

στική μεταχείριση αντίστοιχα. Τον Δεκέμβριο το Δικαστήριο της Ε.Ε., σε δυο συνδεδεμένες περιπτώσεις που προέκυψαν από την κρίση του ελληνικού συστήματος παροχής ασύλου, επανέλαβε ότι οι αιτούντες άσυλο που μεταφέρονται στην Ελλάδα βάσει του Κανονισμού «Δουβλίνο II» κινδυνεύουν από σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους εκεί.

Νέα νομοθεσία που θεσπίστηκε τον Ιανουάριο προέβλεπε τη δημιουργία μιας νέας υπηρεσίας χορήγησης ασύλου, που θα λειτουργεί χωρίς την εμπλοκή της αστυνομίας. Επρόκειτο να ξεκινήσει τη λειτουργία της το 2012. Μέχρι τότε, όμως, ο συνεχιζόμενος ρόλος της αστυνομίας ως της μοναδικής αρχής υπεύθυνης για το πρώτο στάδιο της εξέτασης των αιτημάτων για διεθνή προστασία, προκάλεσε ανησυχία.

Η νέα νομοθεσία προέβλεπε ακόμα τη δημιουργία «κέντρων πρώτης υποδοχής» όπου οι υπήκοοι τρίτων χωρών που συνελήφθησαν για «παράτυπη είσοδο» στην Ελλάδα θα μπορούσε να τεθούν υπό κράτηση για χρονικό διάστημα έως 25 ημέρες. Ωστόσο, μεταξύ άλλων, η νομοθεσία απέτυχε να παράσχει λύση για όσους κρατούνται σε τέτοιου είδους κέντρα, ώστε να αμφισβητήσουν στο δικαστήριο τη νομιμότητα της κράτησής τους.

Η ανέγερση ενός φράκτη περισσότερων από 10 χιλιομέτρων κατά μήκος των συνόρων της Ελλάδας με την Τουρκία στην περιοχή του Έβρου, που ανακοινώθηκε τον Ιανουάριο, προκάλεσε έντονη ανησυχία ότι θα εμπόδιζε σωματικά τα άτομα που ζητούν διεθνή προστασία να βρουν ασφάλεια.

Τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο, επτά αιτούντες άσυλο, που είχαν εκφράσει την επιθυμία τους να ζητήσουν άσυλο, φέρεται ότι εξαναγκάστηκαν να επιστρέψουν στην Τουρκία βάσει της Συμφωνίας Επανεισδοχής με την Τουρκία, κατά παράβαση της αρχής της μη επαναπροώθησης.

Συνεχίστηκε η ανησυχία σχετικά με τις μεγάλες καθυστερήσεις που αντιμετωπίζουν οι αιτούντες άσυλο πριν μπορέσουν να υποβάλουν αίτηση για άσυλο σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Τον Φεβρουάριο, 300 μετανάστες ξεκίνησαν απεργία πείνας σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ορμώμενοι από το παράτυπο καθεστώς τους, και ζήτησαν, μεταξύ άλλων, να νομιμοποιηθούν. Η απεργία συνεχίστηκε επί 43 ημέρες, με αποτέλεσμα πολλοί μετανάστες να νοσηλευθούν. Έληξε όταν οι αρχές και οι απεργοί πείνας φέρεται να ήρθαν σε συμφωνία με την παροχή, μεταξύ άλλων, προσωρινών αδειών παραμονής για έξι μήνες.

Συνθήκες στις φυλακές

Κακές συνθήκες κράτησης και μεγάλος συνωστισμός συνέχισαν να αναφέρονται σε πολλές φυλακές, συμπεριλαμβανομένων αυτών στα Χανιά και τον Κορυδαλλό, και των γυναικείων φυλακών Θήβας. Τον Οκτώβριο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποφάνθηκε εναντίον της Ελλάδας, σχετικά με αίτηση που κατατέθηκε το 2009 από 47 κρατούμενους στη φυλακή των Ιωναν-

νίνων (Ταγκατίδης και άλλοι εναντίον Ελλάδας), και έκρινε ότι οι συνθήκες εκεί ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.

Ρατσισμός

Αναφέρθηκαν αποτυχίες αστυνομικών να προστατεύσουν υπηκόους τρίτων χωρών από επιθέσεις με ρατσιστικά κίνητρα.

Τον Ιούνιο, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες παρατήρησε «επικίνδυνη κλιμάκωση των φαινομένων ρατσιστικής βίας που στοχοποιούν αδιακρίτως αλλοδαπούς, με βάση μόνο το χρώμα δέρματος ή τη χώρα προέλευσης». Ειδικότερα, τον Μάιο και τον Ιούνιο, αφού υπήρξε η υποψία ότι δύο μετανάστες συνδέονταν με τη δολοφονία ενός άνδρα που ετοιμαζόταν να μεταφέρει τη σύζυγό του στο μαιευτήριο, μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο αναφέρθηκε ότι δέχονταν σχεδόν καθημερινά επιθέσεις από ακροδεξιές ομάδες σε κάποιες περιοχές της Αθήνας.

- Στις 16 Σεπτεμβρίου, τρεις αφγανοί αιτούντες άσυλο φέρεται ότι έπεσαν θύματα επίθεσης με ρατσιστικά κίνητρα έξω από το σπίτι τους στη γειτονιά του Αγίου Παντελεήμονα στην Αθήνα. Ένας από αυτούς νοσηλεύθηκε αφού τον μαχαίρωσαν στο στήθος. Τρία άτομα συνελήφθησαν σχετικά με την επίθεση και παραπέμφθηκαν σε δίκη.

Διακρίσεις - Ρομά

Οι συνθήκες διαβίωσης σε πολλούς οικισμούς Ρομά στην Ελλάδα συνέχισαν να εγείρουν ανησυχίες. Μια κοινότητα περίπου 800 Ρομά στο χωριό Εξαμίλια (Κορινθία) στερούνταν, σύμφωνα με πληροφορίες, πρόσβαση σε πόσιμο νερό, αποχέτευση και ηλεκτρισμό και ζούσαν σε άθλιες συνθήκες υγιεινής.

Η ΜΚΟ Ελληνικό Παρατηρητήριο Συμφωνιών του Ελσίνκι ανέφερε ότι τα παιδιά των Ρομά εξακολουθούν να διαχωρίζονται ή να αποκλείονται από την εκπαίδευση σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κοινοποίησε στις αρχές δυο αιτήσεις που αφορούσαν το συνεχιζόμενο διαχωρισμό των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση, σε σχολεία στον Ασπρόπυργο και τους Σοφάδες, τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο αντίστοιχα. Το 2008, το Δικαστήριο είχε ήδη κρίνει ότι η Ελλάδα είχε αποκλείσει και έπειτα διαχωρίσει τα παιδιά Ρομά στο σχολείο του Ασπρόπυργου. Το Σεπτέμβριο, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αποφάσισε να κλείσει την εξέταση της εκτέλεσης της υπόθεσης.

Αντιρρησίες συνείδησης

Οι επανειλημμένες διώξεις των αντιρρησιών συνείδησης συνεχίστηκαν.

Τον Φεβρουάριο, υπουργική απόφαση όρισε τη διάρκεια μιας εναλλακτικής υπηρεσίας στους 15 μήνες. Ωστόσο, για τη μεγάλη πλειονότητα των στρατευσίμων, η διάρκεια παρέμεινε τιμωρητική.

- Τον Μάρτιο, το Δικαστικό Συμβούλιο του Αναθεωρητικού Στρατοδικείου Αθηνών απέρριψε την έφεση του θρησκευτικού αντιρρησία συνείδησης, Νικολάου Ξιάρχου, κατά του βουλεύματος του Δικαστικού Συμβουλίου του Ναυτοδικείου Πειραιά, που τον παρέπεμψε σε δίκη με την κατηγορία της λιποταξίας για δεύτερη φορά. Ο Νικόλαος Ξιάρχος ήταν επαγγελματίας στρατιωτικός και έγινε αντιρρησίας συνείδησης αφού βαπτίστηκε Χριστιανός Μάρτυρας του Ιεχωβά.

Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Ανησυχίες υπήρξαν σχετικά με την ποινική δίωξη και τη δίκη υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον Ιανουάριο, που κατηγορήθηκαν για ψευδείς κατηγορίες και συκοφαντική δυσφήμιση εναντίον του Κωνσταντίνου Πλεύρη, συγγραφέα του βιβλίου «Εβραίοι - Όλη η Αλήθεια». Η δίκη αναβλήθηκε μέχρι το 2012.

Επισκέψεις/εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας

- Εκπρόσωποι της Διεθνούς Αμνηστίας επισκέφθηκαν την Ελλάδα τον Μάιο.
- Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναγνωρίζει τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (EUR 03/001/2011)
- Ελλάδα: Κριτική στο νομοσχέδιο για το άσυλο, την κράτηση μεταναστών και την επιστροφή υπηκόων τρίτων χωρών (EUR 25/002/2011)
- Η Ελλάδα πρέπει να διορθώσει αμέσως τις άθλιες συνθήκες κράτησης (EUR 25/006/2011)
- Ελλάδα: Καταγγελίες για καταπατήσεις στην αστυνόμευση της διαδήλωσης της 11ης Μαΐου 2011 (EUR 25/008/2011)
- Ελλάδα: Ενημέρωση στην Επιτροπή του ΟΗΕ κατά των Βασανιστηρίων (EUR 25/011/2011)